

Beheersplan begraafplaats Schilde

Cultuurhistorisch landschap

Architectenbureau
Maarten Dobbelaere

Antea Group

Intro Cultuur en Media

Erfgoedbeheersplan

Opdrachtgever

Regionaal Landschap De Voorkepen

Inschrijver - maatschappelijke zetel

Antea Group ism.
Architectenbureau Maarten Dobbelaere en
Intro Cultuur en Media

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Contact

Antea Group
Gert Stappaerts
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
M: +32 498 90 27 18

Identificatienummer

4240363027 - Erfgoedbeheersplan Begraafplaats Schilde

Medewerkers

Architectenbureau Maarten Dobbelaere: Julie Conradi, Wendy Berger, Maarten Dobbelaere
Antea Group: Valérie Adriaensen, Gert Stappaerts
Intro Cultuur en Media: Tamara Ingels, Patrick Van den Nieuwenhof

Datum

2020

Status/ revisie

Ontwerp

Goedkeuring

Vrijgave

Gert Stappaerts, Project manager

Inhoudsopgave

Blz

Erfgoedbeheersplan	0
Inhoudsopgave	1
1 Identificatie	4
1.1 Doel	4
1.2 Opdrachtgever en ontwerper	4
1.3 Situering	5
1.4 Grafische afbakening	5
1.4.1 Kadastrale gegevens	5
1.4.2 Algemeen administratief	6
1.5 Juridisch kader	7
1.5.1 Atlas der Buurtwegen	7
1.5.2 Planologische bestemming	8
1.6 Beschermd erfgoed	11
2 Historische nota	12
2.1 Algemene historiek	12
2.1.1 Chronologisch overzicht	12
2.2 Historiek per erfgoedelement	21
2.2.1 Parochiekerk Sint-Guibertus	21
2.2.2 Pastorij	31
2.2.3 Kapel	38
2.2.4 Kerkhof	39
2.2.5 Monumentale kerkhofmuur (oostelijk deel)	67
3 Beschrijving en inventaris huidige toestand	68
3.1 Algemeen	68
3.2 Beschrijving van het bouwkundig erfgoed	70
3.2.1 Kerk	70
3.2.2 Pastorij	81
3.2.3 Kapel	88
3.2.5 Monumentale kerkhofmuur (oostelijk deel kerkhof)	90
3.2.6 Muur	103
3.2.7 Overzicht erfgoedwaarden bouwkundig erfgoed	105
3.3 Beschrijving van het landschappelijk erfgoed	106
3.3.1 Huidige landschap	106
3.3.2 Abiotiek	108
3.3.3 Biotiek	116
3.3.4 Houtig erfgoed	123
3.3.5 Infrastructuurelementen	141
3.4 Beschrijving van het funerair erfgoed	149
3.5 Beschrijving van het archeologisch erfgoed	175
3.6 Knelpunten en kansen	177
3.6.1 Bouwkundig	177
3.6.2 Landschappelijk	178
3.6.3 Funerair	181

3.6.4	Archeologie	181
4	Beschrijving erfgoedwaarden	182
4.1	Beschermingsbesluit	182
4.1.1	Pastorie en parochiekerk Sint-Guibertus met omgeving	182
4.2	Beschermd landschap	183
4.3	Funeraire erfgoedwaarden	185
4.4	Archeologische erfgoedwaarden	192
4.5	Samenvatting	193
5	Visie	194
5.1	Algemeen	194
5.2	Doelstellingen	197
5.2.1	Bouwkundig erfgoed	197
5.2.2	Landschappelijk erfgoed	198
5.2.3	Funerair erfgoed	199
5.2.4	Archeologisch erfgoed	200
5.3	ZEN erfgoed	201
5.3.1	Monumentale eikendreef	202
5.3.2	Monumentale lindendreef	203
5.3.3	Bomenrij	204
5.3.4	Monumentale solitaire bomen	206
5.3.5	Omhaagde pastorie, boomgaard en moestuin	208
5.3.6	Monumentale muur	209
5.3.7	Waardevolle graven	211
6	Beheersmaatregelen	223
6.1	Indeling in beheereenheden	223
6.2	Beheersmaatregelen bouwkundig erfgoed	231
6.2.1	Parochiekerk	231
6.2.2	Pastorie	233
6.2.3	Kapel	235
6.2.4	Vervallen brug	236
6.2.5	Monumentale muur	237
6.3	Beheersmaatregelen natuur en landschap	238
6.3.1	Pastorie	238
6.3.2	Begraafplaats	243
6.4	Beheersmaatregelen funerair erfgoed	250
6.4.1	Oorlogsmonument	250
6.4.2	Hekwerk graf Cauwenberghs	250
6.4.3	Begraafplaats	251
6.4.4	Oud kerkhof	252
6.5	Beheersmaatregelen archeologisch erfgoed	252
6.6	Overzicht	253
7	Vorstel van opvolging en evaluatie	258
7.1	Terugkerende maatregelen	258
7.2	Eénmalige maatregelen	258
7.3	Onderhoudslogboek	258

8	Bijlagen	259
	Bijlage 1: Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	260
	Bijlage 2: Lijst van ZEN erfgoed met aanduiding op de kaart	261
	Bijlage 3: Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	0
	Bijlage 4: Resultatenrapport bodem	0

1 Identificatie

1.1 Doel

De gemeente wenst een visie te ontwikkelen op het beheer en het gebruik van de begraafplaats voor de komende 24 jaar. De nadruk moet hierbij liggen op de praktische bruikbaarheid van het plan en de technische, organisatorische en financiële haalbaarheid van het voorgestelde beheer. Er moet een compromis gezocht worden tussen een duurzaam behoud van het aanwezige erfgoed en technische uitvoerbaarheid, financiële haalbaarheid, inpassing in het landschap, ecologische waarde, ...

1.2 Opdrachtgever en ontwerper

Opdrachtgever

Naam	Regionaal landschappen de Voorkempen vzw
Straatnaam en nummer	Schildesteeweg 99
Postcode en gemeente	2520 Oelegem (Ranst)
Contactpersoon	Toplina Puttemans
Telefoonnummer	03 312 98 72
Email	Toplina.puttemans@rldv.be
In opdracht van	Gemeente Schilde

Ontwerper

Naam	Antea-Arat thv
Straatnaam en nummer	Roderveldlaan 1
Postcode en gemeente	2600 Berchem
Project manager	Gert Stappaerts, Philip Baelus
Contactpersoon	Valérie Adriaensen
Telefoonnummer	03 221 55 00
Email	Valerie.adriaensen@anteagroup.com

1.3 Situering

Het visiegebied is gelegen te Schilde tussen de Puttenhoflaan en de Pastorijdreef. Het omvat de pastorie, de begraafplaats en de parochiekerk Sint-Guibertus.

Figuur 1.3-1: Situering visiegebied

1.4 Grafische afbakening

1.4.1 Kadastrale gegevens

Het visiegebied omvat de kadastrale percelen weergegeven op Figuur 1.4-1 en opgelijst in Tabel 1.4-1. Alle percelen zijn in eigendom van de gemeente Schilde.

Tabel 1.4-1: kadastrale percelen

Gemeente	Afdeling	Sectie	Perceelsnummer
Schildre	2	C	157 C
Schildre	2	C	153 B
Schildre	2	C	158 A
Schildre	2	C	151
Schildre	2	C	162
Schildre	2	C	159 A
Schildre	2	C	157 D
Schildre	2	C	153 D
Schildre	2	C	154 B
Schildre	2	C	161 A
Schildre	2	C	152 C
Schildre	2	C	160 A

Figuur 1.4-1: Kadastrale percelen van het plangebied

1.4.2

Algemeen administratief

Provincie: Antwerpen
Arrondissement: Antwerpen
Gemeente: Schilde

1.5 Juridisch kader

1.5.1 Atlas der Buurtwegen

Volgens de atlas der buurtwegen, lopen er geen buurtwegen doorheen het plangebied (Figuur 1.5-1).

Figuur 1.5-1: Atlas der Buurtwegen, Geopunt.be

1.5.2

Planologische bestemming

Planologische bestemming

Gewestplan	ja
APA	/
BPA	"Dorpskom Zuid deel 1" 1959
Gemeentelijk RUP	/

Gewestplan

De begraafplaats en de parochiekerk staan op het gewestplan bestemd als gemeenschapsvoorziening en openbaar nut. De pastorie is bestemd als woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde.

Figuur 1.5-2: Gewestplan

Bron: Gewestplan, vector, toestand 01012002, bijgewerkt tot 18062014 (AGIV)

BPA

De kerk, het oude kerkhof en de tuin voor de pastorie zijn opgenomen in het Bijzonder Plan van Aanleg “Dorpskom Zuid deel 1” van 1959. Hierin staan de kerk en het oude kerkhof aangeduid als zone met bestemming tot openbaar nut. De voortuin van de pastorie staat bestemd als zone van achteruitbouw en non-aedificandi.

Volgende voorschriften zijn van toepassing:

- Artikel 21 – zones met bestemming tot openbaar nut
Deze zones zijn uitsluitend voorbehouden voor openbare parken, pleinen, gebouwen of inrichtingen van openbaar nut, in zoverre zij niet van aard zijn om het rustig karakter en de gezondheid van de nabije woonwijken of de schoonheid der omgeving te schaden.
- Latere uitbreiding der zones bestemd voor openbaar nut
Voor oppervlakten die na de goedkeuring van onderhavig bijzonder plan bij het openbaar domein ingelijfd worden met bestemming tot openbaar nut, andere dan wegenis, gelden de voorschriften van de zone voor openbaar nut.
- Artikel 22 – zones “non-aedificandi”
Bestemming:
In deze zones is het oprichten van welk danig gebouw verboden. Aan de in deze zones bestaande gebouwen mogen geen vergrotingen worden uitgevoerd. Het uitvoeren van normale onderhoudswerken is evenwel toegelaten. Uitzonderlijk kan toelating tot bouwen verleend worden voor bescheiden constructies of inrichtingen die ter plaatse nodig zijn voor de uitoefening van de landbouw of voor werken of inrichtingen in het belang van het verkeer of voor de ontspanning en de volksgezondheid.
Op de plaatsen waar deze zones grenzen aan wegen, spoorwegen, rivieren, kanalen of waterlopen zijn de betrokken eigenaars verplicht deze oppervlakten aan te leggen en te onderhouden als groenbermen, beplant met levende gewassen, heesters, hagen en bomen binnen de perken van de desbetreffende wetten en reglementen, behoudens indien deze gronden reeds voor de landbouw in gebruik zijn. Het aanwenden van deze gronden voor storten van vuilnis of afvalproducten, van welke aard ook, is verboden.

Figuur 1.5-3: Detailbeeld BPA "Dorpskom Zuid deel 1 "

1.6 Beschermd erfgoed

De parochiekerk Sint-Guibertus (ID: 68723)¹ is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 14/09/2009, net als de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand (ID:63839)² en de pastorie Sint-Guibertusparochie (ID:62016)³. Het is gelegen in het cultuurhistorisch landschap “De Pastorie en parochiekerk Sint-Guibertus met omgeving (ID: 7158)⁴, beschermd sinds 14/10/1976.

Palend aan het beschermd landschap ligt de Pastorijdreef, beschermd als dorpsgezicht, dit vormt geen onderdeel van het plangebied.

Figuur 1.6-1: plan cultuurhistorisch landschap, beschermingsbesluit 1976

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/68723>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/63839>

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/62016>

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/7158>

2 Historische nota

2.1 Algemene historiek

De abdij van Affligem drukte vanaf de 12^e eeuw haar stempel op het parochiaal leven van de gemeente. Via Affligem kwam de verering van Sint-Guibertus (stichter van de abdij van Gemblours) naar Schilde en werd de heilige Sint-Guibertus uitgeroepen tot parochiepatroon.

Door het groeiend prestige van het hertogdom Brabant werd Schilde erg aantrekkelijk voor de adellijke geslachten. Vanaf de 16^e eeuw (1545) tot midden vorige eeuw was Schilde in de greep van de familie Van de Werve. Na de dood van het laatste familielid werd het kasteel van Schilde verkocht en de uitgestrekte bezittingen verkocht en verkaveld. Hierdoor ontwikkelde Schilde zich tot residentiegemeente met momenteel iets meer dan 13 000 inwoners.

Met het doortrekken van de oude kasseiweg Antwerpen-Deurne verhuisde de dorpskern naar de nieuwe Turnhoutsebaan. Met de aanleg van de tramlijn Antwerpen-Hoogstraten in 1885 werd deze verhuis versterkt. De tramlijn zorgde voor opleving van de handel en de toestroom van kunstenaars naar het landelijke Schilde⁵.

14 ^e eeuw	-	Opbouw Sint-Guibertuskerk
1535-1536:	-	Eerste begravingen
1679-1683	-	Linden aanplant voor en rondom de kerk
1771-1780:	-	Duidelijke aanwezigheid dreef ten oosten van de kerk (Ferraris)
1860	-	Bouw huidig kerk
1869	-	Ontheffing deel kerkpad
WO I	-	Brandstichting en heropbouw kerk
1942-1946	-	Uitbreiding kerkhof naar het zuiden
1956	-	Oprichting monument oorlogsslachtoffers
1957	-	Uitbreiding begraafplaats naar het oosten
1959	-	Toevoeging kapel
2003	-	Uitbreiding naar westen
2003	-	Ontruiming: 1 ^e vlak in het oosten
2003-2005	-	Ontruiming 2 ^e vlak in het oosten
2014-2015:	-	Ontruiming overige vlakken in het oosten

2.1.1 Chronologisch overzicht

Aan de hand van beschikbare kaarten en luchtfoto's in combinatie met informatie uit het archief wordt de evolutie van het visiegebied algemeen geschetst.

14-18^e eeuw

De Sint-Guibertus kerk dateert van de 14^e eeuw. De eerste vermeldingen van begravingen dateren van 1535-1536.

⁵ <https://www.schilde.be/geschiedenis-schilde>

18^e eeuw

Ten tijden van de Ferrariskaart en de Oostenrijkse Nederlanden (voorloper Ferraris) had de begraafplaats nog niet de huidige afmetingen. Het was een kerkhof rondom de Sint-Guibertuskerk afgebakend door middel van een bomerij. Een dreef bevond zich langs de oostelijke grens.

De pastorie was omgeven door een gracht en bestond uit twee aaneengesloten rechthoekige gebouwen. Buiten de gracht, in de voortuin stond in het oosten nog een gebouw en bomerijen begeleidden het toegangspad. Het overig gedeelte van het visiegebied bestond uit open akkerland, grenzend aan weiland en bos in het zuiden.

Figuur 2.1-1: Oostenrijkse Nederlanden (voorloper Ferraris) (1771-1780) - mapire

Figuur 2.1-2: Ferrariskaart (1771-1778) Geopunt.be

19^e eeuw

Op de atlas der buurtwegen (1841) is de parochiekerk en de pastorie nog steeds zichtbaar. Ten oosten van de kerk is een gebouw bijgekomen, ten westen is een buurtweg aangelegd ("nr.35"). De loop van de gracht die de pastorie bijna geheel omsluit is zeer duidelijk. Het gebouw in de voortuin is verdwenen.

Figuur 2.1-3: Atlas der buurtwegen (1841) - Geopunt.be

Niet veel later werd de huidige pastorijsdreef aangelegd, zichtbaar op de Vandermaelenkaart (1846-1854). Het kerkhof was langs zuidelijke zijde begrensd door plantsoen. De topografische kaart van 1865 en 1895 geven aan dat het kerkhof omgeven werd door een pad.

Figuur 2.1-4: Vandermaelen kaart (1846-1854) - Geopunt.be

Figuur 2.1-5: Topografische kaart Schilde XVI / 1 (1865) (links) en (1892) rechts) - cartesius.be

20e eeuw

Tussen 1892 en 1929 steeg de bebouwing langs de Puttenhoflaan. Eén van de twee gebouwen van de pastorie (in noordoostelijk hoek) verdween.

Figuur 2.1-6: Topog schilde 16 / 1 (1929) - cartesius.be

Een postkaart van **1911** toont de parochiekerk met kerkhof, verhoogd ten opzichte van de omgeving. Ook de eikendreef in het oosten is zichtbaar (Figuur 2.1-7).

Figuur 2.1-7: postkaart parochiekerk Schilde (1911) - delcampe.net

Een foto van **1923** toont de herstelde kerk na WO I met het kerkhof, de eikendreef en het omliggende weiland met buurtweggetje (Figuur 2.1-8).

Figuur 2.1-8: Parochiekerk Schilde (1923) - Delcampe.net

Tussen **1929 en 1962** breidde het kerkhof uit naar het zuiden. De weg van de huidige dreef liep door tot de Pastorijdreef en het buurtweggetje nr. 35 was verdwenen.

Figuur 2.1-9: Topo 16/1 -2 Schilde - Grobbendonk (1962) (links) en 1971 (rechts) - cartesius.be

De luchtfoto van **1971** geeft een duidelijk beeld van de uitbreiding met uitwaaierende paden (ganzenvoet) vanaf het kerkhof.

Figuur 2.1-10: Luchtfoto 1971 - Geopunt.be

Tussen **1970 en 1990** breidde de begraafplaats verder uit in oostelijke richting. De eikendreef bleef behouden en liep tot de Pastorijdreef.

Figuur 2.1-11: Topografische kaart 16/1 2 Schilde-Grobbendonk (1984) - cartesius.be

Op een luchtfoto van **1979-1990** is de uitbreiding in het oosten duidelijk zichtbaar. In westelijke richting ligt nog het vroegere sportveld. De luchtfoto geeft ook meer informatie over de beplantingen van toen. De eikendreef bestond reeds uit hoge oudere bomen tot de ganzenvoet. Vervolgens werd dit pad verder begeleid door kleinere, jongere bomen.

De padenstructuur bestond uit een toegangsweg die vertakte in vijf wegen: drie wegen als een waaivorm naar het zuiden, één weg naar het westen, grenzend aan het vroegere kerkhof en één weg naar het oosten, richting de pastorie.

De graven in het oostelijk gedeelte werden op rijen geplaatst, gericht volgens Oost-West as. De paden liepen kruisgewijs. De graven centraal waren ongeveer volgens een Noord-Zuid as gericht, de paden liepen waaivormig. Het veld in het westen was een open grasveld.

De pastorijtuin was volledig beplant. De toegangsweg werd begeleid door bomen. Een grasveld bevond zich ten oosten van de toegangsweg en werd rondom begrensd door struiken.

Figuur 2.1-12: Luchtfoto zomer 1979-1990 - geopunt.be

21e eeuw

Tegen 2003 werd een nieuw perceel in het westen in gebruik genomen. De graven werden volgens Noord-Zuid as geplaatst. Eén vierde van het veld in het oosten werd ontruimd.

De invulling van de zuidwestelijke hoek bestaat uit een grasveld omgeven door struiken.

De voortuin van de pastorie (buiten de gracht) bestaat uit een moestuin, ten westen van de toegangsweg en een grasveld, ten oosten van de toegangsweg. De voortuin binnen de gracht is aangelegd.

Figuur 2.1-13: luchtfoto, winter 2000-2003 - Geopunt-be

De daaropvolgende jaren wordt ook het sportveld in gebruik genomen als begraafplaats (deze valt buiten de bescherming) en wordt het veld in het oosten verder ontruimd (Figuur 2.1-14 en Figuur 2.1-15).

Figuur 2.1-14: Luchtfoto, winter 2013 - Geopunt.be

Figuur 2.1-15: Luchtfoto, winter 2017 - Geopunt.be

2.2 Historiek per erfgoedelement

2.2.1 Parochiekerk Sint-Guibertus

14 ^e eeuw	-	Kerk
1674	-	Afbraak spits
1743:	-	Herstel toren
1828	-	Verbreiding zijbeuken
1863:	-	Verbouwing toren en zijbeuken
1876	-	Rondbogen worden gotische spitsbogen
1885	-	Vervanging sacristieën en toren, bouw doopkapel
1914	-	Brand toren en binnenkerk (WOI)
1921	-	Herstelling
1922-1923	-	Nieuwe glas-in-loodvensters in het transept
1931	-	Vernieuwen ramen koor, zijkapellen en noordelijke zijbeuk
1944	-	Schade aan dak, natuurstenen monelen en kroonwerken door bom
1947	-	Restauraties
1986:	-	Schade door storm
1993-1995	-	Restauratie toren en westgevel
1999-2000	-	Herstellen en deels vervangen dak schep en herstellen en beveiligen van de glasramen

14^e tot 18^e eeuw

In Schilde zou vanaf de 12^e eeuw een kapel aanwezig zijn geweest die gewijd was aan de Heilige Guibertus.⁶

De eerste kerk – voor diezelfde heilige – werd in de 14^e eeuw opgetrokken vanwege de snelle bevolkingstoename. Deze kerk had de vorm van een Latijns kruis met een lengte van 16 meter en reikte 13 meter hoog.

Betreft de 15^e eeuw is geweten dat de kerk twee zij-altaren erbij kreeg. In een oud jaarboek staat vermeld dat in 1456 twee altaren werden gewijd. Een was ten ere van H. Maria, de andere was gewijd aan zowel H. Guibertus en Antonius.

⁶ *Onze kerk*, Heemkundige Kring Scilla vzw, 2.

Figuur 2.2-1: (links) Oudste afbeelding van de kerk (gedateerd vóór 1740) - via Heemkundige Kring Scilla (links) en plan de la partie de la route d'Anvers à Turnhout, passant par le champ nommé Ruggeveld, à Wijnegem, avec un projet de chaussée;... P. Stynen (1744) – Cartesius.be (rechts)

De toren werd in de volgende eeuwen een aantal keren hersteld. In 1674 brak de spits af, en uit 1740 dateren geschriften dat de toren bouwvallig was en hersteld moest worden. Hierbij stortte de bouwvallige toren in en vernielde hierbij een deel van het schip. In 1743 werd het herstel uitgevoerd. Op de kaart van Stynen uit 1744 lijkt het er inderdaad op dat er een andere toren aanwezig is dan op de oudere afbeelding (Figuur 2.2-1).

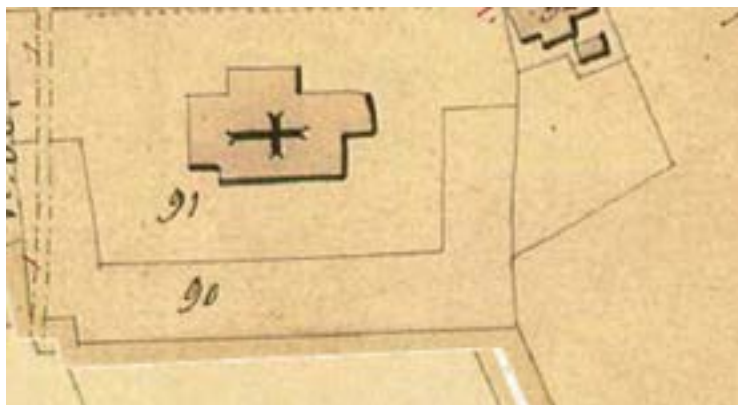
Dat de kerk in de 18^e eeuw nog altijd een kruisvorm had, blijkt uit de Ferraris-kaart (1771-1778) waarop deze vorm duidelijk te herkennen is (Figuur 2.2-2).

Figuur 2.2-2: Ferrariskaart (1771-1778) - Geopunt.be

19^e eeuw

In 1827 was de bevolking van Schilde gegroeid tot 1000 personen, en de verwachting was dat dit getal alsmear zou toenemen. In 1828 werd daarom de kerk vergroot met de verbreding van de zijbeuken. De kerk had nadien een oppervlakte van 260 m². Op de kaart uit circa 1850 is inderdaad waarneembaar dat er geen sprake meer is van een kruiskerk omdat de zijbeuken zijn verbreed (Figuur 2.2-3).

Figuur 2.2-3: Atlas der Buurtwegen (1850) - Geopunt.be.

Niet lang daarna werd de kerk gedeeltelijk afgebroken. Door bouwmeester Eugeen Gife werd een nieuwe kerk ontworpen. Hieraan gedenkt het opschrift in de westgevel: “T. Teichmann gouv./C. Van Cauwenberghs burg./P.i. Boogaerts past./E. Grife arch./anno 1861”. In 1863 werden zowel de toren als de (net nieuw gebouwde) zijbeuken verwijderd en vernieuwd. De kerk had na de verbouwing een hoogte van 43 meter.

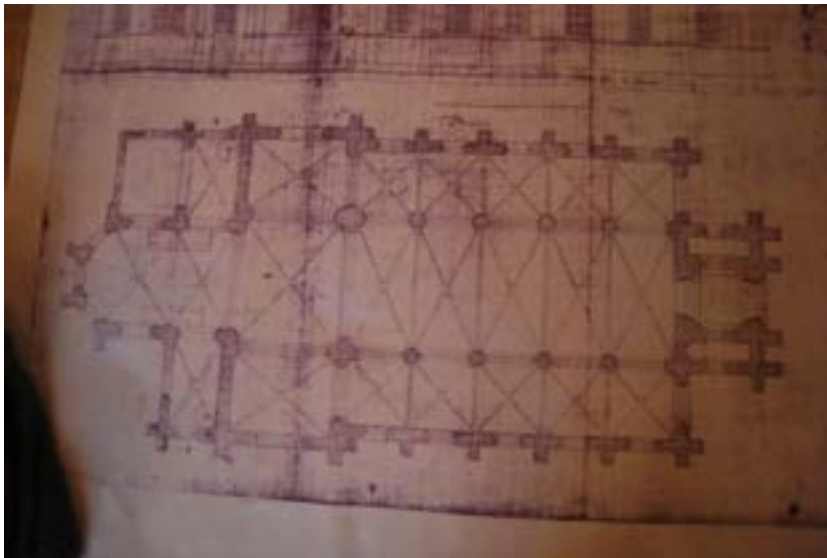

Figuur 2.2-4: Opschrift in de westgevel (2018) – Foto Julie Conradi

De werken werden uitgevoerd in neo-Gotische stijl. Aangezien deze stijl niet goed aansloot op de oude, Romaanse vormtaal van de middenbeuk, werden de hier aanwezige rondbogen in 1876 vervuld voor Gotische spitsbogen (Figuur 2.2-5 en Figuur 2.2-6).

Figuur 2.2-5: Plannen Van L. Gife, deel 1(1885) - via Heemkundige Kring Scilla.

Figuur 2.2-6: Plannen Van L. Gife, deel 2 (1885) - via Heemkundige Kring Scilla.

In 1885 kreeg Ludovicus Gife de opdracht om de kerk verder te verfraaien. Hiervoor werden de sacristieën vervangen. Hieraan werden sierlijke torens met ijzeren trap gebouwd waarvan één naar de tribune van de baron Henri van de Werve leidde.

Om meer licht in de kerk te brengen werden (naast de reeds twee aanwezige vensters) nog eens drie ramen in het koor geplaatst. Daarnaast werden de gevels en daken versierd met dekstenen, loofwerk en pinakels met Franse steen uit Lérrouville.

Figuur 2.2-7: Zicht noordoosten (voor-oorlogs) - via Heemkundige Kring Scilla

Figuur 2.2-8: Zicht zuidwesten (1903) - via Heemkundige Kring Scilla

Figuur 2.2-9: Foto (1911) - Delcampe.net

20e eeuw

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog kreeg de Belgische krijgsmacht de opdracht om forten en hoge gebouwen kapot te maken. De Sint-Guibertuskerk in Schilde moest hier ook aan geloven. De toren en binnenkerk werden in 1914 totaal uitgebrand. Enkel de torenromp en de kerkmuren bleven overeind staan.⁷

Figuur 2.2-12: foto(onbekend) - Delcampe.net

Figuur 2.2-10: foto (ca. 1915) – via Heemkundige Kring Scilla

Figuur 2.2-11: foto (rond 1915) - Delcampe.net

In 1920 werden de schadevergoedingen aangevraagd en één jaar later werd begonnen aan de herstelwerkzaamheden. Onder leiding van Louis Gife en Frans Sel werden de toren en zijbeuken behouden en een nieuwe sacristie gebouwd.

Van de muren van de middenbeuk en het koor werd 50 cm aan de bovenzijde verwijderd en opnieuw opgemets.⁸ Hierbij werd het koor met 1,65 meter hoger opgetrokken.⁹ Bij de toren werd het gedeelte tot de waterlijst bij de galmgaten afgebroken en opnieuw met bakstenen opgebouwd. De hoekpinakels hierbij werden gereconstrueerd naar voorbeeld van de nog bestaande versieringen.

Ook de kruisbeuken werden vergroot waarbij de puntgevels hergebruikt werden. Daarnaast werden de ramen boven de zij-ingangen veranderd naar spitsbogen.

⁷ 'Een dorp zonder kerk', in: De grote oorlog in Schilde. Schildenaren in de grote oorlog, Heemkundige Kring Scilla VZW, 77.

⁸ Voorlopige beschrijving, ca. 1922, 5.

⁹ Schilde. Parochie en kerk, M.V.H., 1922, 42.

Niet veel later, in 1922-23, kregen de ramen in het transept nieuwe glas-in-loodvensters, gemaakt door atelier Augustin Stalins. In 1931 werden ook de andere ramen in het koor, zijkapellen en noordelijke zijbeuk vernieuwd. Deze werden vervaardigd door atelier Edward Steyaert.¹⁰

Figuur 2.2-13: Zicht zuiden (1923) – Delcampe.be

Figuur 2.2-14: Foto (1923) - Delcampe.net

¹⁰ 'Historische nota' in: Sint-Guibertuskerk te Schilde: restauratie fase 3: interieur, Architectenbureau R. Steenmeijer & H. Baksteen, 2003, 2.

Figuur 2.2-15: Zicht westzijde (ca. 1923) - via Heemkundige Kring Scilla

Figuur 2.2-16: Zicht zuidwesten (ca. 1960) - via Heemkundige Kring Scilla

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontplofte aan de zuidzijde van de kerk een V-bom. Hierdoor liep de kerk lichte schade op aan het dak, de natuurstenen monelen en kroonwerken en vensters. In 1944 werden enkele voorlopige instandhoudingswerken uitgevoerd en in 1947 werden verdere restauraties gedaan.¹¹

¹¹ Brief met voorwerp 'Schilde – kerk St Guibertus. – oorlogsschade.-. definitieve herstelling.-. uitvoering, Provinciebestuur Antwerpen, 21 januari 1947.

Figuur 2.2-17: Algemeen zicht zuidwest (1972) - KIK-IRPA, Antoo De Vijlder

Laatste restauratiecampagnes

Ten gevolge van een grote storm in 1986 liep de kerk wederom schade op.¹² Tussen 1993 en 1995 werden de toren en westgevel onder handen genomen door de firma Fl. Bruxelman N.V. & Zoon. Hierbij werden de muren gezandstraald. Vlak erna, in 1996, kregen de ramen in de zuidelijke zijbeuk nieuwe glas-in-loodvensters van de hand van Herman Wauters. De ramen tonen een vijftal thema's uit de rijkdom van de eucharistie.

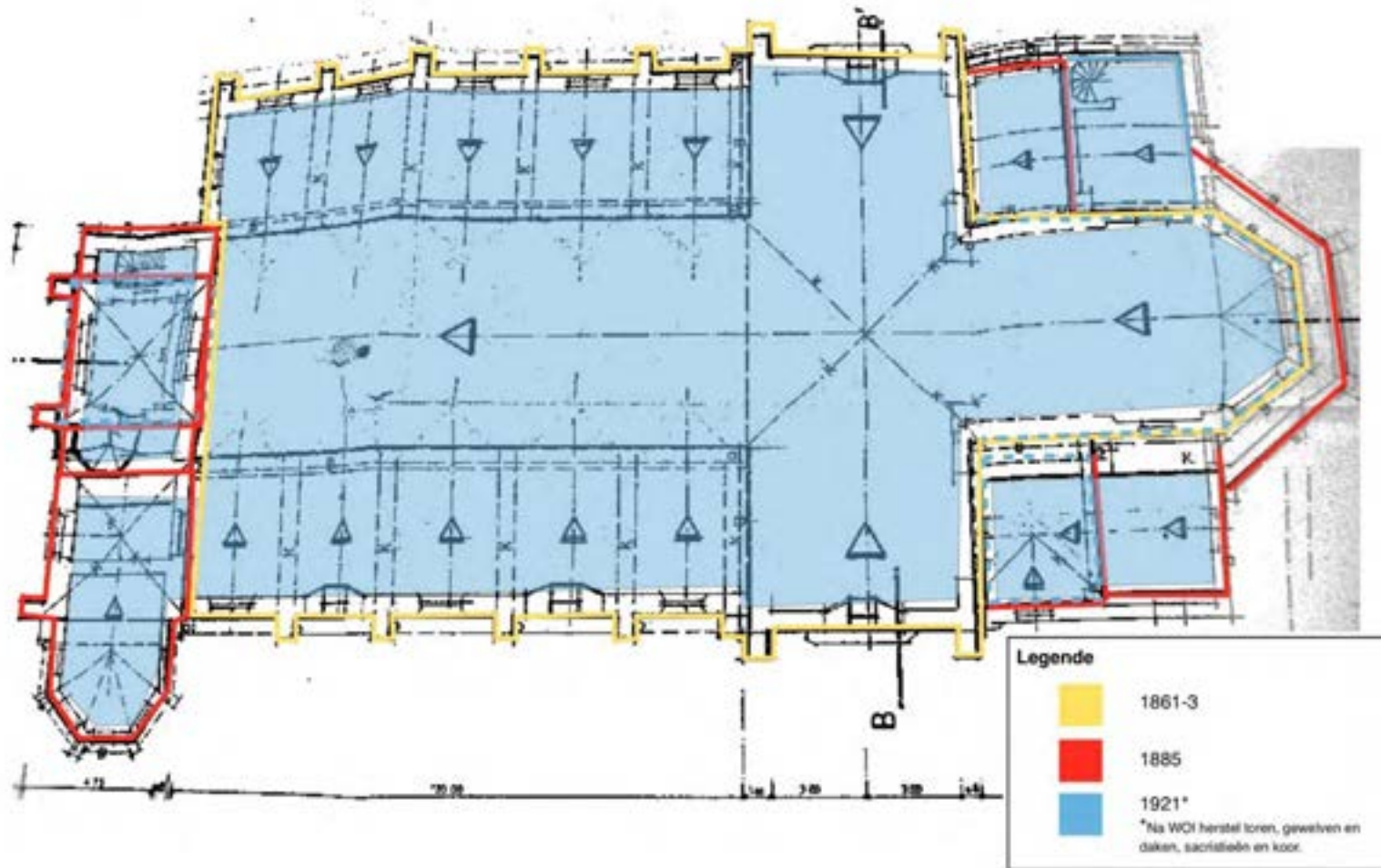
De tweede fase van de restauratie van het exterieur volgde in 1999 en 2000 en werd uitgevoerd door de firma NV Van Loy en Cie. Deze fase omvatte het herstellen en deels vervangen van het dak van het schip en het herstellen en beveiligen van de glasramen.¹³

In 2007 werd de laatste restauratie afgerond onder leiding van architect Rutger Steenmeijer. Hierbij werden werken uitgevoerd aan het dak boven het hoogkoor en het interieur.

¹² St.-Guibertus parochie, Schilde, 1996, 3.

¹³ 'Sint-Guibertuskerk in Schilde gerestaureerd', in: Bode van Schilde, 9 oktober 2007.

Historisch aanduidingsplan kerk St.Guibertus

2.2.2 Pastorij

2.2.2.1 Gebouw

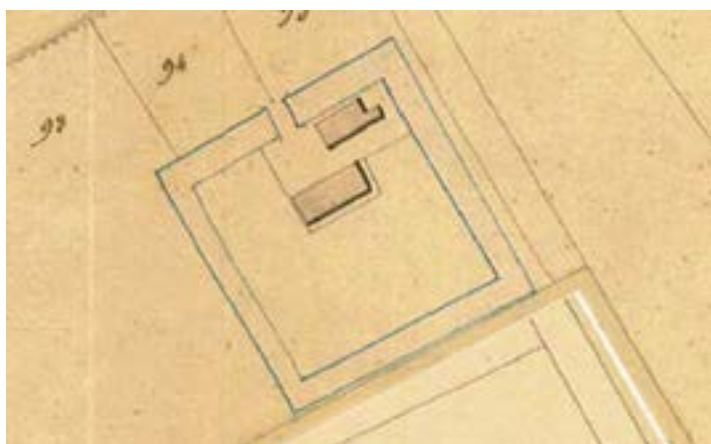
- 1620 - opbouw oude pastorij
- 1668 - inruiling pastorij
- 1738-1748 - opbouw huidige pastorij
- 1836-1840 - verbouwing
- 1852 - aanbouw van twee nieuwe bergplaatsen
- 1879 - restauratie dakvorm en gevel
- Begin 20^e eeuw - vervanging stenen muren brug door gietijzeren balustrades
- 1980 - restauratie pastorij
- 1981-1982 - restauratie
- 1998 - restauratie: vernieuwen rechter zij-aanbouw

De pastorij van Schilde was vroeger gelegen aan de zogenaamde kerkstraat op nummer 10.¹⁴ De oude pastorij zou rond 1620 opgetrokken zijn onder pastoor Stijnen. Deze werd echter ingeruild in 1668.

Figuur 2.2-18: Ferrariskaart (1771-1778) Geopunt.be

De huidige pastorij werd opgericht tussen 1738 en 1748 door pastoor Borrens. In 1753 wordt over de pastorij geschreven: *'Een huys met twee vijfden paarten van een schure, met het land en de grond groot een bunder, genaamd de pastorije.'*

Figuur 2.2-19: Atlas der Buurtwegen (1850) Geopunt.be.

¹⁴ Nu wordt de straat de 'Puttenhoflaan' genoemd.

Tussen 1836 en 1840 vond een verbouwing plaats waarbij de pastorie een verdieping naar ontwerp van Ferdinand Berckmans kreeg. Dezelfde architect zorgde in 1852 voor de aanbouw van twee nieuwe bergplaatsen.¹⁵

Het huidige uitzicht van het hoofdvolume is te danken aan de restauratiewerken uit 1879. De dakvorm en vermoedelijk ook de gevel zijn naar ontwerp van Eugene Gife.

Figuur 2.2-20: Foto (1905) - Delcampe.net

Figuur 2.2-21: Postkaart (1908) - Delcampe.net

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Pastorie Sint-Guibertusparochie [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/14141> (geraadpleegd op 23 januari 2019).

Figuur 2.2-22: Voorzijde (rond 1920) - via Heemkundige Kring Scilla

Begin 20^e eeuw zijn aan de pastorie geen grote werken. Wel is er aan de hand van foto's te zien dat de brug aangepakt wordt. In plaats van stenen muren krijgt die gietijzeren balustrades en worden de twee pilaren met andere vazen afgetopt.

Later in de 20^e eeuw raakt het gebouw in verval. De sloop ervan wordt overwogen, maar in 1980 wordt de pastorie dan toch gerestaureerd.¹⁶

Figuur 2.2-23: Plan voorzijde pastorie (1968) - via Heemkundige Kring Scilla

Uit plannen van 1968 valt af te lezen dat de twee bijgebouwen aan weerszijden opnieuw worden opgetrokken. Hierbij worden de oude, daar aanwezige ornamenten bewaard en daarna geplaatst op de dakramen van de voorgevel. Ook het dak van zowel het hoofdgebouw als de bijgebouwen wordt dan nieuw gelegd. Daarnaast worden er 3 schoorstenen toegevoegd.

Het schrijnwerk wordt ook tijdens deze restauratiecampagne onder handen genomen. Aan zowel voor- als achterzijde worden de roeden en het glas van de opengaande delen van de vensters vernieuwd. Daarnaast krijgt de pastorie een nieuwe voordeur.

¹⁶ <http://www.scilla.be/Mainframes/Over%20Schilde/Sporen%20uit%20het%20verleden/Pastorie.html>, geraadpleegd op 23 januari 2019.

Figuur 2.2-24: Brug (d.o.) - via Heemkundige Kring Scilla

Behalve werken aan het gebouw, wordt ook de brug aan de voorzijde aangepakt. Deze wordt verbreed met 0,37 m aan beide zijden en krijgt aan weerszijden nieuwe zijmuren in glad beton. In hetzelfde materiaal worden de pilaren opgebouwd. De bestaande leuning wordt behouden.

Ook wordt hierbij de bestaande poort verwijderd. De huidige poort komt uit een depot van het park van Schilde.

Figuur 2.2-25: Voorgevel (ca. 1970) - via Heemkundige Kring Scilla

In 1974 verklaart MLZ dat de pastorie een beperkte monumentenwaarde heeft dus enkel als landschap wordt beschermd.

J. Folders en L. Van Winckel herstelden de pastorie en verbouwden aanbouwsels in 1981-1982. Ook vond er een restauratie in 1998 plaats. Hierbij wordt de rechter zij-aanbouw vernieuwd.

2.2.2.2

Tuin

De evolutie van voortuin en achtertuin van de pastorie is moeilijk tot geheel te vormen door het ontbreken van informatie en dateringen van foto's. Volgende informatie is geweten.

De toegangsweg van de pastorie werd begeleid door geknotte/gekandelaarde lindebomen. Deze dreef is nog steeds aanwezig, daterend van 1857 volgens dendrologisch onderzoek. Ten oosten ligt een omhaagde boomgaard en ten westen een moestuin, zichtbaar op historische kaarten en bevestigd door inwoners. In 1980 werd de vroegere boomgaard aangepast naar een grasveld waarbij de oude tamme kastanje, Noorse esdoorn en mispel bewaard bleven (op basis van omtrek bomen).

Figuur 2.2-26: Toegangs-dreef Pastorie, 1903 (via Heemkundige kring Scilla)

Figuur 2.2-27: Toegangs-dreef Pastorie, datum onbekend (via Heemkundige kring Scilla)

Figuur 2.2-28: Toegangsdreef Pastorie, 1940-1950 (via Heemkundige kring Scilla)

De voortuin van de Pastorie is meermaals veranderd, zichtbaar op de verschillende historische foto's. Een vast element in de geschiedenis van de voortuin was de cirkel in het midden van het voorplein en de Rhododendron in de noordwestelijk hoek. Op verschillende foto's is ook een naaldboom zichtbaar ten noordoosten van de pastorie.

Figuur 2.2-29: Voortuin pastorie, mogelijk daterend van 1905-1908 (via Heemkundige Kring Scilla)

Figuur 2.2-30: Voortuin met boompjes aan het gebouw, voor 1920 (via Heemkundige kring Scilla)

Figuur 2.2-31: Voortuin Pastorij na 1920 (via Heemkundige kring Scilla)

2.2.3

Kapel

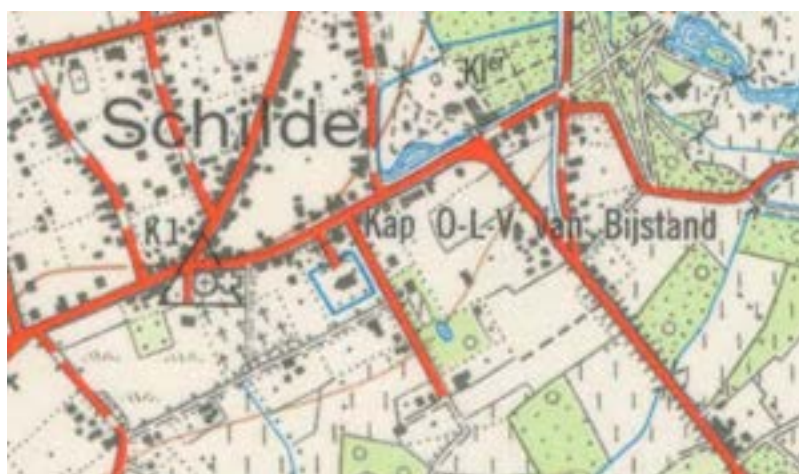
Van de kapel is vrijwel niets geweten.¹⁷ Mogelijks omdat het geen parochiale kapel is maar private eigendom. Op kaarten staat er nog geen kapel ingetekend tot in de 19^e eeuw. Ook op luchtfoto's is door de begroeiing geen kapel te herkennen. De eerste keer dat de kapel is te zien, is op een kaart van 1959. Waarschijnlijk zal de kapel niet veel eerder gebouwd zijn.

De eerste vermelding met naam is op een kaart uit 1962. De kapel is gebouwd door de familie Van Winckel die het café 'In de Warande' op nr. 15 uitbaten. De kapel werd tot enkele jaren geleden onderhouden door de dames Min. Luyckx en mevr. Cavens. Beide zijn op korte tijd overleden en de kapel raakte verwaarloosd.¹⁸

Uit onderstaande kaarten is af te lezen dat aan de omgeving vooral de aanplanting is veranderd. In de zomer tussen 1979-1990 blijken er rond de kapel veel bomen ingeplant te zijn. In de periode 2000-2003 lijken er juist veel bomen te zijn verdwenen, terwijl in de huidige situatie de kapel terug omgeven is door bomen en struiken.

Figuur 2.2-32: Detailbeeld BPA "Dorpskom Zuid deel 1" (1959).

Figuur 2.2-33: Topo 16/1 -2 Schilde - Grobbendonk (1962) - cartesius.be

¹⁷ Er werd geen literatuur of archiefmateriaal over de kapel gevonden.

¹⁸ Heemkundige Kring Scilla vzw

2.2.4 Kerkhof

- 1929-1930 - Uitbreiding naar het zuiden (percelen barones)
- 1942-1946 - Uitbreiding naar het zuiden en het oosten
- 1950 - Aanpassingen kerkhofmuur en poorten
- 1950 - Goedkeuring begraafplaatsreglement
- 1956 - Oprichting monument oorlogsslachtoffers
- 1957 - Opbouw dodenhuis met hoofingang voor het kerkhof
- 1957 - Uitbreiding kerkhof
- 2003 - Uitbreiding naar westen
- 2003- - Ontruiming: 1e vlak in het oosten
- 2003-2005 - Ontruiming: 2e vlak in het oosten
- 2014-2015 - Ontruiming overige vlakken in het oosten

2.2.4.1 16e-19e eeuw: van de eerste vermeldingen tot grote graven in en rond de kerk

Eén van de eerste vermeldingen van het kerkhof is terug te vinden in de rekeningen van de kerkfabriek. In 1535-1536 is hierin te lezen dat een metser betaald wordt *“van graven te stoppen, den preeckstoel te versettene ende anders. 8st.”*¹⁹ Goed 70 jaar later lezen we: *“Bisschop Miraeus verklaarde in een toespraak tot de geestelijkheid, tijdens de synode van 1610, dat bijna al de kerke, de altaren en de kerkhoven van zijn bisdom vernield, beschadigd of geprofaneerd werden. ... Jan Malderus, opvolger van Miraeus op de bisschopszetel van Antwerpen, ter gelegenheid van een visitatie te Schilde, op 9 september 1612, hernieuwde de consecratie van de kerk en de wijding van het kerkhof, het hoogaltaar en het altaar van Sint-Wijbrecht en van Sint-Antonius.”*²⁰ Opnieuw 70 jaar later worden rondom en voor de kerk in de jaren 1679-1683 linden geplant.²¹

In het kerkarchief is het volgende te vinden: *“Bewijs uijt de rekeninge voor Symon Jacobs kerkmeester tot Schilde voor die jaeren 1679, 1680, 1681, 1682, 1683 ende het leste 1684 soo van de ordinarisse administratie als over d’extraordinarisse en dat voor die jaeren voorseijt*

...Item over de hellight der Linden rontomme de kerkcke geplant heeft van Rendant betaelt eene somme van twee en dertigh guldens.

Item over alle het plantsoen ende herstellen tot eene niuwe haghe aen ’t kerkckhoff is te samen betaelt eene somme van derthien guldens ende vier stuijvers.

Item aen Gommaer Gijsels vor arbijsloon van twee daegen gegraven te hebben in de grachten van het kerkckhoff is te samene betaelt eene somme van eenen gulden en vier stuijvers.

Item alsoo Mathijs Gijs ende Machiel Preters te samen gegraven hebben aen het het kerckhoff ider vier daegen eenen halven tot veerthien stuijvers ’s daeghs, beloopt ’t saemen de somme van sesse guldens en de sesse stuijvers, maer alsoo deene hellight is betaelt door Eerw heere Tibaut president van de fondatie, dus is hier overweghens den Rendant, maer betaelt eene somme van drij guldens ende drij stuijvers.

...Bij bewijs van de rekeninge van Jan Mertens kerckmeester der parochiale kercke van Schilde voor den jaer 1685 ...

Item over geleverd plantsoen omme aen het kerckhoff te planten heeft den gemelden Rendant betaelt aen Hendrik Herckens eene somme van vier guldens.”.

¹⁹ BOUSSE, A., Geschiedenis van Schilde, Schilde, 1983, p. 200.

²⁰ BOUSSE, A., Geschiedenis van Schilde, Schilde, 1983, p. 193

²¹ BOUSSE, A., Geschiedenis van Schilde, Schilde, 1983, p. 205.

Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Kerkarchief Sint-Wijbrechtkerk te Schilde, T17/122, 13. Ingebonden bundel bevattende verscheidene zaken: ... f) Planten van de linden boom rond de kerk van Schilde.

In zijn geschiedenis van Schilde verwijst A. Bousse naar een publicatie van E.H. Ghysbrechts (deze laatste bewaard in het archief bisdom Antwerpen). Ten tijden dat hij zijn geschiedenis van Schilde schreef omstreeks de eeuwwisseling bevonden zich op het kerkhof enkele merkwaardige grafmonumenten en grafzerken²². Allereerst was er (en is nog steeds) de grafkelder van de familie van de Werve en van Schilde: hij dagtekent van de tweede helft van de 16de eeuw. In 1662 vroegen de erfgenamen van Willem van de Werve aan de bisschop van Antwerpen de toelating de grafkelder te vergroten. Deze toelating werd gegeven zoals volgend document bewijst [A. Bousse verwijst naar Actus vicariatus Antverpiae, f°85): *“Op requeste van de erfgenamen van Jonker Willem van de Werve verzoekende den kelder in de choir tot Schilde te vergrooten waervoor sij vereeren aen deselve kercke eene ciborie met twee zilvere ampullen en een remonstrantie te samen weerdich omtrent 325 gulden is 't selve bij apostille van Sijne Hoogwaardigheid toegestaan met vermindering van de kerckerechten van 24 gulden tot 12 gulden ider reys als iemand aldaer sal moeten begraven worden, blijvende de oude rechten van den heer pastoor en coster in 't geheel. Actum te Antwerpen desen 28 januarii 1667.”*. Op het kerkhof zijn er nog drie mooie graven (althans ten tijde van E.H. Ghysbrechts), van de families van Cauwenberghs, Frère en van Goorlaken: ook waren er nog een groot aantal grafstenen afkomstig van de oude kerk (van voor 1861) en die meestal dagtekenen van de 17e eeuw.

Figuur 2.2-34: Rondom de kerk (tegen de kerkmuur) liggen vandaag nog heel wat oude vlakke grafzerken uit de 17de eeuw. Door de vlakke ligging is de epigrafie slechts gedeeltelijk leesbaar en zijn heel wat stenen gebroken. Deze grafsteen dagtekent de sterfdatum 11 augustus 1665 (links) en het grafmonument van de familie Frère (rechts) Foto Intro Cultuur en Media

Het oprichten van grafmonumenten kan verder gedocumenteerd worden op basis van het familiearchief van Van de Werve en de grondvergunningen bewaard in het provincie archief van Antwerpen.²³ Zo vinden we in 1730-1733 een overeenkomst tussen Van de Werve en J.P. van Bourscheit voor het maken van een grafscrift in de kerk van Schilde.²⁴ Het gaat hier om J.P. Van Bourscheit de Jonge (1699-1768), die heel veel architectuur in het Antwerpse achterliet: onder andere

²² BOUSSE, A., *Geschiedenis van Schilde*, Schilde, 1983, p. 194.

²³ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Familiearchief Van de Werve en van Schilde, Toegang: Y1/040.

Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637, 66, Grondvergunningen Schilde, 1864-1956.

²⁴ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Familiearchief Van de Werve en van Schilde, Toegang: Y1/040, nr. 194.

het stadhuis van Lier en paleis op de Meir (Antwerpen) in Antwerpen. Hij was toen een enorme referentie en een bewijs van kapitaalcrachtige opdrachtgevers.

In 1849 wordt op vraag van barones van de Werve een grafsteen in wit marmer voor pastoor Hendrik Keersmaeckers opgericht.²⁵ Enige tijd later wordt in 1864 een monument opgericht ter ere van burgemeester Van Cauwenberghs.²⁶ In een brief van weduwe Evarist Van Cauwenberghe aan kerkfabriek van Schilde van 25/08/1864 betreffende de oprichting van een monument en grafkelder, vraagt ze: *“Aen de heeren leden van ’t kerkfabriek van Schilde,*

Daer ik verlang op ’t kerkhof deze gemeente een monument op te rigten tot nagedachtenis van wijlen mijnen echtgenoot Evarist Van Cauwenberghs, heb ik de eer u te verzoeken van in uwe beraedslaging over te gaen tot het toestaen van den grond, die noodig is tot het plaetsen van dit monument, alsoock voor eenen familiekelder, dieder het bijvoegsel van is, en in eenwelken niet zal mogen begraven worden iemand aen wien de geestelijke overheid de begrafenis weigert.

Ik zend u hierbij de inlichtingen die gij zult noodig hebben om over mijne aenvraag een besluit te nemen, te weten:

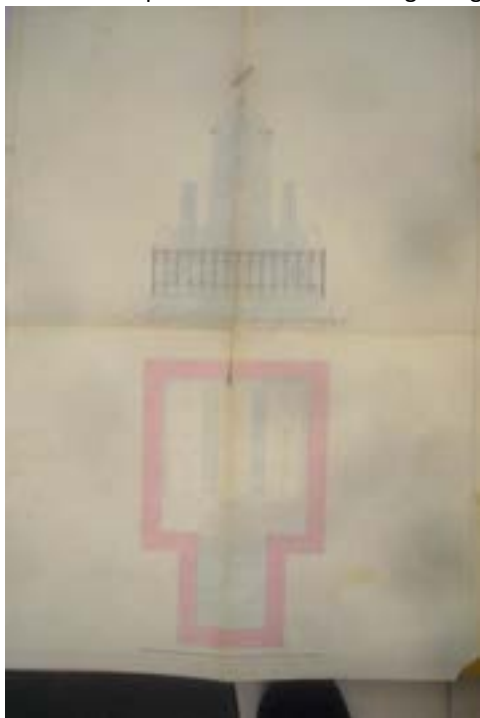
1° het plan van ’t monument en van den grafkelder

2° de oppervlakte van den grond, die zal moeten hebben drij meters breedte op vier meters langde

3° de aanbieding van drij honderd franken voor de plaets van gezegd monument

In de hoop van mijne vraag gunstig aanveerd te zien, verzoek ik u de verzekering mijner hoogachting te ontvangen.”.

Er wordt een plan met een schets toegevoegd aan haar vraag (Figuur 2.2-35).

Figuur 2.2-35: plan toegevoegd aan vraag weduwe Evarist Van Cauwenberghe – Foto Rijksarchief Beveren

De Kerkfabriek vergaderde hierover op 4 september 1864 en antwoordde positief *“dat het monument volgens bijzijnde plan niet alleen eene gedachtenis is van het goed aen kerk en gemeente bewezen, maer tevens ook eene versiering zal zijn van het kerkhof”*. De Gemeenteraad en Armenbestuur gaan akkoord op 1 oktober 1864. De voorgesteld 300 fr zouden als volgt verdeeld worden: 50 fr

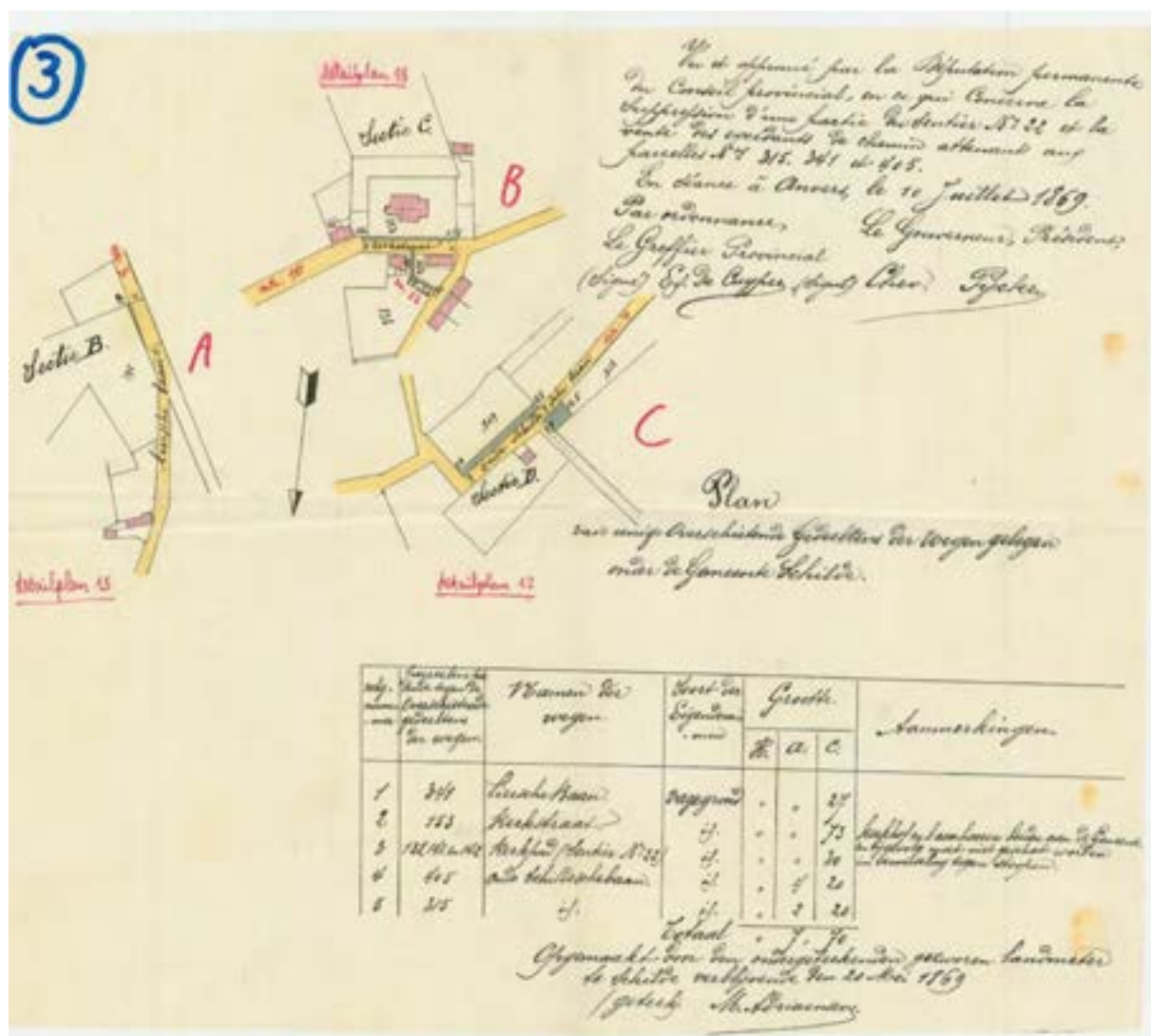
²⁵ BOUSSE, A., *Geschiedenis van Schilde*, Schilde, 1983, p. 409.

²⁶ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637, 66, Grondvergunningen Schilde, dossier 1.

armenbestuur, 25 fr gemeente en 225 fr kerkraad. Deze beslissing wordt voorgelegd aan de provincie op 17 oktober 1864.

Na onderzoek laat gouverneur aan arrondissementscommissaris weten op 26 november 1864 dat de prijs onvoldoende is en dat 400 frank dient gevraagd te worden. Uiteindelijk zal er een akkoord zijn voor 450 frank zoals blijkt uit verslag van kerkraad van 05 februari 1865 en de som zal gelijk verdeeld worden over gemeente, armenbestuur en kerkraad. Dus ieder 150 fr.

In 1867 wordt een plan getekend tot opheffing van een deel van het kerkpad (Figuur 2.2-36).²⁷

Figuur 2.2-36: Plan tot opheffing van een deel van het kerkpad— Foto Patrick Anthoni

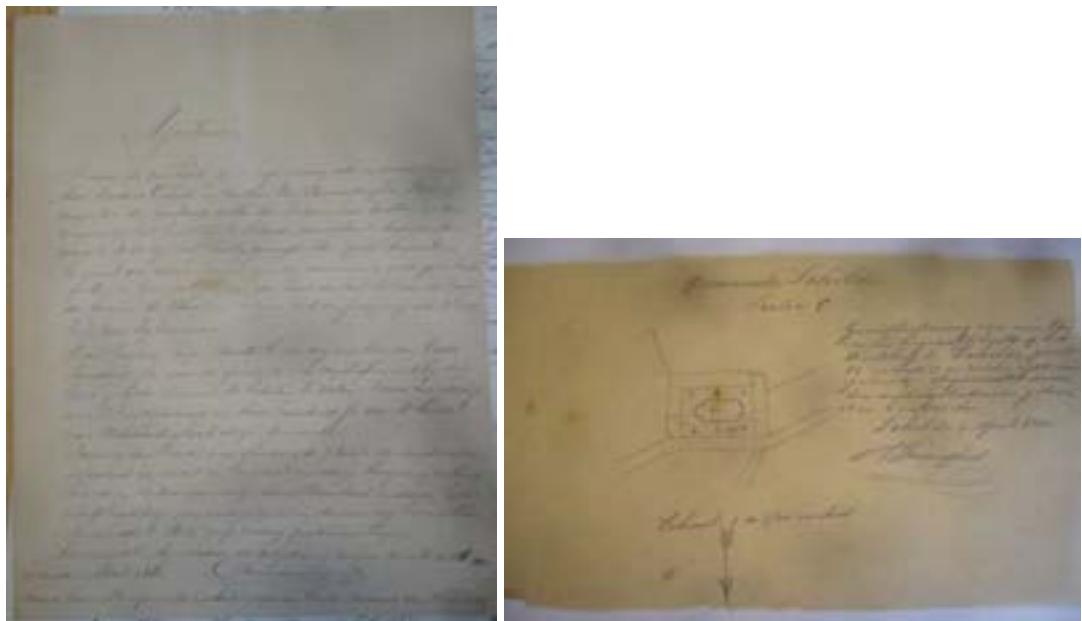
In die periode vinden we een aanvraag van Frère en Foulon om 10m² te kunnen aankopen waarvoor ze 1.200 frank wenssen te geven, gelijk verdeeld over gemeente, armenbestuur en kerkraad. In april 1869 geven de 3 instanties hun goedkeuring. De Kerkraad laat eind maart 1870 weten dat ze de middelen gebruikt om het herstel van de toren deels te financieren.²⁸

²⁷ Plan ter beschikking gesteld door Patrick Anthoni, voorzitter heemkring Scilla.

²⁸ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637, 66, Grondvergunningen Schilde, dossier 2.

In **1873** is er een aanvraag van de heer Goorlaeken voor 10m². De kerkraad gaat akkoord op 07 december 1873, bijzonder is hun vraag “*verzoekende tevens deze somme te mogen gebruiken voor het maeken van eenen besten rooden casuivel in de kerk.*”²⁹

Op 3 april **1880** zenden de gebroeders Van Cauwenberghs een verzoek aan de gemeente om een stuk grond te kopen op het kerkhof van Schilde waarop een ze een familiegraf wensen op te richten: “*Ik neem de vrijheid zoo in eigen naam als in naam mijne twee broeders Emile en Gustave Van Cauwenberghs, U te verzoeken den verkoop willen toe te staan van dertien meters grond op het kerkhof te Schilde, noordkant tegen den toren zoo als U op het hierbij gevoegd plan zult bemerken.*” Als motivering bij de brief stellen de broers: “*In geval van overeenkomst zijn wij voornemens eene ijzere tralie (grille) in sorommelij van den kerk hoek der kerk tot aan den hoek der toren te plaatsen, hetgeen tot verfraaiing van 't kerkhof zou bijbrengen*”. Tevens zijn ze bereid om 200 Bf uit te betalen aan zowel de gemeente als het kerkbestuur en het armenbestuur.

Figuur 2.2-37: Verzoek gebroeders Van Cauwenberghs– Foto Rijksarchief Beveren/Antwerpen

De gemeenteraad komt diezelfde dag nog samen en geeft haar goedkeuring aan dit verzoek: “*Overwegende dat de gemelde begraafplaats tot verfraaiing van het kerkhof zal bijbrengen en dat er genoegzame plaats overblijft voor de noodwendigheid der gemeente terwijl het zelve eene uitgestrektheid heeft van 25 aren en 23 centiaren*”. Het Armenbestuur gaat akkoord op 3 mei 1880: “*overwegende dat gemeld offer zeer voordeelig is voor der armen*”. Vervolgens geven de Kerkraad (06/06) en de arrondissementscommissaris (28/06) hun fiat.³⁰

De begraafplaats met smeedijzeren afrastering van de gebroeders Van Cauwenberghs is vandaag nog steeds aanwezig op de noordzijde van het oude kerkhof (Figuur 2.2-38).

²⁹ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637, 66, Grondvergunningen Schilde, dossier 2/1.

³⁰ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637, 66, Grondvergunningen Schilde, dossier 3.

Figuur 2.2-38: De begraafplaats met smeedijzeren afrastering van de gebroeders Van Cauwenberghs Foto Intro Cultuur en Media

2.2.4.2 *Periode voor en tijdens WOI*

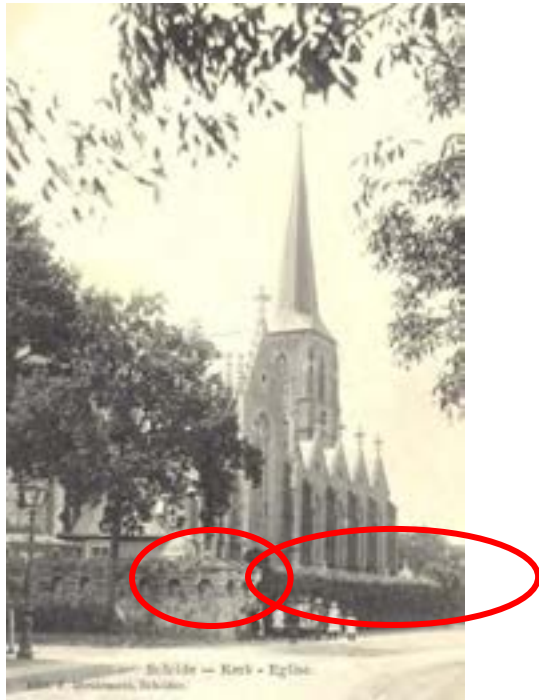
Voor de periode voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog is de kerk en kerkhof fotografisch goed geïllustreerd.³¹ Hier stelt zich minder het probleem van datering omdat de spitse toren van voor WOI kan gebruikt worden om de tijdsperiode in te schatten. Opvallend zijn de aanwezigheid van hagen en het klein aantal grafmonumenten.

Op een foto met zicht vanop de Puttenhoflaan (voor WOI) is de monumentale muur zichtbaar, er is geen smeedijzeren afsluiting of kerkhofmuur (Figuur 2.2-39). Achteraan zien we wel een hoge haag (beukenhaag?). Ook het grafmonument van de familie Frère is te zien. Op de noordzijde van het kerkhof steken verderop nog enkele stenen grafconstructies uit. Deze zijn vandaag allemaal verdwenen.

Ook langs de zuidzijde is het kerkhof aan het zicht onttrokken door een hoge haag zichtbaar op de foto met zicht vanuit het kerkplein of de Pastorijdreef (Figuur 2.2-40).

Boven de hoge hagen steken enkele punten van graven (mogelijks houten kruisen met kleine afdakjes) uit (Figuur 2.2-42).

³¹ Heemkring Scilla, Gedigitaliseerde fotocollectie.

Figuur 2.2-39: Zicht vanop de Puttenhoflaan. – Foto Heemkring Scilla

Figuur 2.2-40: Zicht vanuit kerkplein (of pastordreef) op de kerk en het kerkhof - Foto Heemkring Scilla

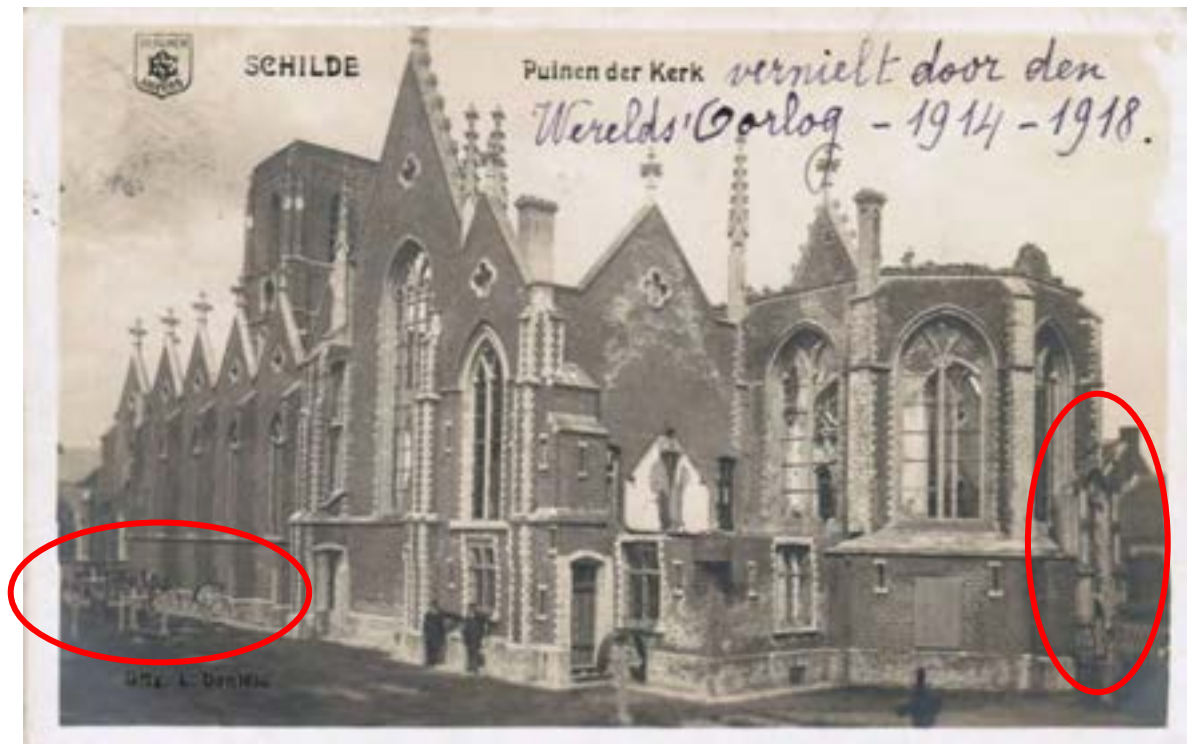

Figuur 2.2-41: Een ander zicht op de hoge haag rondom het kerkhof (vanuit Pastorijdreef) - Foto Heemkring Scilla

Figuur 2.2-42: Zicht op de kerk (voor WOI) - Foto Heemkring Scilla

Een foto van 'Puinen der Kerk' na 1918 toont het grafmonument Van de Werve tegen het koor en op de zuidzijde van het kerkhof de houten grafkruisen. De kerk werd tijdens WOI zwaar beschadigd. Op het kerkhof staan echter nog heel veel grafkruisen recht. Het betreft overwegend houten kruisen met afdakjes in hout of zink (Figuur 2.2-44).

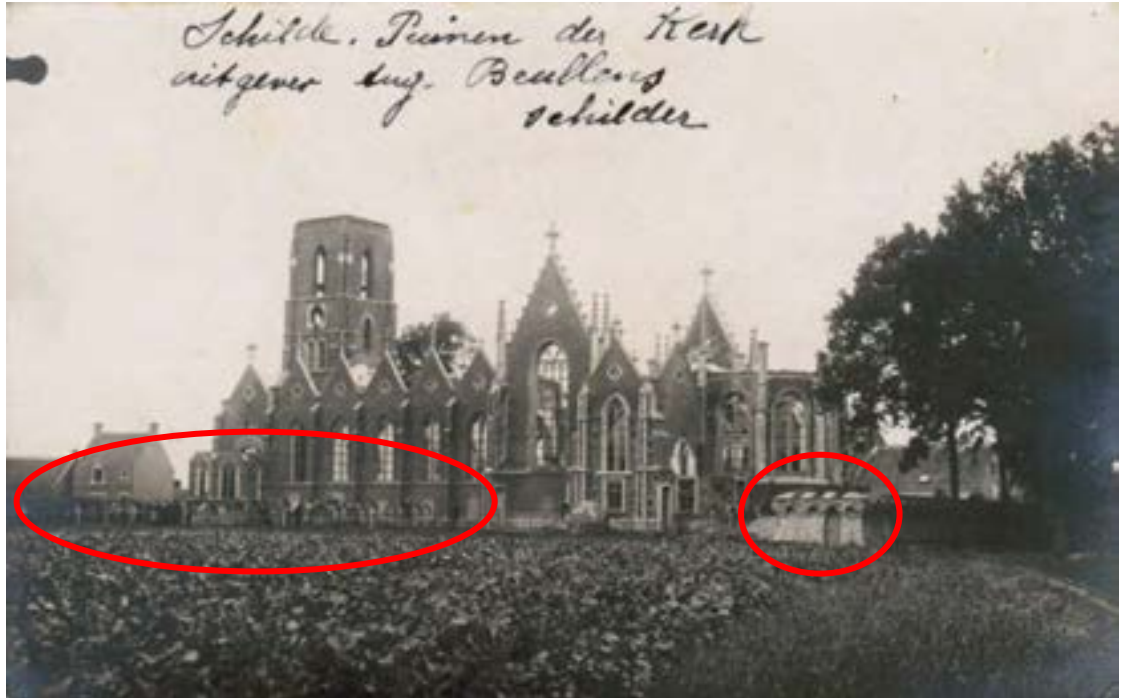

Figuur 2.2-43: Foto 'Puin der Kerk' na 1918 met grafmonument Van de Werve en houten grafkruisen - Foto Heemkring Scilla

Figuur 2.2-44: Foto "Puin der kerk" (2) - Foto Heemkring Scilla

Na WO1 zijn ook de hoge hagen volledig verdwenen (Figuur 2.2-45 en Figuur 2.2-41). We zien de zuidzijde van het kerkhof in zijn volledigheid, samen met de monumentale muur (die zeer goed bewaard is gebleven) en de grafmonumenten tegen de kerkmuur. De grond die later als uitbreiding zal fungeren is nog een plantveld (op de voorgrond)

Figuur 2.2-45: foto 'Puinen der kerk' (3) - Foto Heemkring Scilla

2.2.4.3 1929-1930 – Vergroting kerkhof 1³²

De eerste vergroting van het kerkhof doet zich voor in 1930. De onderhandelingen met barones Van de Werve startten in 1929 en werden afgesloten met de overeenkomst van 21 november 1930.

Figuur 2.2-46: Vergroting kerkhof: plan met aanduiding van percelen 2 en 3 die werden afgestaan door de barones in ruil voor perceel 1 – Foto Gemeentearchief Schilde

Op het plan werden de nummers 2 en 3 afgestaan door de barones, in ruil kreeg ze nummer 1. In de zitting van de gemeenteraad van 31 december 1929 motiveert de gemeente hun beslissing als volgt: “ ... aangeboden worden de volgende perceelen grond: sectie C n) 152 deel, groot 1030m², sectie C n°106h deel, groot 140m², perceelen toebehoorden aan Mevrouw de Barones van de Werve en van Schilde, voormeld, in ruim zonder wederzijdschen opleg, tegen het perceel sectie C n° 153a deel, groot 180m², toebehorende aan de gemeente Schilde.

Overwegende dat de perceelen aan de gemeente aangeboden van zeer groot nut zijn, te weten: 152a deel om de wegenis rond het kerkhof te verbreed en te verfraaien, perceel 106h deel, waarop de electriche kabien geplaatst is.

Overwegende anderzijds dat het perceel door de gemeente afgestaan, immer als publiek domein zal aanzien worden, daar mevrouw de Barones van de Werve en van Schilde zich verbindt het aan te wenden als openbare wegenis

...

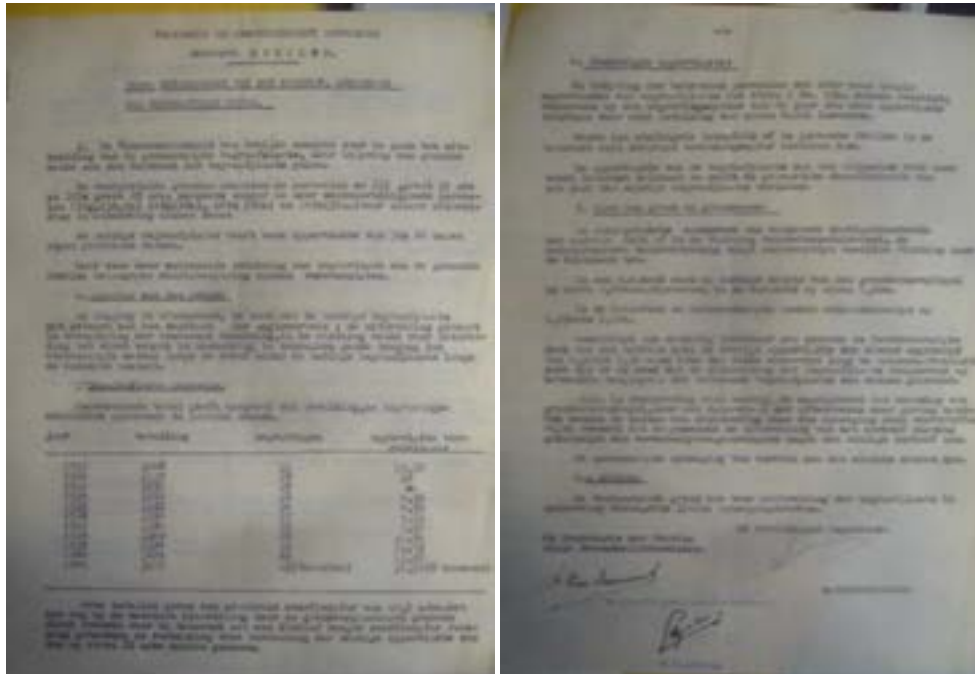
Besluit aan de hoogere overheid de toelating te vragen voormelde uitwisseling te mogen doen.”.

Deze verklaarde zich in de loop van 1930 akkoord, waarna de overeenkomst opgemaakt en ondertekend werd door de beide partijen.

³² Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-8-ROL11-7 met plannen

2.2.4.4 1942 - Vergroting van het kerkhof 2

Een nieuw uitbreidingsdossier werd reeds opgestart in 1939 met vraag tot ruiling of verkoop van grond. Op basis van de bevolkingscijfers, het groeiend aantal inwoners en het aantal begravingen, keek de gemeente Schilde uit naar de uitbreiding van haar kerkhof.

Figuur 2.2-47: Foto Gemeentearchief Schilde

Ondanks het feit dat de provincie bedenkingen uitte bij deze uitbreiding werden in 1942 plannen ontwikkeld om enerzijds het kerkhof uit te breiden en anderzijds een deel van het kerkhof op te heffen zoals blijkt uit een plan van 1942 opgemaakt door architect Ernest Wauters. Hieronder een detailopname van het plan tot uitbreiding en opheffing.³³

Het gele deel (noordzijde van het kerkhof) kwam in aanmerking voor opheffing. Opmerkelijk is het feit dat ook de zone voor de ingang van de kerk als te verdwijnen deel van het kerkhof werd ingetekend. De grafstenen die deel uitmaakten van de kerkmuur bleven behouden (met inbegrip van het grafperk van de gebroeders Van Cauwenberghs).

³³ Gemeentearchief Schilde, digitaal archief plannen kerkhof 1942

Figuur 2.2-48: plan van 1942 opgemaakt door architect Ernest Wauters— Digitaal Gemeentearchief Schilde

Figuur 2.2-49: ook aan de ingang van de kerk lagen in het verleden grafmonumenten. Dit is duidelijk te zien op deze foto. Dit deel zal verdwijnen vanaf 1942- Foto Heemkring Scilla

Figuur 2.2-50: Ongedateerde foto: de hagen en de grafmonumenten op het noordelijke deel van het kerkhof zijn weg. De nieuwe kerkhofmuur is duidelijk zichtbaar. De graven tegen de kerkmuur zijn wel te zien. Er werden nog geen bomen aangeplant. Rechts nog een oudere constructie, die later vervangen zal worden door het nieuwe dodenhuisje- Foto Heemkring Scilla.

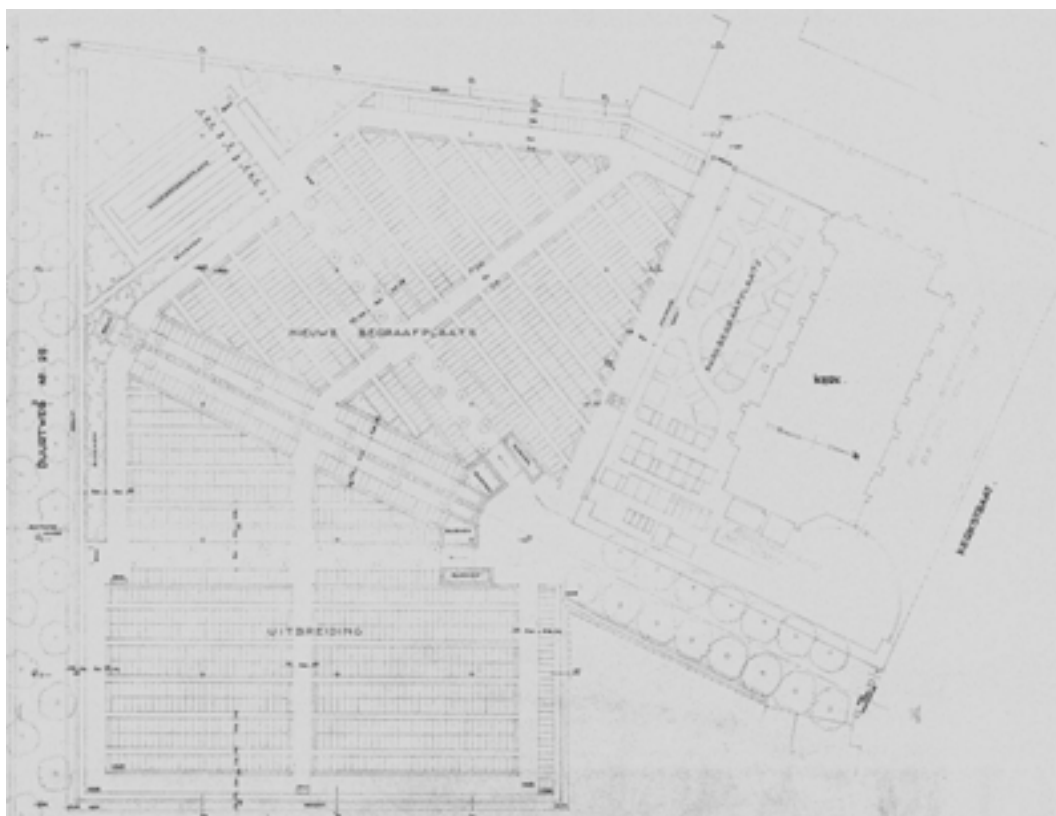
Figuur 2.2-51: Ongedateerde foto (mogelijk zelfde periode als vorige foto). De lage beplanting achter de kerkhofmuur verhindert het betreden. Op de achtergrond zijn de graven te zien die wel bewaard bleven (oostelijke deel) - Foto Heemkring Scilla

Figuur 2.2-52: De nieuwe kerkhofmuur aan de westzijde van de kerk. Later komt daarachter ook nog het monument voor de Oud-strijders en burgerslachtoffers – foto delcampe.net.

Dezelfde architect werkte een meer gedetailleerd plan uit op 30/07/1942³⁴ Hierin wordt duidelijk waar beplanting voorzien is, eeuwigdurende en gewone graven, de kinderbegraafplaats (zie infra) en waar er bloemenperken voorzien zijn.

³⁴ Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-5-572 - 08

Figuur 2.2-53: De hoofdingang van het kerkhof (oostzijde) blijft bewaard en wordt in dit plan versterkt in de aansluitende hoofdgang tussen de uitbreiding en de nieuwe begraafplaats. Plan 30/07/1942– Foto Gemeentearchief Schilde

Om dit plan ten uitvoer te brengen was de aankoop van gronden noodzakelijk. Het gaat om meerdere gronden :³⁵

- Kinderen De Beuckeleer (Sectie C nr157e): 2.875m²
- Kinderen Jacobs (Sectie C nr151): 5.535m²
- Barones Gaston Van de Werve (Sectie C nr 152c&b): 765m²

Deze gronden werden verworven in de periode 1942-1943.

De verwerving verliep niet steeds vlot en de werken kunnen slechts gedeeltelijk in het bestek opgenomen worden zoals blijkt uit een schrijven van de provinciale architect Sel van 13 maart 1943:³⁶

“Als gevolg op uw geeerd schrijven van 9 maart 1943, betreffende de vergroting van het kerkhof te Schilde, heb ik de eer U het bundel weder te zenden, en het volgende mede te delen:

Het bestaande kerkhof beantwoordt niet mee aan de behoefte der gemeente, en de Bestendige Deputatie heeft reeds na gunstig advies van den technischen dienst machtiging verleend tot aankoop van den nieuwen grond,

De aankoop akte kon echter nog niet opgemaakt worden, daar en nog onderhandeld wordt, met een derde persoon betreffende een ruiling van grond voor de verkoopers.

Volgens het bijgaand lastboek en bestek worden thans enkel de grondwerken uitgevoerd begrijpende: het graven van grachten rond de nieuwe begraafplaats, het aanvoeren van ongeveer 2133m³ grond voor ophooging der laag gelegen deelen, op profiel brengen van de nieuwe oppervlakte enz.

Alhoewel het huidig ontwerp enkel betrek heeft op de grondwerken, meen ik toch te moeten aanmerken dat een groot deel der grafplaatsen ruimer zou moeten opgevat worden, dat de

³⁵ Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-8-ROL11-14

³⁶ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA 637 – 137, Schilde, Vergroting kerkhof.

aangewezen doorgangen tusschen de grafreksen en tusschen de perken te smal zijn, en dat de beplantingen breeder dienen opgevat.

Het bestek opgemaakt in juli 1942 voor de thans uit te voeren grondwerken beloopt 51.637,00 frs. De meting schijnt wel nauwkeurig, doch de eenheidsprijzen schijnen te laag, zoodat vermoedelijk de biedingen het bestek zullen overtreffen.

...

Het ware nuttig dat de architect zich voor de bepalingen van algemeene en sociale voorwaarden, loonen aanvraag tot aanvaarding als ontwerper, model van bieding enz. tot het Commissariaat voor 's Lands Wederopbouw, St. Paulusstraat 27 te Antwerpen, wendde.”.

De provinciale architect geeft wel gunstig advies aan de Bestendige Deputatie op 17 maart 1943 en deze laatste volgt de beslissing in zitting van 26 maart 1943.³⁷

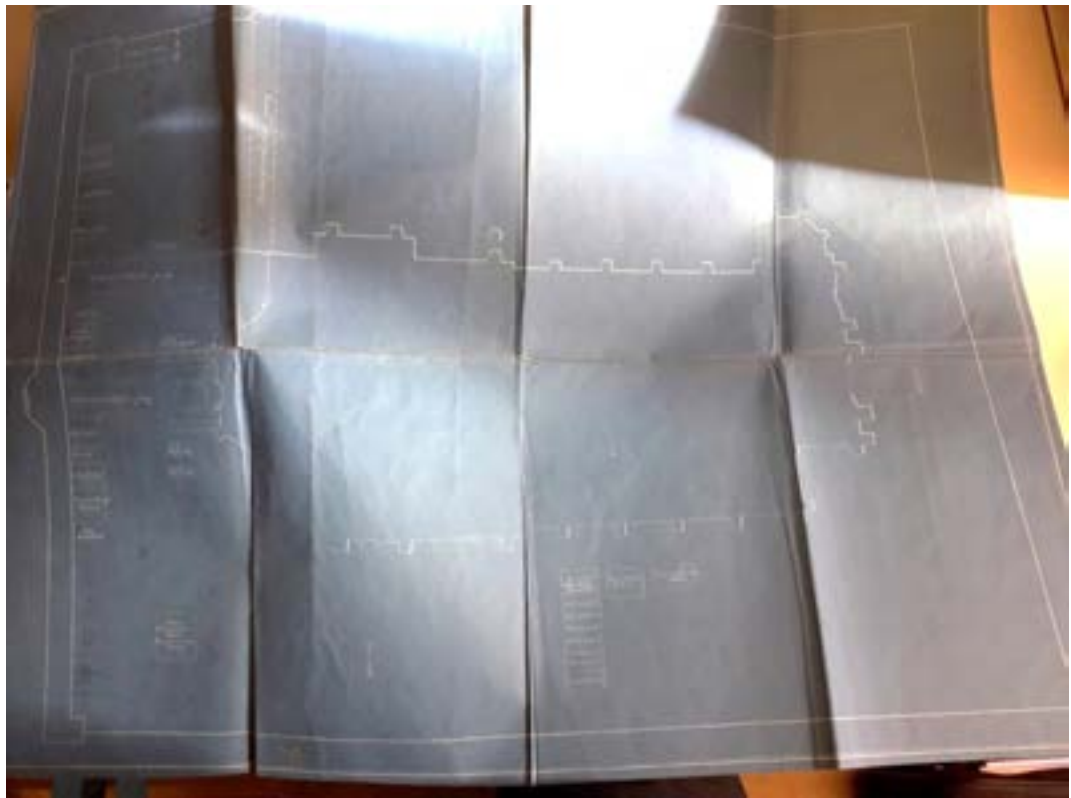
De verwerving van gronden bleek niet het enige obstakel te zijn. De oorlog hypothekeerde de financiën van de gemeente zoals blijkt uit een document van 7 juli 1944: *“In antwoord op schrijven van ingenieur-inspecteur-generaal Bertholet betreffende de uitvoering van grondwerken aan ons gemeentelijk kerkhof deelen wij u mede dat ons Schepencollege destijds besloten heeft dit ontwerp in te trekken zoodat wij op dit oogenblik niet in de mogelijkheid zijn u mede te deelen of dit ontwerp na den oorlog zal uitgevoerd worden. Hierover zal vermoedelijk den gemeenteraad moeten beslissen.”*³⁸ Dit is niet uniek voor Schilde: het doet zich in het hele land voor.

Wanneer de werken effectief opgestart worden blijkt niet uit het dossier. Wel kunnen we ons een beeld vormen van hoe het kerkhof er uitzag in deze periode. Zo beschikt het gemeentearchief over een blauwdruk uit 1940 (zie onder). Opvallend op het plan zijn de graven van onder andere de families Heirman, Van de Put en Vanderlinden aan de noordzijde van de kerk, het deel dat voorzien is om te ontruimen. Tevens zien we bovenaan links het plan de aanwezigheid van een geuzenhoekje.³⁹

³⁷ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA 637 – 137, Schilde, Vergroting kerkhof.

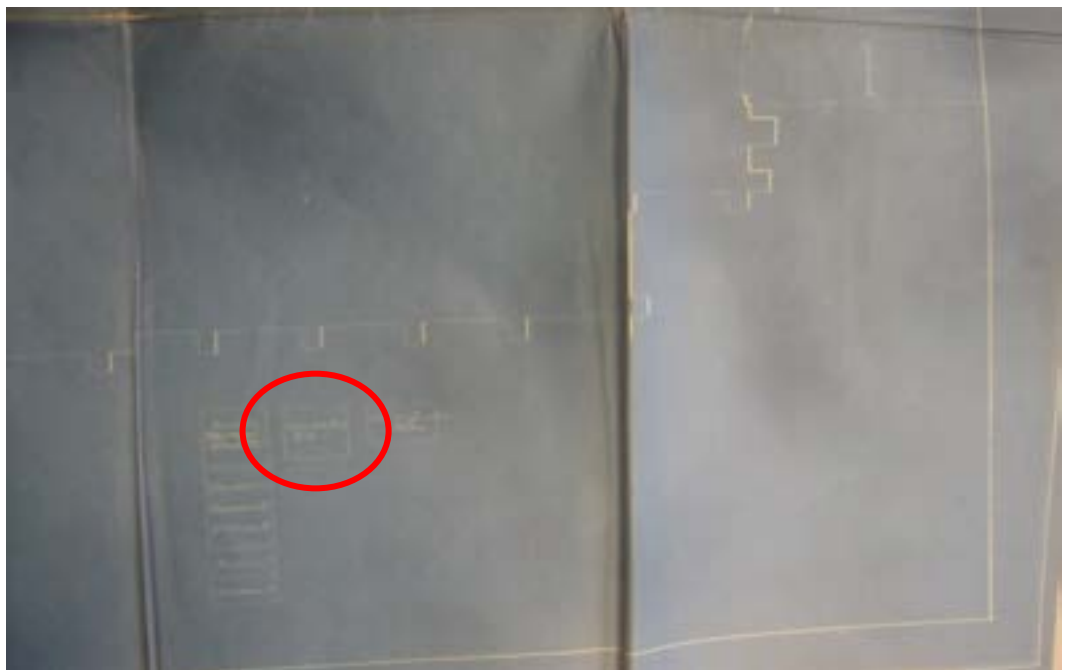
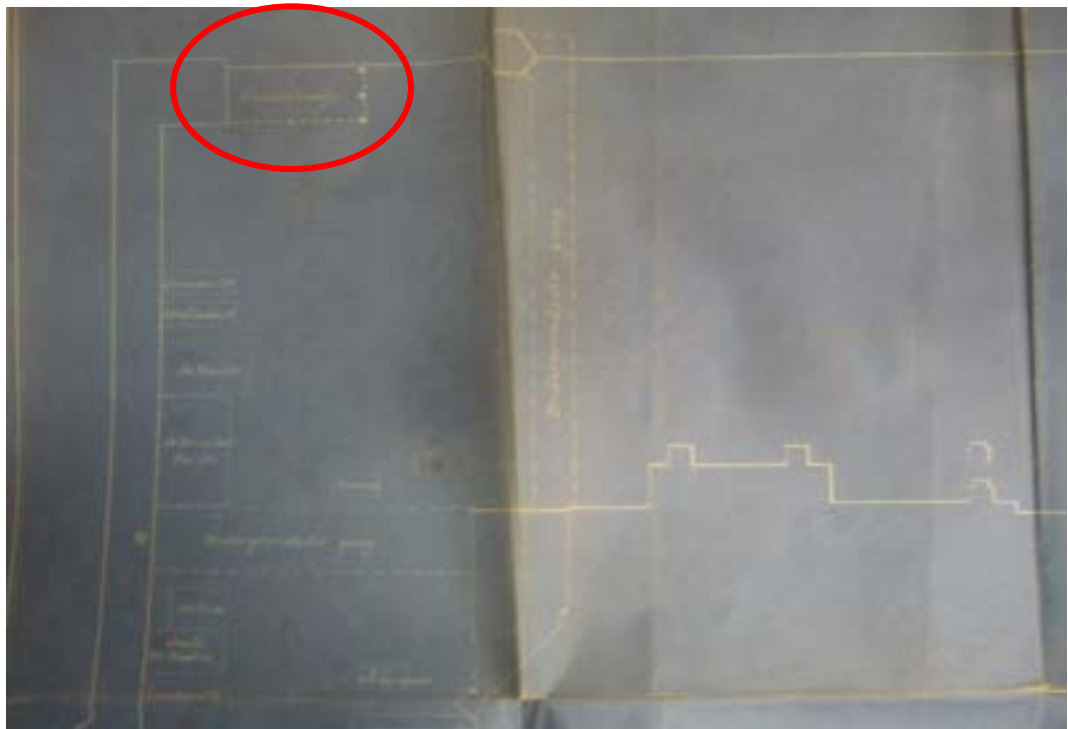
³⁸ Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA 637 – 137, Schilde, Vergroting kerkhof.

³⁹ Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-5-572 - 08

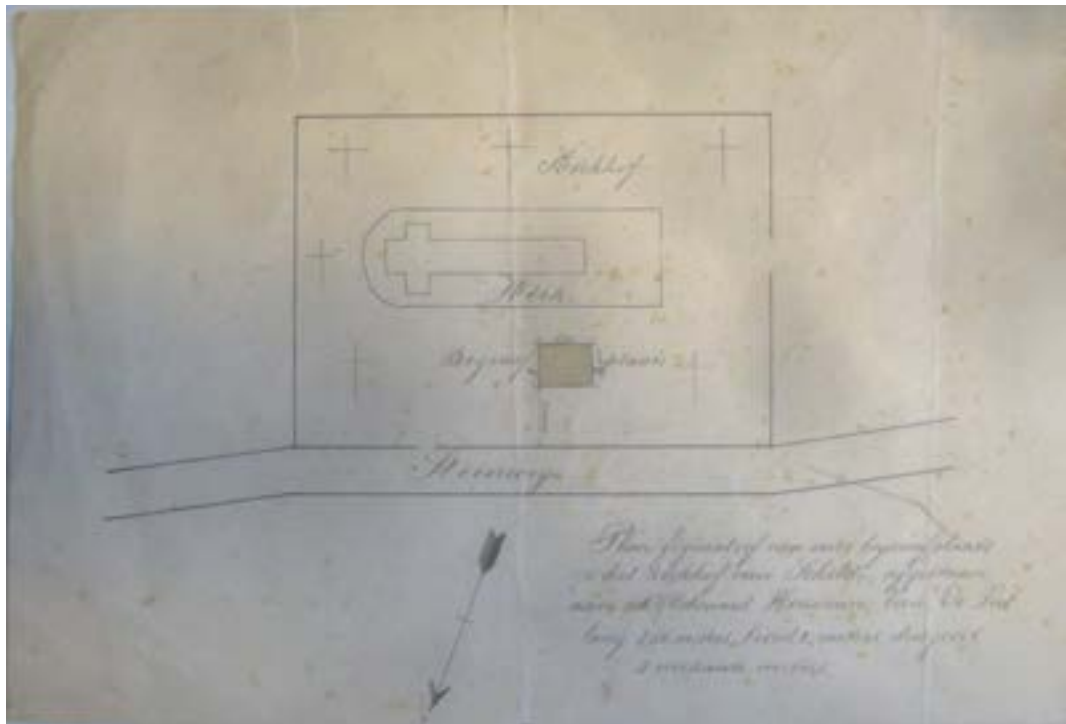
Figuur 2.2-54: Blauwdruk 1940— Foto Gemeentearchief Schilde

Twee detailfoto's geven een beter zicht op het 'geuzenhoekje' en de graven aan de noordzijde van de kerk.

Figuur 2.2-55: Detail blauwdruk 1940 met aanduiding Geuzenhoekje

Vooral het graf van Van de Put trekt onze aandacht. In het gemeentearchief vinden we een ongedateerd plannetje waarin de gemeente een stuk grond toekent aan Van de Put.

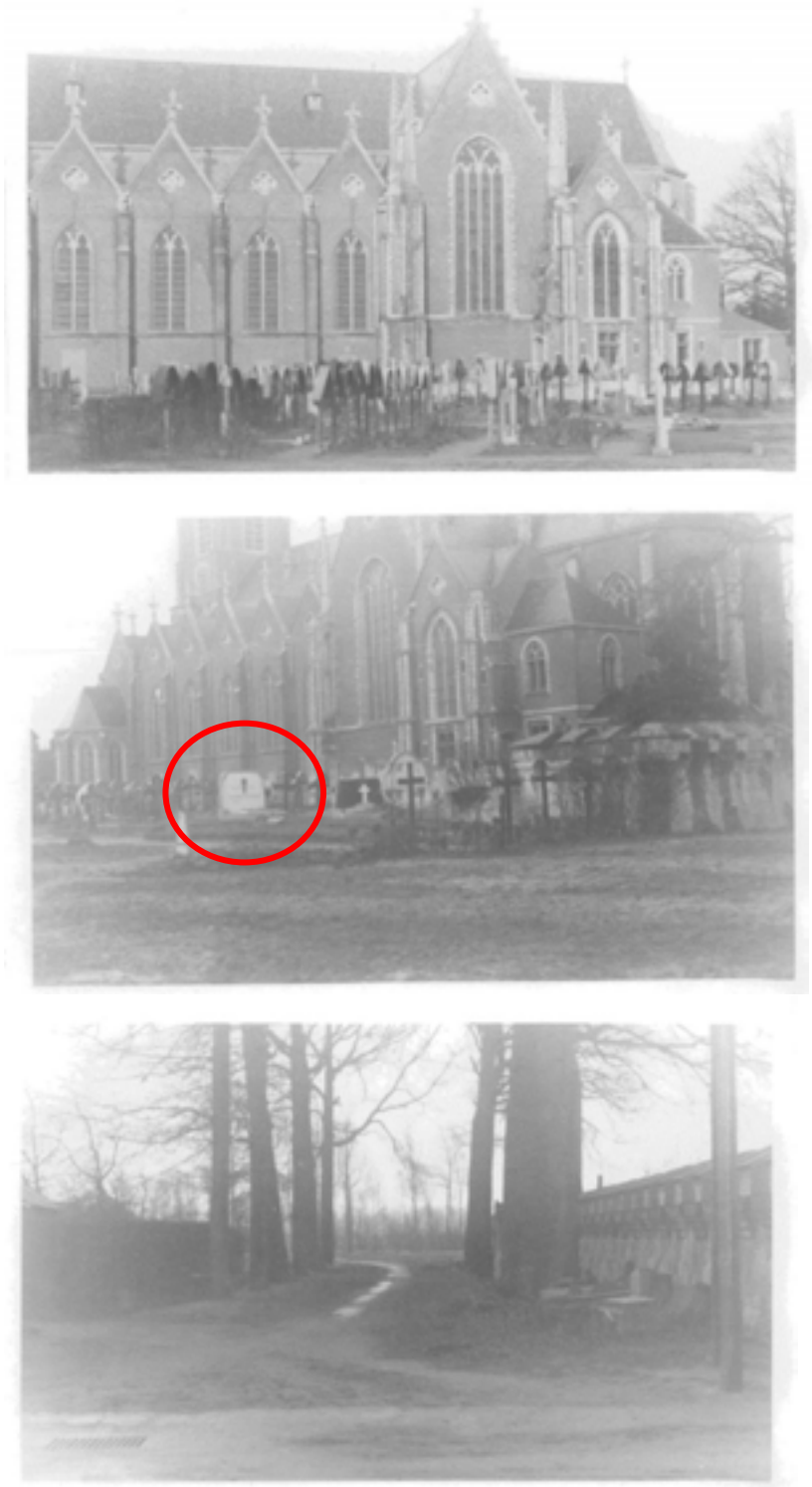

Figuur 2.2-56: Aanduiding grond toekenning aan Van de Put– Foto Rijksarchief Beveren/Antwerpen

Naast Van de Put zijn er een aantal graven van de familie Heirman. Beide families zijn duidelijk aan elkaar verbonden en hebben ook linken met de familie Van de Werve, zoals blijkt uit een vraag van de gemeente aan baron Van de Put-Heirman van 8 juli 1943. In deze brief vraagt de gemeente om documenten op te zoeken over de eeuwigdurende vergunningen voor Th. Lombard, gewezen dienstmeid van de barones Van de Werve; 2 overleden zusters Franciscanessen, waarvoor de barones een grondvergunning had aangekocht en een bewijs “*van aankoop van den grond voor het oprichten van het praalgraf van de weledele baron Van de Werve en van Schilde*”. Het antwoord hierop werd niet gevonden.

In het dossier voor de aanleg van het kerkhof in de periode 1942-1944 zijn eveneens drie foto's bewaard die het plan dienen te stofferen.

Hierop is te zien dat de oriëntatie van aanwezige graven en paden reeds verschillend is tegen de kerkmuur en op de voorgrond. Deze indeling wordt in het nieuwe plan overgenomen. De eerste stenen grafmonumenten zijn zichtbaar op de zuidzijde van het kerkhof. Het lichtgekleurde (nieuwe) grafteken is dat van de familie Dewitte-Verschuere (+1941) (veldwerkfiche Schilde Park 71). De derde foto geeft aan dat er mogelijks grafmonumenten tegen de kerkhofmuur lagen.

Figuur 2.2-57:Aanleg van het kerkhof in de periode 1942-1944– Foto Gemeentearchief Schilde

Het begraven op de nieuwe begraafplaats is goed gedocumenteerd via registers. Zo ook werd het register van overleden kinderen bewaard voor de periode 1944-1950. Hierin vinden we 27 aanvragen voor grafjes. Vandaag zijn er nog zeven van terug te vinden.

Figuur 2.2-58: Register van overleden kinderen bewaard voor de periode 1944-1950 – Foto Gemeentearchief Schilde

Figuur 2.2-59: Van links naar rechts: Smits Jozef, 1945; Van de Peer F., 1947; Larens Loos, 1949 – Foto Intro Cultuur en Media

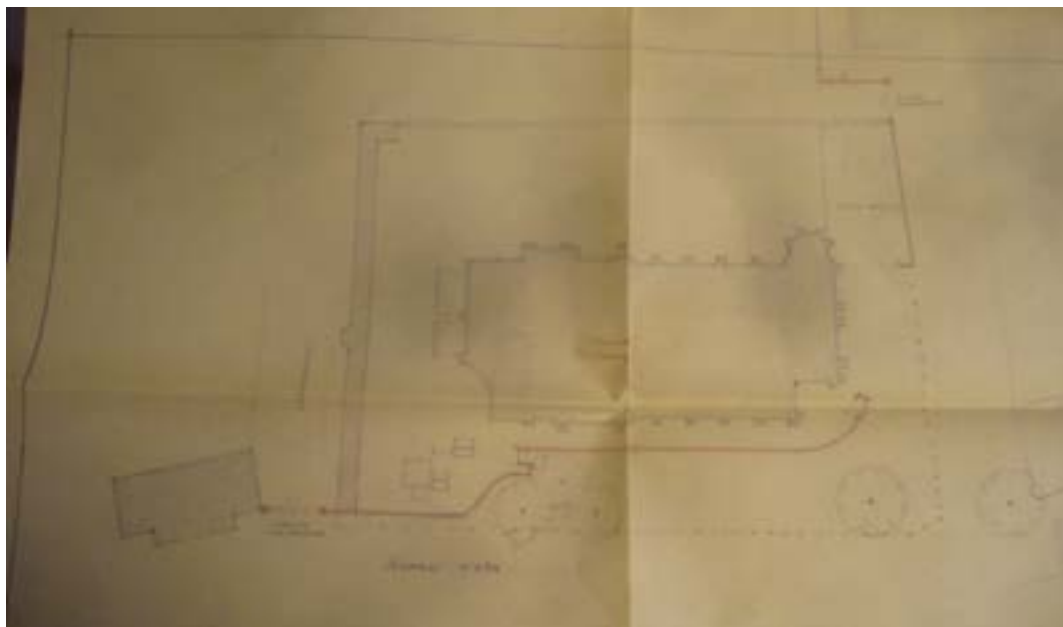
Figuur 2.2-60: Wouters F., 1943 (links) en Coertjes F., 1944 (rechts) – Foto Intro Cultuur en Media

Figuur 2.2-61: Van de Peer Agnes, 1950 (links) en Van Looy L., 1950 (rechts) – Foto Intro Cultuur en Media

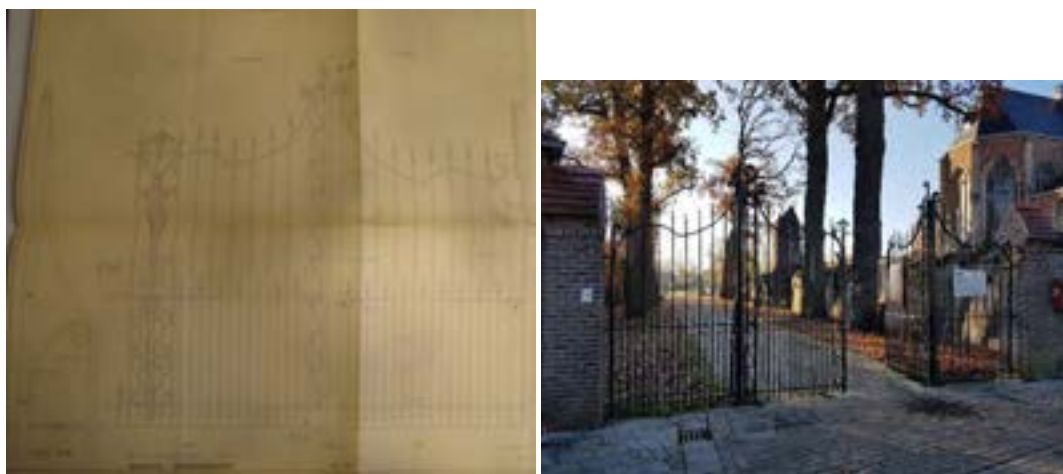
2.2.4.5 1950 – Kerkhofmuur en veranderingswerken aan twee poorten ⁴⁰

De plannen voor de kerkhofmuur en de veranderingswerken aan twee poorten worden opgestart in 1949, met lastenboek en plannen opgesteld door architect Folders, en zullen uiteindelijk toegekend worden aan GIBIS Henri op 11 februari 1950. In onderstaand plan wordt in een rode lijn, Noord en West, aangegeven waar de kerkhofmuur dient te komen.

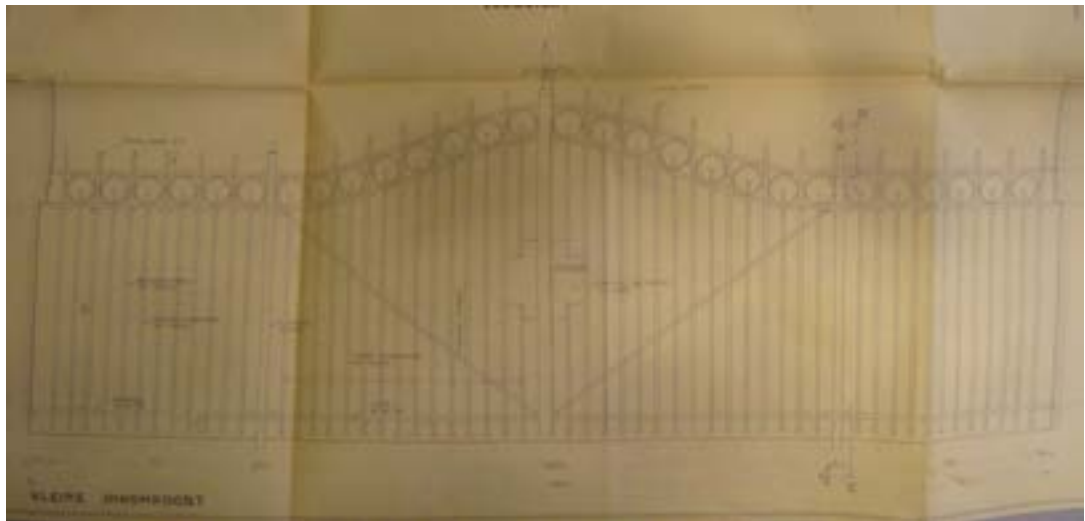
Figuur 2.2-62: Plannen kerkhofmuur en poorten 1949– Foto Gemeentearchief Schilde

De twee inkompoorten dienen er als volgt uit te zien.

Figuur 2.2-63: Grote inkompoort – Foto Gemeentearchief Schilde en Intro Cultuur en Media

⁴⁰ Gemeentearchief Schilde, - BE/GAS/010-8-ROL11-10

Figuur 2.2-64: Kleine inkompoort – Foto Gemeentearchief Schilde en Intro Cultuur en Media

In deze periode werd eveneens een begraafplaatsreglement goedgekeurd door de gemeenteraad op 23 februari 1950. Dit leert ons dat er 4 klassen zijn in grondvergunningen en er een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen mensen woonachtig in Schilde en deze niet woonachtig in de gemeente.

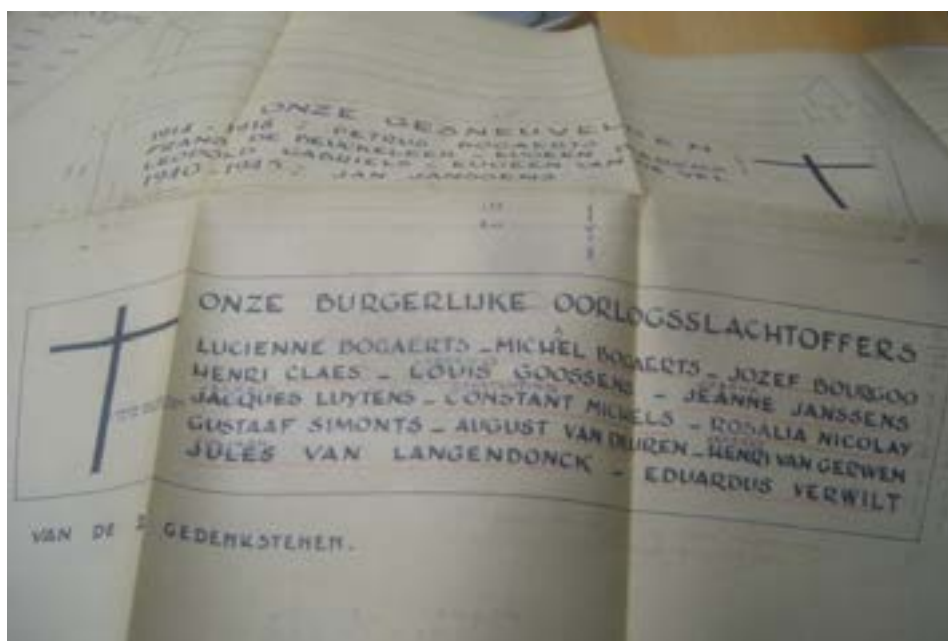
In artikel 7 staat een interessante bepaling voor wat betreft het oprichten van grafmonumenten: *“indien op de vergunde grond een gedenksteen geplaatst wordt zal deze een breedte hebben van 1m of een meervoud hiervan, een lengte van 2,25m en een maximum hoogte van 1,5m.”* Verder artikel 9: *“de grafkelders, graftekens of boordstenen moeten geplaatst worden op de lijnrichting en het waterpas”*. Tot slot artikel 13: *“indien op de gewone begraafplaats op een graf een zerk geplaatst wordt zo moet de lengte eenvormig 1,75m bedragen, de breedte eenvormig 1m en de hoogte 1,50m”*.

2.2.4.6 1952/1956 – Monument oorlogsslachtoffers⁴¹

Op 28 maart 1952 wordt door architect Folders een eerste ontwerp opgemaakt voor “het oprichten van monumenten voor de gesneuvelden en voor de burgerlijke oorlogsslachtoffers op het kerkhof te Schilde”. Dit plan wordt niet weerhouden. Op 21 augustus 1956 wordt door dezelfde architect een nieuw ontwerp ingediend, wat wel weerhouden werd.

Figuur 2.2-65: Niet weerhouden plan “monumenten voor de gesneuvelden en voor de burgerlijke oorlogsslachtoffers op het kerkhof te Schilde”, Folders, (1952) – Foto Gemeentearchief Schilde

Figuur 2.2-66: Weerhouden plan “monumenten voor de gesneuvelden en voor de burgerlijke oorlogsslachtoffers op het kerkhof te Schilde”, Folders, (1952) – Foto Gemeentearchief Schilde

⁴¹ Heemkring Scilla – Dossier monument oorlogsslachtoffers

Figuur 2.2-67: Monument oorlogslachtoffers– Foto Intro Cultuur en Media

2.2.4.7

*1956 – Bouwen van een dodenhuis met hoofdingang voor het kerkhof*⁴²

Op de gemeenteraden van 26/08/1955 en 08/12/1955 wordt besloten tot het uitvoeren van verbouwings- en inrichtingswerken aan het toekomstig gemeentehuis, evenals tot het bouwen van nieuwe bijgebouwen en het bouwen van een nieuw dodenhuis op het gemeentelijk kerkhof. Op 30/12/1955 worden de architecten De Groodt, Folders en Van Winckel gevraagd om voorontwerpen op te maken. Deze worden goedgekeurd op 24/05/1956 en voor advies doorgezonden aan hogere overheden. Opmerkingen van de provinciaal architect, J. Pingnet, komen binnen op 22/06/1956. Op 26/07/1956 laat de provincie aan gemeentebestuur weten dat het voorontwerp gunstig geadviseerd werd door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en de provinciale dienst der gebouwen bracht eveneens een gunstig advies uit mits rekening te houden met opmerkingen van de provinciaal architect. De plannen tot het bouwen van een dodenhuis worden definitief goedgekeurd op 18/10/1956, waarna de hoofdingenieur van het Bestuur Stedebouw in de Provincie Antwerpen een machtigingsbesluit tekent op 20/11/1956, gevolgd door de bouwtoelating van 23/11/1956. De firma De Belder krijgt opdracht in mei 1957 toegewezen voor 749.983,80 fr.

⁴² Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-8-ROL11-10

Rijksarchief Beveren/Antwerpen, Provincie Archief Antwerpen, PAA637 – 137, bouwen dodenhuis.

Figuur 2.2-68: Plannen opbouw dodenhuis 1957 – Foto Rijksarchief Beveren/Antwerpen

Figuur 2.2-69: Dodenhuis– Foto Intro Cultuur en Media

2.2.4.8 1957 - Vergroting van het kerkhof ⁴³

In 1957 wordt een dossier opgestart betreffende verwerving van gronden van de familie Verelst-Veris met als motivering de vrijwaring van het zicht op het kerkhof. Concreet gaat het om perceel Sectie C nr. 157d met een grootte van 3017m². De akte van aankoop van de grond wordt opgemaakt op 25 januari 1957.

Figuur 2.2-70: Plan verwerving gronden familie Verelst-Veris – Foto Gemeentearchief Schilde

In de aankoopakte staat eveneens vermeld dat de heer Verelst dit stuk grond nog mag gebruiken voor zover dit nuttig is. Deze clause zal in 1965 voor een conflict zorgen tussen de heer Verelst en de gemeente Schilde. Deze laatste klaagt over de slechte toestand en onregelmatigheden in gebruik van de grond. Het conflict wordt in der minnen geregeld en de overeenkomst wordt verlengd tot in 1967.

⁴³ Gemeentearchief Schilde, BE/GAS/010-8-ROL11-13

2.2.5

Monumentale kerkhofmuur (oostelijk deel)

Het landschap van het kerkhof wordt aan de oostelijke zijde vandaag sterk bepaald door de aanwezigheid van een monumentale muur, die tevens toegang verschaft aan de grafkapel van de familie Van de Werve (onder het koor van de kerk). Deze muur stelt onderzoekers voor enkele raadsels, toch zeker wat de datering – en bijgevolg de precieze datum van oprichting betreft. In archivalische bronnen zijn geen sporen terug te vinden: er werden geen plannen gevonden, geen rekeningen, geen beschrijvingen, geen vermeldingen. Naast de archivalische bronnen, werd ook via literatuurstudie en bevraging bij Heemkring Scilla verder gezocht, maar ook hier bleek telkens dat er momenteel geen verdere informatie te vinden is.

Figuur 2.2-71: Blauwdruk plan uit 1940 – via gemeentearchief Schilde

Er valt enkel met zekerheid vast te stellen dat de muur aanwezig was in de 20^e eeuw. Uit de onderzoeken naar het bouwkundig en funerair erfgoed blijkt uit fotomateriaal dat de muur voor WO I bestond. Op plannen uit 1940 staat de onderaardse gang ingetekend.

Gezien het onderaardse gangenstelsel tot onder de sacristieën reikt, en deze bijgebouwen in 1885 werden gebouwd, zou het mogelijk zijn dat de monumentale muur in deze periode gerealiseerd werd.

De heemkundige kring Scilla vzw wist hier nog aan toe te voegen dat de kerkkelder tijdens WO II als schuilkelder heeft gediend voor de buurtbewoners. Het deel van de muur met de gang was het oorspronkelijke werkhuisje, werkplaats en magazijn van de grafdelver. De schouw was dan ook voor de stoof (duveltje) dat er stond. Dit heeft gediend tot ongeveer 1990 en vanaf 1956 in combinatie met het dodenhuisje. De bitumen (asfalt) diende om de zaak min of meer waterdicht te maken.

3 Beschrijving en inventaris huidige toestand

3.1 Algemeen

Het beschermd cultuur-historisch landschap 'Pastorie en parochiekerk Sint-Guibertus met omgeving' is gelegen in de rand van een vroegere beekvallei. Het was vroeger onderdeel van de dorpskern van Schilde, maar dit veranderde met de aanleg van de verbinding Antwerpen-Deurne en de tramlijn Antwerpen-Hoogstraten waarbij de dorpskern verhuisde naar de nieuwe Tunhoutsebaan.

De begraafplaats grenst aan de beschermde pastorijdreef in het zuiden (beschermd als dorpsgezicht), die ook op de ferrariskaart te zien is. De nieuwe begraafplaats in het westen is fysiek gescheiden van de oude begraafplaats door een wandelpad, hagen en een parkje. Meer naar het noordoosten is het domein Puttenhof gelegen.

Figuur 3.1-1: Algemene beschrijving en situering van het plangebied

Figuur 3.1-2: Reliëfoverzicht ligging beschermd cultuurhistorisch landschap

3.2 Beschrijving van het bouwkundig erfgoed

3.2.1 Kerk

3.2.1.1 Exterieur

3.2.1.1.1 Algemeen en dak

Beschrijving

De kerk bestaat uit een driebeukig schip van vijf traveeën en een transept van één travee. In de westgevel zit de vierkante toren. Aan de oostzijde bevindt zich het koor van twee traveeën met driezijdige sluiting. Hier aan weerszijden aanbouwen die de toegangen tot de tribunes herbergen. Deze zijn één travee en hebben een vlakke sluiting. De bijgebouwen worden geflankeerd door vierkante sacristieën.

Over het schip, transept, koor en toegang tot de tribunes zit een leien zadeldak. De zijbeuken zijn uitgewerkt als zijkapellen, eveneens onder een leien zadeldak met de nok loodrecht op het schip.

Ten noorden en ten zuiden van de zijbeuken zijn arduinen graftekens (als een soort pad) rondom de kerk ingelegd. Degene die leesbaar zijn, komen uit de 17^e eeuw.

Bij de zuidelijke sacristie ligt er een ander soort pad, namelijk natuurstenen stukken van onregelmatige vorm en formaat, met voegen in mortel.

Toestand

Er werden geen structurele gebreken vastgesteld. Over het algemeen bevindt de kerk zich in goede toestand.

De graftekens die rondom de kerk werden gelegd, zijn erg biologisch vervuild. Ook zijn deze zodanig verweerd dat de teksten grotendeels zijn verdwenen. Ook komen er plaatselijk breuken voor.

Het pad dat bij de sacristie ligt is vervuild en plaatselijk komen er breuken voor.

3.2.1.1.2 West - gevels

Figuur 3.2-1: Westgevel aanzichten (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

De westgevel bestaat grotendeels uit de westtoren met hiervan rechts een zijbeuk met één travee met zadeldak met nok uitkomend op de voorzijde. Hier bovenop staat een pinakel.

De gevel is opgebouwd met bakstenen in Vlaams verband met gebruik van natuursteen voor de plint, vensteromlijstingen en -traceringen, hogers, kruisbloemen, pinakels en gevellijsten.

De vierkante westtoren bestaat uit vijf geledingen onder een licht hellend, leien tentdak. Aan de hoeken staan haaks op elkaar gestelde steunberen. Aan de bovenzijde zijn deze afgewerkt met pinakels. De toren bevat een uurwerk. De hoogste geleding is afgewerkt met lisenen, boogfries en steigergaten onder de daklijst.

De westgevel wordt geritmeerd door bakstenen versneden steunberen die aan de bovenzijde zijn afgeschuind.

Aan weerszijden van de steunberen aan de toren, zijn boven elkaar 2 smalle, rechthoekige vensters ingewerkt.

Toestand

Aan de onderzijde is er groene aanslag, alsook op afgeschuinde delen van de plint en steunberen. Daarnaast zijn de stamppijpen van de waterafvoer verroest.

3.2.1.1.3 West - schrijnwerk

Figuur 3.2-2: Hoofdingang (links) en zij-ingang (rechts) (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

De hoofdtoegang bevindt zich een houten vleugeldeur met rondbogig bovenlicht met glas-in-loodvenster dat opgedeeld is met horizontale, houten roeden. Het bevat aan de voorzijde sierlijk uitgewerkte, smeedijzeren beslag. Centraal een opgelegde naald met aan de bovenzijde een pinakel.

De deur is vervat in een bakstenen omlijsting met centraal boven een sluitsteen in witte natuursteen. Evenzo aan weerszijden ingewerkt, zijn twee natuurstenen blokjes waarin een kruis is ingekapt.

De zij-ingang is evenzo een houten deur met sierlijk uitgewerkte, smeedijzeren beslag. Aan de bovenzijde natuurstenen linteel met profiel steunend op geprofileerde consoltjes. Het bovenlicht is opgedeeld met spitsboogjes waarin 3 lobben vervat zitten.

Boven zowel hoofd- als zij-ingang zitten spitsboogvensters, beiden met neogotische tracering binnen een bakstenen lijst. In de toren zit boven het grote spitsboogvenster twee gekoppelde spitsboogvensters met natuurstenen lijst.

Toestand

Het hout is wat verweerd, met name aan de onderzijde. De bovenlichten zijn wat vervuild. Voor de rest is het schrijnwerk in goede toestand.

3.2.1.1.4 Noord - gevel

Figuur 3.2-3: Zicht op noordgevel (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

Aan de noordgevel is vooral de zijbeuk bestaande uit 5 traveeën zichtbaar. Dit alles is uitgevoerd in baksteen in Vlaams verband boven natuurstenen plint. De traveeën hebben elk een zadeldak met nok uitgevend op het zuiden. Ook deze zijn getopt met pinakels. Onder de nok steeds bloemvormige lichtopeningen. De traveeën worden van elkaar gescheiden door getrapte steunberen met arduinen dekplaten. Hiertussen is steeds een rechthoekige, arduinen grafplaat in de muur verwerkt. De grafplaten zijn allemaal tot de 18^e eeuw te dateren.

Aan de rechterkant maakt de westtoren deel uit van het gevelbeeld.

Een doorlopend cordon loopt over de gehele gevel.

Naast deze traveeën is aan de linkerkant het transept met op de hoeken haakse steunberen met geriemde, zandstenen negblokken, met aan de bovenkant pinakels. Bovenin de gevel zijn zichtbare muurankers. Hier aan de linkerkant zit de aanbouw. Deze aanbouw van twee bouwlagen is opgebouwd met baksteen en heeft op het gelijkvloers knipvoegen. De aanbouw heeft een leien tentdakje.

Toestand

In de natuurstenen plint komen open voegen met daarin begroeiing voor. Ook is het deel van de gevel onder de bloemvormige vensters vervuild.

De grafplaten zijn heel slecht leesbaar.

3.2.1.1.5 Noord – Schrijnwerk

Figuur 3.2-4: Schrijnwerk in de aanbouw (links) en spitsboogvenster in transept (rechts) (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

In elk travee zit een spitsboogvenster met neogotische tracering binnen een bakstenen lijst.

Een groot spitsboogvenster in het transept, eveneens met neogotische tracering, heeft een natuurstenen lijst met neblokken.

Ook in de aanbouw zit een spitsboogvenster met neogotische tracering en een T-venster binnen een natuurstenen lijst. Het venster zit boven een natuurstenen paneel met neo-gotische blaasornamentiek. Hieronder zit een houten rondboogdeur met sierlijk uitgewerkte, smeedijzeren beslag. Hierboven zit een rechthoekig, tweedelig bovenlicht. De deur heeft aan de voorzijde twee arduinen treden.

Hiervan rechts zijn verschillende, smalle rechthoekige vensters verwerkt met aan boven- en onderzijde afgewerkt met natuurstenen.

Toestand

Het hout is wat verweerd. Beide vensters zijn plaatselijk vervuild. Er werden geen gebreken vastgesteld.

3.2.1.1.6 Oost - gevels

Figuur 3.2-5: Zichten op de oostgevel (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

De oostgevel heeft centraal een bakstenen, driezijdig koor met op de hoeken steunberen in baksteen en natuursteen. Omheen loopt een kooromgang onder een leien dak. Links en rechts van het koor staan de sacristieën.

In het koor aan de noordzijde is een grafplaat in de muur verwerkt.

Ook hier zijn de bakstenen gelegd in Vlaams verband. De muren zijn ook hier gebouwd boven een natuurstenen plint.

De sacristieën bestaan uit twee bouwlagen. De zuidelijke sacristie heeft nog een aanbouw aan de oostzijde die maar een bouwlaag betreft. Beide aanbouwen hebben leien, afgewolfde daken.

Toestand

De plint is plaatselijk aan de onderzijde van de gevel verdwenen. De bakstenen hierachter hebben uitgespoelde voegen.

Verder is de gevel vervuild op schuine delen. Daarnaast is de houten dakrand verweerd en is de verf afgebladderd.

Het grafteken is slecht leesbaar.

3.2.1.1.7 Oost– schrijnwerk

Figuur 3.2-6: Vensters in de oostgevel (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

In het koor zit in elke zijde een spitsboogvenster met neogotische tracering; dit binnen een natuurstenen lijst met neublokken.

De zuidelijke sacristie is eveneens voorzien van (korte) spitsbogig T-venster binnen een natuurstenen lijst op de eerste verdieping. Op de begane grond zijn enkel rechthoekige vensters te vinden. Hiervoor zit een smeedijzeren dievenvang.

De sacristie aan de noordzijde volgt dezelfde opbouw: op de begane grond een rechthoekig T-venster met daarboven een kort spitsbogig T-venster binnen een natuurstenen lijst.

De sacristieën hebben deels (restanten van) verhoogde voegen.

In de kooromgang zijn smalle, rechthoekige vensters verwerkt.

Toestand

Het schrijnwerk is plaatselijk wat vervuild maar verder in goede toestand.

3.2.1.1.8 Zuid – gevels

Figuur 3.2-7: Zichten op zuidgevel (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

Aan de zuidgevel is vooral de zijbeuk bestaande uit 5 traveeën zichtbaar. Aan de linkerkant zit een vijfzijdige doopkapel van één travee. Dit alles is uitgevoerd in baksteen in Vlaams verband boven een natuurstenen plint. De traveeën hebben elk een zadeldak met nok uitgevend op het zuiden. Ook deze zijn getopt met pinakels. De traveeën worden van elkaar gescheiden door getrapte steunberen met arduinen dekplaten. Hiertussen is steeds een rechthoekige, arduinen grafplaat in de muur verwerkt. De grafplaten zijn de dateren tussen de 17^e en 18^e eeuw.

Een doorlopend cordon loopt over de gehele gevel.

Naast deze traveeën is het transept met op de hoeken haakse steunberen met twee luchtbruggen met geriemde, zandstenen negblokken, met aan de bovenkant pinakels. Bovenin de gevel zijn zichtbare muurankers. Hier aan de rechterkant zit de aanbouw met polygonaal traptorentje. Deze aanbouw – ook opgebouwd met baksteen – heeft knipvoegen.

De aanbouw wordt eveneens geflankeerd door steunberen met geriemde, zandstenen negblokken.

Figuur 3.2-8: Toestandsopnames (2018) – Julie Conradi

Figuur 3.2-9: Slecht leesbare grafplaat (2018) – Julie Conradi

Toestand

In de natuurstenen plint komen open voegen met daarin begroeiing voor. Ook is het deel van de gevel onder de bloemvormige vensters vervuild.

De grafplaten zijn heel slecht leesbaar.

3.2.1.1.9 Zuid- schrijnwerk

Figuur 3.2-10: Ingang traptoren (links), venster in aanbouw (centraal) en venster in transept (2018)- Julie Conrdi

Beschrijving

In elk travee zit een spitsboogvensters met neogotische tracering binnen een bakstenen lijst. Onder de nok zitten steeds bloemvormige lichtopeningen.

De doopkapel heeft eveneens spitsboogvensters aan elke zijde.

Een groot spitsboogvenster in het transept, eveneens met neogotische tracering, heeft een natuurstenen lijst met neblokken.

Ook in de aanbouw zit een spitsboogvenster met neogotische tracering binnen een natuurstenen lijst boven arduinen vensterbank. Hieronder zit een rechthoekig kruisvenster, eveneens van natuursteen. Hiervoor zit een smeedijzeren dievenvang.

Aan weerszijden zijn verschillende, smalle rechthoekige vensters verwerkt met aan boven- en onderzijde afgewerkt met natuurstenen.

Toestand

Op de schuine delen is het vervuild. Verder werden er geen gebreken vastgesteld.

3.2.2 Pastorij

3.2.2.1.1 Algemeen

Figuur 3.2-11: Aanzichten voorzijde (2018) – Antea en Julie Conradi

Beschrijving

Het gaat om een vrijstaand gebouw met hier omheen een gracht. Aan de voorzijde staat een toegangsbrug te bereiken via een wilgendreef.

Het gebouw heeft een lijstgevel van vijf traveeën breed en twee bouwlagen. Aan weerszijden staan aanbouwen van één travee en één bouwlaag.

Het geheel heeft een mansardedak bedekt met natuurleien. Een deel van de dakbedekking bestaat uit zink met roeven. Ook de twee aanbouwen hebben elk een leien mansardedak.

Toestand

Over het algemeen de pastorie in goede staat. Er zijn vooral gebreken aan de houten elementen te bemerken (zie onder).

Van het dak zijn plaatselijk leien verzakt. Over het algemeen is het dak vervuild.

3.2.2.1.2 Hoofdgebouw - gevels

Figuur 3.2-12: Aanzicht zuidwesten (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

De gevels van het hoofdgebouw zijn opgebouwd uit bakstenen. Boven de arduinen plint zijn de muren gepleisterd en witgeschilderd. De gevel is verder afgewerkt met cordonlijsten, imitatiebanden op de eerste bouwlaag en rechthoekige panelen op de borstwering en onder de kroonlijst (eikenhout). Onder de rand loopt een tandfries.

Aan de achterzijde is de afwerking rustiger. Hier is de gehele gevel gevat in imitatiebanden en heeft enkel aan de onderzijde een cordon, onderbroken door de twee deuren. Hiervoor ligt een arduinen, brede bordestrap met 3 treden.

Een aantal schouwen die in de jaren '70 aan het gebouw werden toegevoegd, bevatten buizen in asbestcement.

Toestand

De gevels zijn in goede toestand. Vlak onder de tandfries is vocht zichtbaar. Mogelijks is de goot hier verstopt en het overlopend water heeft het houtwerk aangetast.

3.2.2.1.3 Hoofdgebouw– schrijnwerk

Figuur 3.2-13: Schrijnwerk in de gevels van de pastorie (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

Qua schrijnwerk heeft de voorzijde een deur (vernieuwd in 1980) een bovenlicht met een vlakke omlijsting. Hiervoor staat een korte steektrap. Op het gelijkvloers en eerste verdieping zijn rechthoekige vensters ingewerkt met geriemde omlijsting, oren en sluitsteen. De opendraaiende vleugels werden in 1980 vernieuwd. In plaats van roeden in ijzer werden de roeden uitgevoerd in hout. Op de tweede bouwlaag vormen de onderdorpels een cordon.

Aan de voorzijde op het gelijkvloers zitten voor de vensters lage, ijzeren en sierlijk uitgewerkte balustrades. Deze zijn witgeschilderd.

De achterzijde bevat op de begane grond twee rechthoekige vleugeldeuren aan de linkerkant en centraal (vernieuwd 1980). Daarnaast zijn hier drie rechthoekige vensters in de gevel ingewerkt.

Op de tweede verdieping zijn eveneens rechthoekige vensters, verdiept in de gevel verwerkt. Hiervan werden eveneens de opendraaiende vleugels in 1980 vernieuwd.

Aan zowel voor- als achterzijde is in het mansardedak in het midden een groot dakkapel verwerkt met aan weerszijden twee kleinere. De kleinere hebben aan de bovenzijde een geprofileerde rand uitkomend op voluten en afgetopt met bolvormig element. De grote dakkapellen hebben aan een rondboog met schouders met daarboven een geprofileerde rand en centraal een diamantkop. Aan de onderzijde van het venster zijn voluten aangebracht. Hiervan werden enkele losse waterneuzen en sluitwerk in 1980 aangepast.

De ramen zijn gemaakt van ark red meranti.

Toestand

Het schrijnwerk in de gevels is in goede toestand. Het schrijnwerk van de dakkapellen waren niet van dichtbij te inspecteren. Van een afstand was enkel te zien dat de afwerkingslaag is verweerd. Bij één kleine dakkapel aan de voorzijde ontbrak het bekroningselement.

3.2.2.1.4 Aanbouwen - gevels

Figuur 3.2-14: Vooraanzichten linker- en rechteraanbouw (2018 – Julie Conradi)

Beschrijving

De twee aanbouwen dateren van 1968. Hiervan werd de rechteraanbouw in 1998 gerestaureerd. De muren zijn bepleisterd met cementbepleistering bestaande uit een mengeling van cement en wit zand dat in twee lagen is aangebracht. Dit is uitgevoerd boven de plinten in blauwe hardsteen.

Voor de vooruitspringende omlijstingen rond de deuren en kleine ramen is eveneens cementbepleistering gebruikt. Dit is grijs geschilderd.

Toestand

De gevels zijn in goede toestand. Aan de onderrand is de gevel vervuild door opspattend vocht en biologische aantasting, alsook een deel van de gevels (waar bomen dichtbij staan).

3.2.2.1.5 Aanbouwen - schrijnwerk

Figuur 3.2-15: Een deur en dakkapel van de rechter aanbouw (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

De aanbouw aan de oostkant bevat aan de voorzijde een vierkante garagepoort met daarboven een segmentbogig bovenlicht met een waaivormige roedeverdeling.

Aan de zijgevel zit aan de rechterkant een houten deur met eveneens daarboven een segmentbogig bovenlicht met een waaivormige roedeverdeling. Hier links van zijn twee kleine, segmentbogige vensters boven arduinen plint.

Aan de achterzijde is eveneens een gelijkaardige deur (aan linkerkant) en één zo'n venster te vinden.

Tot slot zitten zowel aan de voor- als achterzijde dakkapellen ingewerkt. Deze hebben een segmentboog met zowel aan onder- en bovenzijde oren en aan bovenzijde een geprofileerde rand.

De aanbouwen werden in 1968 opgetrokken, inclusief het schrijnwerk.

Toestand

Het schrijnwerk in de gevels is in goede toestand. De dakkapellen zijn echter in slechte toestand. De houten onderdelen zijn gedeeltelijk rot en de verf is afgebladderd.

3.2.2.1.6 Brug

Figuur 3.2-16: Aanzichten van brug (2018) – Julie Conradi

Beschrijving

Het gaat om een vlakke bakstenen boogbrug over de omwalling. De poort bevat gecementeerde pijlers bekroond door vazen. De ijzeren poort werd in de jaren '70 ingebracht (de oude verwijderd). De pilaren en zijkanten zijn uitgevoerd in gewapend beton.

De balustrades zijn van sierlijke uitgewerkt smeedijzer dat is witgeschilderd.

Aan de achterzijde zijn korte, gecementeerde pijlers met betonnen dekplaat.

De kasseien (type 'platinnekens') op de brug aan de voorzijde werden in de jaren '70 gelegd. Deze ligt in een zandbedding en is opgevoegd met cement en zand.

Toestand

De brug is matige toestand. De brug zelf is vervuild. En zijn geen structurele gebreken zichtbaar.

Van de betonnen pijlers is plaatselijk de ijzeren bewapening zichtbaar; dit is hier verroest. Aan de bovenkant van een pijler is een hoekje van het beton verdwenen.

3.2.2.1.7 Vervallen brug

Ten zuidoosten van de pastorie ligt over de gracht nog een vervallen brug. Deze brug verbond de pastortuin met de pastorijsdreef. Het tracé van de Pastorijsdreef ten zuiden van de Sint-Guibertuskerk en de pastorie is al duidelijk herkenbaar op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854). Over de geschiedenis van de brug zelf is niets bekend. De dreef met leibomen aan de voorzijde van de pastorie werd midden 19^e eeuw aangelegd. Qua stijl en materiaalgebruik zou de brug van dezelfde periode kunnen dateren. Op historische foto's, die gedateerd kunnen worden tot begin 20^e-eeuw, is te zien dat de leuning mogelijk bestond uit takken, uitgevoerd in Romantische stijl. Deze takken waren gemaakt van beton.

Figuur 3.2-17: Brug ten zuidoosten van Pastorie, onbekende datum (via Heemkundige kring Scilla)

Deze brug is volledig begroeid met klimop en vervallen (Figuur 3.2-8). De betonnen leuning zijn verdwenen.

Figuur 3.2-18: Brug

3.2.3

Kapel

Figuur 3.2-19: Voor- en achterzijde kapel (2018) – Antea en Julie Conradi

Beschrijving

De kapel is gelegen aan de rooilijn in de noordoostelijke hoek van het pastoriedomain. Het gaat om een rechthoekig, bakstenen gebouwtje onder een leien zadeldak op een houten bebording die wit is geschilderd. Het zou midden 20^e eeuw gebouwd zijn.

De kapel heeft bakstenen muren in Vlaams verband.

De voorgevel – uitgevend op de straat – bestaat uit een portiek op vier zuilen. De zuilen staan op een arduinen afdeksteen op lage, bakstenen vierkante pilaren. Hiertussen zit een bakstenen middenstukken die aan de binnenzijde bepleisterd en witgeschilderd is. Deze heeft eveneens aan de bovenzijde een arduinen afdeksteen.

Aan de voorzijde heeft het portiek een rondboog met daarboven de letters “O. L. V. Van Bijstand – Bid voor ons”. Bovenop het dak aan de voorzijde staat een klein, ijzeren kruis.

Het gehele portiek is witgeschilderd.

Aan deze zijde boven arduinen plint een houten rondboog deur met aan bovenzijde glasraam met sierlijk, uitgewerkt smeedijzeren dievenvang. Rondom de deur gepleisterde imitatieband steeds met zwart afgelijnd.

Aan de westgevel eveneens een houten rondboog deur met bakstenen plint. Deze is witgeschilderd en bevat een klein glas-in-loodvenster aan de bovenzijde dat de rondboog volgt. Grotendeels bestaat deze uit kleurloze stukken, de gehele rand is echter in blauw glas.

De achtergevel bevat een kleine oculus met glas-in-loodvenster (letter ‘M’). De onderzijde van de oculus is met zink bedekt.

Figuur 3.2-20: Foto's van toestand kapel (2018) – Julie Conradi

Toestand

Plaatselijk en met name aan de onderzijde zijn voegen uitgespoeld. De rest van de gevel is wat vervuild maar verder in goede staat. De bepleistering op de zuilen, rond de toegangsdeur en op het portiek is plaatselijk verdwenen of zit los. Onder andere waar de letters zijn opgezet, komt de afwerking los, wat de leesbaarheid van de tekst verslechtert. Tot slot is de verf op de houten onderdelen afgebladderd.

3.2.5

Monumentale kerkhofmuur (oostelijk deel kerkhof)

Er werden verschillende plaatsbezoeken uitgevoerd, die meer informatie konden opleveren over de monumentale kerkhofmuur, aangezien historische informatie ontbreekt. Zo bleek dat wat aan de buitenzijde zichtbaar is (de muur met een toegang aan de zuidelijke en oostelijke zijde) slechts een deel is van een veel groter verhaal, vermits de deuren toegang geven tot een ondergronds complex van gangen (mogelijk de crypte van een oudere fase van de kerk?).

In het gangenstelsel is een verwarmingsinstallatie voor de kerk ondergebracht ter hoogte van de zuidelijke zijbeuk, met toevoer van een ondergrondse gasleiding. Het verdient aanbeveling om dit gangenstelsel in kaart te brengen, samen met de locatie van deze technische installatie. Bij mogelijke problemen aan de verwarmingsinstallatie moet er – vanuit veiligheidsopzicht – in principe een goed zicht zijn op de precieze locatie van deze installatie.

We delen onderstaande bespreking op in de zichtbare en ondergrondse onderdelen van het muur- en gangenstelsel:

Exterieur

Figuur 3.2-21: Westelijke en oostelijke zijde monumentale muur (2018 en 2019) – Julie Conradi

Beschrijving

De bovengrondse structuur is een langgerekt, rechthoekig en gekanteeld gebouw dat ten oosten van de kerk van de straat tot naar de begraafplaats reikt (ter hoogte van waar de ganzenvoet begint). De grillige, natuurstenen muren lopen iets taps toe naar de bovenkant en zijn afgewerkt met boogfriesen. Op regelmatige afstand komen smalle, rechthoekige openingen voor. Aan de zuidelijke kant is een houten deur ingewerkt, net zoals centraal aan de oostelijke kant.

Aan de zijde van het kerkhof is centraal een calvarie ingewerkt. Deze bevindt zich in een hoge, spitsboogvormige nis.

De zuidelijke kant is afgedekt met bitumen en bevat een metalen schoorsteen. De reden voor deze afwerking is onbekend.

Figuur 3.2-22: Toestandsopnames monumentale muur: verweerde bitumen en scheuren in muur (2019) – Julie Conradi

Toestand

Het exterieur van de muur is over het algemeen in slechte staat. Op verschillende plekken ontbreken er stenen en voegwerk, zijn er barsten zichtbaar en komt er houtachtige begroeiing (zoals klimop) voor die de bouwkundige toestand kunnen verergeren. Over het algemeen is de monumentale muur erg verweerd, vervuild en biologisch aangetast.

De houten poorten zijn beide erg verweerd, waarvan de deur aan de zuidelijke kant het er slechtst aan toe is.

De bitumen afwerking is op diverse plaatsen gescheurd en komt los. Bovendien vormt het geen esthetisch geheel met de muur.

Interieur

Beschrijving

De zuidelijke toegang tot de muur. Deze geeft doorgang tot een gang, die echter volledig onder water staat en bijgevolg niet kon geïnspecteerd worden. Het is niet duidelijk of deze toegang ook een ingang is tot het ondergrondse gangenstelsel, of een apart deel is voor bijvoorbeeld opslag. Vanuit de deur in de zuidelijke zijde van de muur is er in ieder geval geen toegang tot dit deel van de muur.

De oostelijke toegang verleent via een eenvoudige, houten poort rechtstreeks toegang tot de grafkapel van de familie Van de Werve en tot het gangenstelsel. Het deel van de muur tussen de bovengrondse calvarie en de buitenste poort van het kerkhof is niet hol (hier loopt geen gang door).

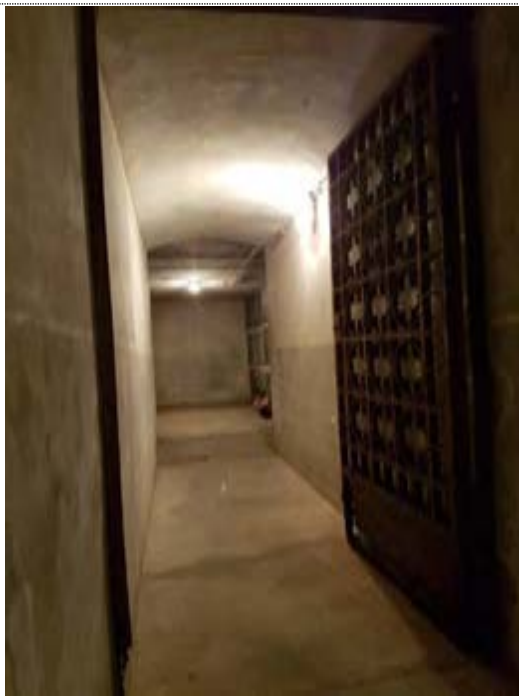
Het gangencomplex is opgebouwd uit natuur- en bakstenen en voorzien van een pleisterlaag en deels witgeschilderd. De gangen hebben een licht getoogd plafond gemaakt van baksteen met plaatselijk ijzeren liggers. Dit – samen met de bouwgeschiedenis van de kerk – duidt erop dat het gangenstelsel in 1885 ontworpen werd. Tot slot is het merendeel van de gangen en de ruimtes voorzien van moderne elektrische voorzieningen voor verlichting.

De ingang van de grafkapel ligt recht tegenover de ingang van de muur. Deze toegang is 2 meter breed en 2 meter hoog.

Net voor de ingang van de grafkapel splitsen de gangen zich naar rechts en links en geven toegang tot een klein netwerk van gangen onder het kerkhof en onder de oostelijke delen van de kerk. Deze gangen zijn 1 meter breed en op het hoogste punt 2 meter hoog.

De grafkapel is voorzien van een hek, dit is echter in zeer slechte staat en kan niet meer afgesloten worden.

De kelder is voorzien van metalen draagbalken ter versteviging.

In de grafkapel bevinden zich 19 graven van:

- Baudouin van de Werve de Schilde (1925-1959)
- Henri baron van de Werve en van Schilde (1844-1924)
- Philippe van de Werve de Schilde (1948-2002)
- Barones Gaston van de Werve en van Schilde geboren Gravin Françoise de la Boëssière-Thiennes (1872-1951)
- Alfred baron van de Werve de Schilde (1896-1963)
- Dame Alfred Baronne van de Werve de Schilde (1899-?)
- Christian van de Werve de Schilde (1904-1966)
- Dame Christian van de Werve de Schilde née Elisabeth de ?????
- Emmanuel van de Werve de Schilde (1943-1997)
- Paul Augustin Charles Ignace Godelieve Barbe Marie Joseph van de Werve de Schilde (1900-1971)
- Dame Paul van de Werve de Schilde née Baronne Elisabeth Gericke d Herwijnen (1912-1981)
- Maxime van de Werve de Schilde (1908-2002)
- Denise van de Werve de Vosselaer, épouse de Maxime van de Werve de Schilde (1913-2007)
- Magali van de Werve de Schilde (1977-1983)
- Xavier van de Werve de Schilde (1892-1971)
- Helene van de Werve de Schilde (1899-1985)
- Roland Charles Marie Joseph Barbe Ghislain van de Werve de Schilde (1922-1996)
- Edgar Aloys de Gonzague Marie-Joseph van de Werve de Schilde (1918-1999)
- Madame Roland van de Werve de Schilde née Comtesse Anne le Grelle (1929-2017)

Er zijn nog enkele lege plaatsen.

Er is een watercollector voorzien in één van de ziggangen. Hier wordt regelmatig water weggepompt.

Boven: de gang naar het noordelijke deel van kerkhof en kerk die uitkomt onder de noordelijke sacristie.

Onder: de gang naar het zuidelijke deel van kerk en kerkhof die uitkomt onder de zuidelijke sacristie.

De toegang tot de gas- en verwarmingsinstallatie (zuidelijke deel, onder de kerk).

Deze bevat een bakstenen vloer en betonnen plafond. Vanwege de grootte van de ruimte en materiaalverbruik, werd deze kamer in de 20^e eeuw gemaakt.

Zuidelijke deel: toegang van de familie van de Werve tot de persoonlijke loge in het koor van de kerk.

Een bakstenen draaitrap met gietijzeren ondersteuning van de traptreden verleent toegang tot twee verdiepingen (gelijkvloers en loge op eerste verdieping), met zicht en toegang tot de kerk (afgesloten met een houten deur)

Aan de noordelijke zijde zijn nog resten te zien van een tweede draaitrap, die eveneens toegang gaf tot een gelijkaardige indeling (lokaal op gelijkvloers en loge met zicht op de kerk). Deze werd deels afgebroken en bovenaan toegemetseld. De reden is niet bekend.

Aantekeningen op de muur:
Verspreid over het complex komen diverse tekeningen voor, van ontwerptekeningen tot de datum 11 juni 1944.

Er ligt hooi opgeslagen in één van de ruimtes.

Figuur 3.2-23: Toestandsopnames interieur monumentale muur: roestige balken en aantasting van bovengronds deel van de muur (2019) – Julie Conradi

Toestand

Betreft het ondergrondse deel:

Over het algemeen is de muur of het gangenstelsel onderhevig aan het grondwater en vocht waardoor sommige delen permanent onder water staan. De toegang heeft daardoor uitbloeiingen in de vorm van druipstenen op de muren staan.

Verder vertonen de ijzeren liggers roest. Tot slot zijn de afwerkingslagen wat verweerd en zijn de ruimtes en gangen matig tot licht vervuild.

Betreft het bovengrondse interieur:

hoewel de bovengrondse doorgang niet betreden kon worden, kon via de smalle vensters een oppervlakkige inspectie worden gedaan. Ook dit gedeelte is erg door het vocht aangetast: sterk verweerde afwerkingslagen, groene aanslag en roest. Bovendien is het erg vervuild. Een grondigere inspectie wordt aangeraden waarbij het in kaart brengen van het gangenstelsel kan worden opgenomen.

3.2.6

Muur

Figuur 3.2-24: Muur rond kerkhof aan zuidzijde en poorttoegang (2018) – Antea en Julie Conradi

Beschrijving

In 1949 werd de bakstenen ommuring aangelegd ten noorden en westen van de kerk. Om dit mogelijk te maken werd een deel (aan de noordzijde) van de tunnel op de begraafplaats afgebroken. Dit werd deels gedaan op de nog bestaande, grondkerende muur. De pilaren bestaan uit beton met daar omheen metselwerk. Aan de bovenzijde zijn deze afgewerkt met platte leipannen.

De muren bestaan uit vol metselwerk met afwerking in Vlaams verband (beurtelings een kop en een strek). De bovenzijde is afgewerkt met een bakstenen ezeltug. De afgeschuinde delen telkens aan de uiteinden bestaan uit blauwe hardsteen. Op regelmatige afstand komen betonnen afvoeren voor.

De soort baksteen is voor de zichtbare delen in Boomse klinkaart, maar de achterzijde van het deel naast de zijgevel en de interne delen werden uitgevoerd in Kempische machinesteen.

Figuur 3.2-25: Biologische aantasting op de ommuring (2018) – Julie Conradi

Toestand

De muur is in matige toestand. Aan de bovenzijde is deze plaatselijk met mos of zelfs klimop begroeid. In de voegen zitten in sommige plekken scheuren. Hieruit groeit soms houtachtige beplanting.

Ter hoogte van de tunnel of monumentale muur komen in de muur zoutuitbloeiingen voor. Onderzoek aan de binnenzijde van de tunnel zou kunnen uitwijzen in welke mate de bakstenen muur belast is door vocht.

3.2.6.1

Poorten

De begraafplaats is in het noorden en het westen afsluitbaar met een smeedijzeren hek (Figuur 3.2-26 en Figuur 3.2-27).

Figuur 3.2-26: Toegangspoort in het noorden

Figuur 3.2-27: Poort in het westen

3.2.7

Overzicht erfgoedwaarden bouwkundig erfgoed

Kerk: van de oude, middeleeuwse kerk zijn geen sporen meer aangetroffen. De kerk zoals die vandaag de dag te zien is, is het neo-Gotische ontwerp van de 19^e eeuw met aanvullingen en herstellingen na de verwoestingen van de wereldoorlogen. Ook recentere restauratiewerken zijn met respect voor het gebouw uitgevoerd. Het gebouw als geheel is waardevol, alsook de aanbouwen van de sacristieën en doopkapel. Ook zeer waardevol is de inplanting, die vrijwel onveranderd is sinds de bouw van de eerste kerk. Zeer mogelijk is de aanwezigheid van archeologisch materiaal onder de kerk.

Pastorie: het centrale hoofdgebouw is zeer waardevol en goed behouden. Hoewel het schrijnwerk werd vervangen in de 20^e eeuw, vormt het een esthetisch geheel met het gebouw en doet het geen afbreuk aan de waarden. De twee zij-aanbouwen werden later toegevoegd. De symmetrische opbouw past bij de stijl van de pastorie. Gezien de aanbouwen meer recent zijn, zijn eventuele aanpassingen hier mogelijk mits er met respect voor de pastorie mee wordt omgegaan.

Toegangsbrug: de inplanting van de brug, centraal voor de pastorie, is zeer waardevol. De brug zelf werd echter in 1970 grootschalig aangepast. Hoewel de brug qua stijl (symmetrisch, sierlijke balustrade) past bij de pastorie, zijn aanpassingswerken hier mogelijk mits die met respect voor de erfgoedelementen worden uitgevoerd.

Vervallen brug: van deze brug die vermoedelijk tot de 19^e eeuw te dateren is, is weinig over. Bovendien is er geen doorgang meer van deze zijde van de tuin naar de Pastorijdreef. Mocht er de wens bestaan om hier aan doorgang te maken, dan is het aanbevolen om de plek van de vervallen brug als uitgangspunt te nemen.

Kapel: van de geschiedenis van de kapel is weinig geweten. Van wat bekend is, alsook vanwege het materiaal- en stijlgebruik, is het een 20^e-eeuws gebouwtje. Het vormt een passend ensemble met de andere religieuze gebouwen (pastorie en kerk) en daardoor een aanvulling binnen het beschermd cultureel landschap.

Monumentale muur: ook van dit bouwkundig element is weinig geweten. Wat de beperkte informatie meegeeft is de relatie met de bouw van de sacristieën en een belangrijke familie van Schilde. De muur alsook het gangenstelsel is daarom waardevol als bouwkundig element, maar vormt ook een boeiend geheel binnen de sociale geschiedenis van Schilde.

Ommuring kerkhof: de lage ommuring werd pas midden 20^e eeuw aangelegd en volgt de oudere afbakening van het kerkhof. De muur an sich heeft een neutrale waarde.

3.3 Beschrijving van het landschappelijk erfgoed

3.3.1 Huidige landschap

De begraafplaats van Schilde is een groen (gras) - grijze (grafzerken), open vlakte aangevuld met structuur gevende groenelementen zoals solitaire bomen, dreefbomen, geschoren hagen en bomenrijen.

Ook de naastgelegen pastorie maakt deel uit van het cultuurhistorisch landschap. Het ligt ten oosten van de begraafplaats en is verbonden via een onverhard pad. Het is een meer gesloten geheel door de omgevende wildbegroeiing.

Figuur 3.3-1 geeft een overzicht van de verschillende landschapselementen binnen het visiegebied.

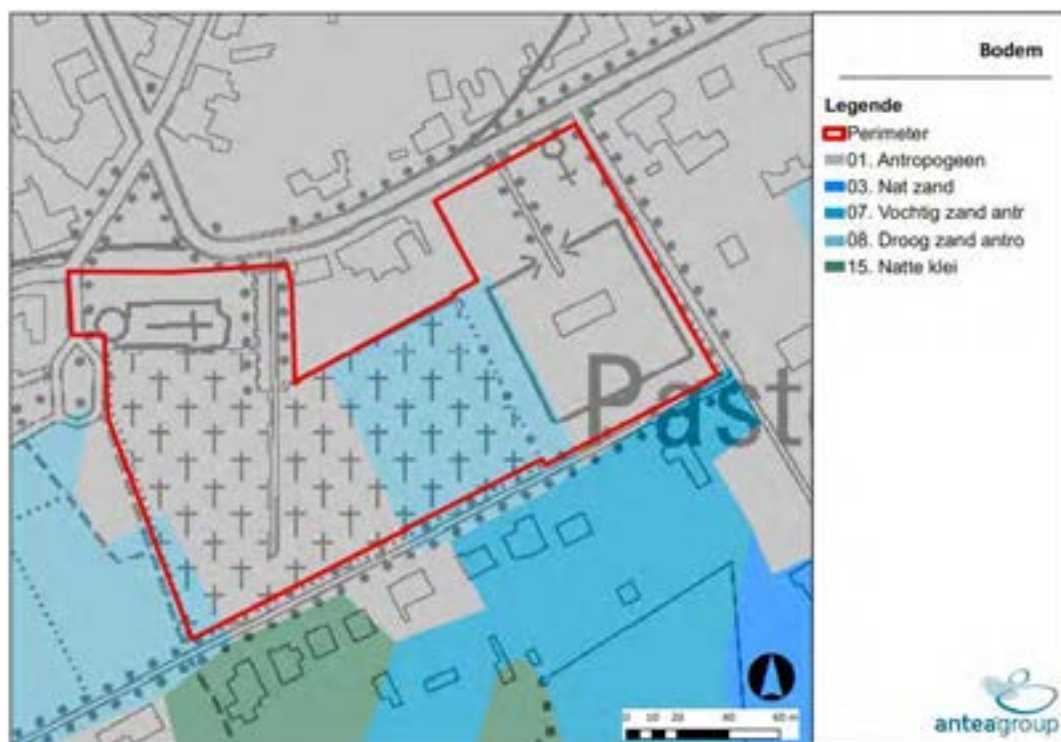
Figuur 3.3-1: Overzicht huidig landschap binnen visiegebied

3.3.2 Abiotiek

3.3.2.1 Bodem

De bodem van het plangebied bestaat grotendeels uit antropogene (vergraven grond). Centraal bestaat de grond uit antropogeen droog zand.

Verder in de omgeving bestaat de bodem nog uit antropogeen vochtig zand (zuidoosten), nat zand (zuid oosten) en natte klei (zuidwesten).

Figuur 3.3-2: Bodemkaart

Bron: Bodemkaart van Vlaanderen (2001) (OC-product)

Op 29 januari 2019 werd een bodemanalyse uitgevoerd op twee plaatsen binnen het visiegebied. Enerzijds centraal ter voorbereiding van de nieuwe groenaanleg. Anderzijds aan de dreef om zicht te krijgen op de groeiplaats van de eiken (Figuur 3.3-3).

De resultaten geven aan dat de bodem in het oosten bestaat uit grof zand met een tamelijk hoge pH (6,1), een laag organisch stofgehalte en kaliumgehalte. De bodem van de eikendreef bestaat uit lemig zand met een tamelijk hoge pH (6,4), een zeer laag organisch stof-, Kalium- en Magnesiumgehalte.

Het volledige resultatenrapport is terug te vinden in bijlage 4.

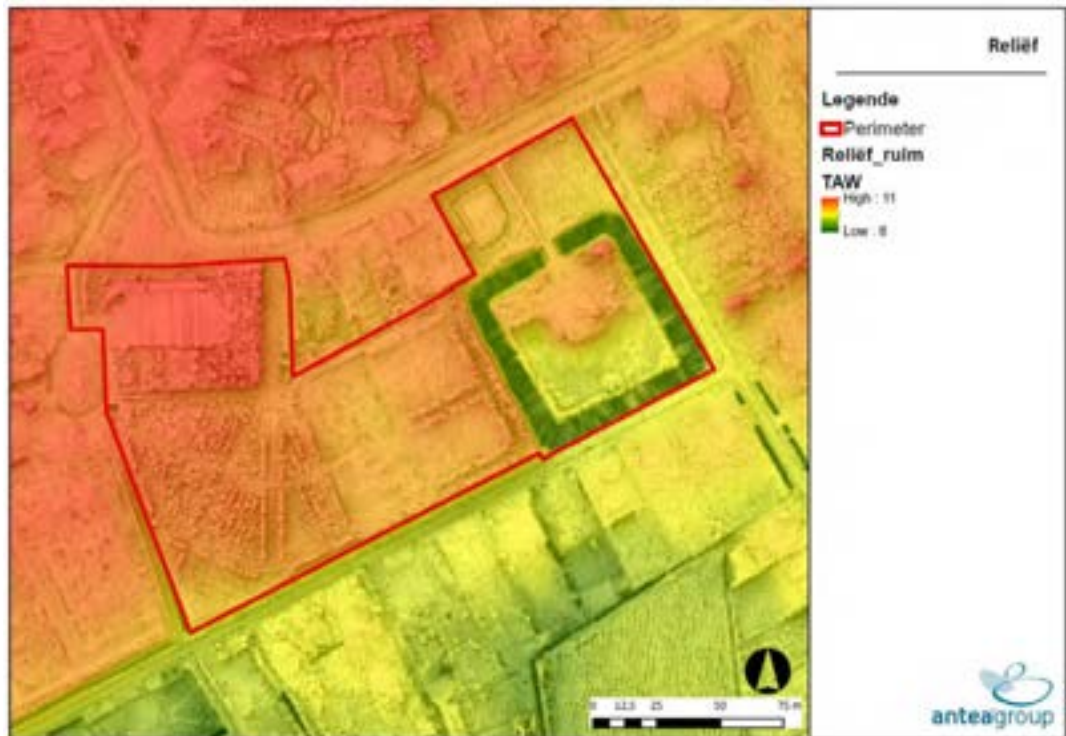
Figuur 3.3-3: Aanduiding locaties staalname voor bodemanalyse (oranje cirkels)

3.3.2.2

Reliëf

Het reliëf van het plangebied bevat een dalende gradiënt vanaf de kerk (+- 11m TAW) richting de pastorie (+- 9,3m TAW) (Figuur 3.3-4). Het oude kerkhof ligt hoger dan het overige gedeelte van de begraafplaats. Dit is zichtbaar in het landschap: enkele trapjes zijn toegevoegd om het hoogteverschil te overbruggen (Figuur 3.3-5).

Verder is de gracht rond de pastorie goed zichtbaar. Deze ligt circa 0,6m lager dan de pastorietuin en gemiddeld 1,20m lager dan de begraafplaats. Ook de padenstructuur is (gedeeltelijk) zichtbaar, deze ligt vaak iets hoger ten opzichte van de omgeving.

Figuur 3.3-4: Hoogtekaart

Bron: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m, GDI-Vlaanderen

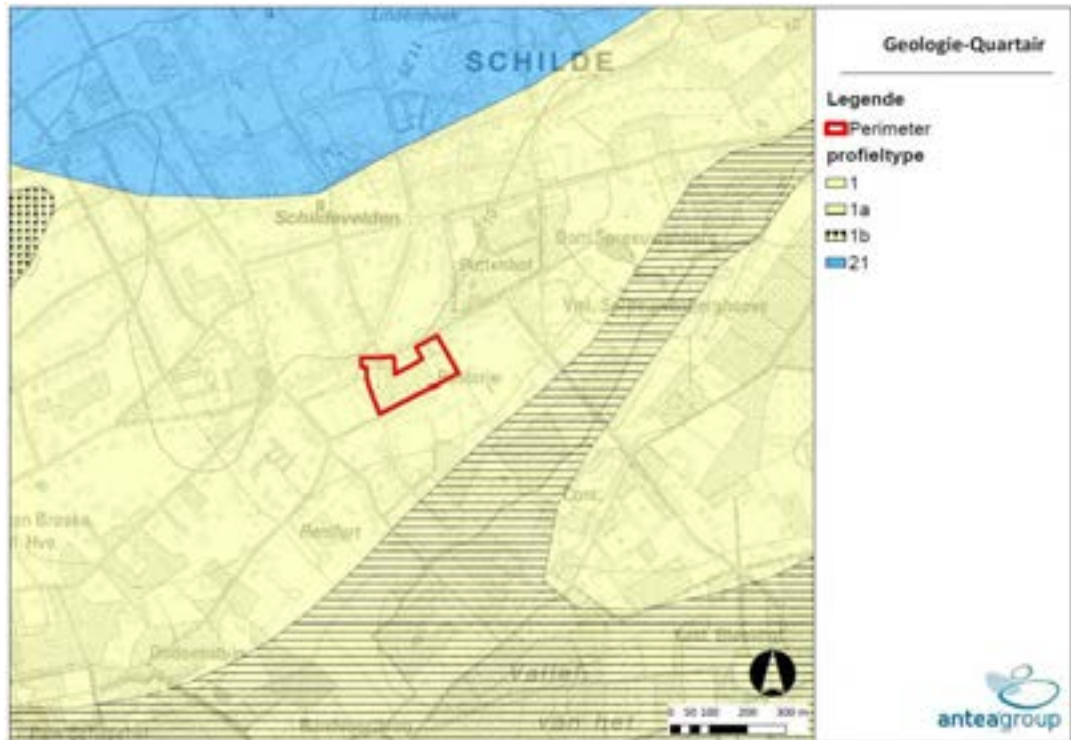
Figuur 3.3-5: Zichtbaar hoogteverschil vroegere kerkhof en overig gedeelte begraafplaats

3.3.2.3 *Geologie*

Het is historisch, landschappelijk en ecologisch relevant om de ontstaansgeschiedenis van het landschap in kaart te brengen. De geologische processen die aan de grondslag liggen van het ontstaan van het landschap kunnen inzicht en mogelijk een verklaring geven voor het voorkomen van bepaalde planten- en diersoorten (leefgemeenschappen) in het landschap.

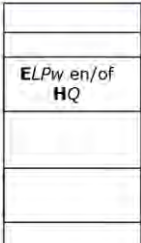
Quartair

De Quartaire bedekking bestaat hoofdzakelijk uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan, mogelijk vroeg Holoceen en hellingsafzettingen. Figuur 3.3-6 geeft een overzicht.

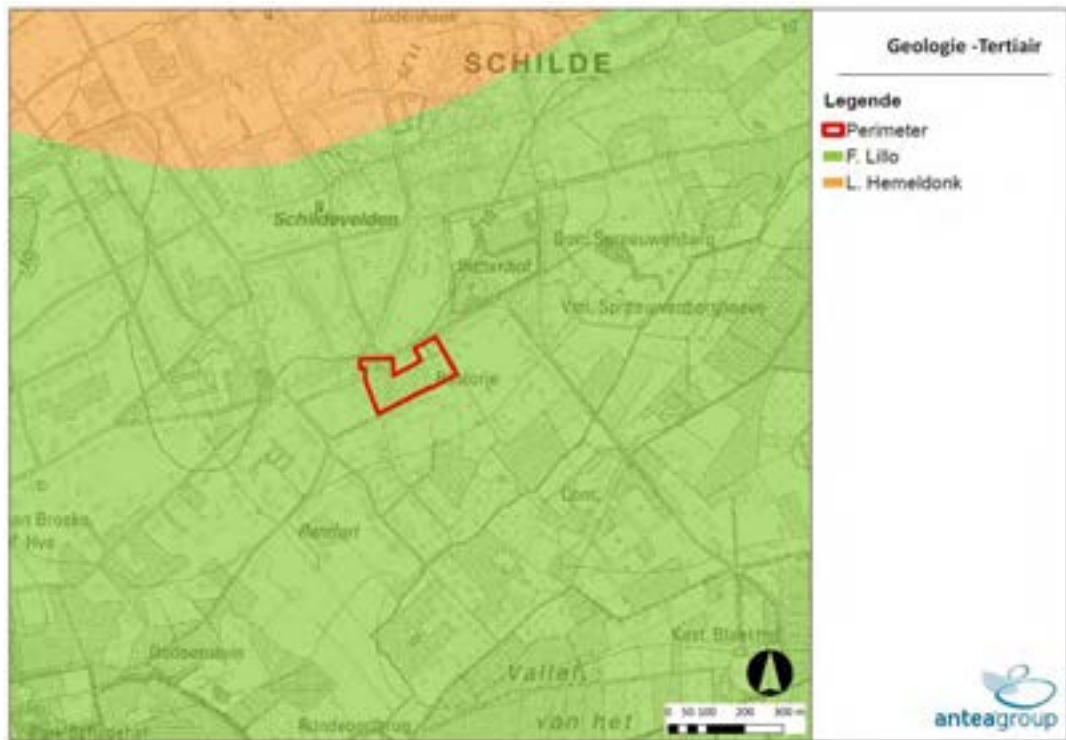
Figuur 3.3-6: Quartaire afzettingen

Bron: Bogemans F. (VUB), 2005. Quartairgeologische overzichtskaart van Vlaanderen 1/200.000. In opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling natuurlijk Rijkdommen en Energie.

<p>1</p> 	ELPw	Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijk en het centrale gedeelte van Vlaanderen; Silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen
	HQ	Hellingsafzettingen van het Quartair

Tertiair

Onder de Quartaire afzettingen bevinden zich deze van het Tertiair, weergegeven in Figuur 3.3-7. De ondergrond van het plangebied bestaat uit de formatie van Lillo (Li). Het bestaat uit groen tot grijsbruin fijn zand met schelpen aan de basis en weinig glauconiethoudend.

Figuur 3.3-7: Tertiaire afzettingen

Bron: MVG-departement EWBL, Afdeling natuurlijke Rijkdommen en Energie, 2001

3.3.2.4 Hydrografie/ Waterhuishouding

Binnen het plangebied is een gracht aanwezig. Deze loopt bijna volledig rondom de pastorie. Vroeger werd de gracht gevoed met water van de Lindeloop (gelegen ten noordoosten van het plangebied). Er waren grachten gemaakt om de hofgrachten en de vijver van het Puttenhof te voeden. De overloop van deze vijver liep naar de gracht van de Pastorie. De gracht zorgde mogelijks ook voor drainage van de begraafplaats.

Nu wordt de gracht gevoed met water van de parochiekerk. Regenwater van de parochiekerk wordt opgeslagen in een buffersysteem van 20 000L onder de paden. Een overloop daarvan komt uit in de gracht van de pastorie.

Figuur 3.3-8: Gracht rondom de pastorie

Ten zuidwesten van de pastorie is een vijvertje aangelegd net als enkele sierperken (rozen, struikhei, ...), begeleid door lage buxushaagjes . Het geheel wordt aangevuld met struiken als hazelaar (*Corylus avellana*) en linde (*Tilia cordata*).

Figuur 3.3-9: Aanduiding gracht en vijver binnen visiegebied

3.3.2.5

Landschapsatlas

De landschapsatlas is een wetenschappelijk gebaseerde inventaris waarin alle waardevolle landschappen van Vlaanderen staan beschreven en gedocumenteerd. Enkel vastgestelde en beschermde relictten omvatten rechtsgevolgen.

Figuur 3.3-10 geeft aanduidingen volgens de landschapsatlas voor het plangebied weer. Het plangebied is gelegen in het traditionele landschap “Land van Zoersel-Wijnegem, in de Centrale Kempen”. Het visiegebied is gelegen naar de relictzone “Vallei van de Grote Schijn, kasteeldomeinen en bosgebieden”.

De Sint-Guibertuskerk en pastorie staan vermeld op de landschapsatlas als puntrelict (één punt voor beide aangeduid binnen het landschap, niet op de exacte locatie). Het zijn overblijfsels uit vroegere tijd die nog getuigen van de toestand die toenmaals was.

Figuur 3.3-10: Landschapsatlas

Bron: Vectoriële versie van de Landschapsatlas (2001), MVG-LIN-AMINAL-Monumenten en Landschappen (GIS-Vlaanderen)

3.3.3 Biotiek

3.3.3.1 Biologische waarderingskaart

De Biologische Waarderingskaart (BWK) geeft het biologisch milieu en de bodembedekking weer. Het geeft een overzicht van het groene karakter van de omgeving. Binnen het plangebied komen geen biologisch waardevolle gebieden en/of elementen voor volgens de biologische waarderingskaart.

3.3.3.2 Aanwezige terrein typologieën

Het visiegebied bevat verschillende groenoppervlaktes. Hier volgt een overzicht.

Figuur 3.3-11: Verschillende types groen binnen het visiegebied

Beschrijving

Gras: V_9_(1/21)

Het overgrote deel van het visiegebied bestaat uit grasland. Gras is aanwezig tussen de graven, tussen de monumentale bomen van de eikendreef, in de vroegere boomgaard (noordoostelijk hoek visiegebied) en in de pastorietaun.

Gras tussen de perken is niet altijd zo geweest, zichtbaar op Figuur 3.3-12.

Figuur 3.3-12: Overzicht Sint-Guibertuskerk en omgeving (1971-1978)

Figuur 3.3-13: Gras tussen de perken, dreefbomen en aan het dorpsplein

Ten westen van de lindedreef is de vroegere omhaagde boomgaard. Deze werd recent omgevormd naar een grasveld aangelegd met eiken (Figuur 3.3-14). De oude tamme kastanje, Noorse esdoorn en mispel bleven bewaard (Figuur 3.3-41). Het grasveld is begrensd met een haag van haagbeuk (in het westen en het oosten) en haagliguster (in het noorden).

Het terrein van de vroegere boomgaard wordt nu gebruikt als kleinschalige evenemententerrein waar onder andere recepties doorgaan of de jaarlijkse paaseierenraap.

Figuur 3.3-14: Grasveld in het noordoosten met eiken en appelbomen

Beplanting: V_2_(1/14)

Aan het dorpsplein en in de pastorietuin zijn verschillende perken aangeplant met een variatie aan beplanting (klimop, cotoneaster, rozen, bamboe, heide,..).

De tuin werd aangelegd en onderhouden vanaf 1985, daarvoor was het eerder een wildernis aan planten.

Figuur 3.3-15: Perken met struikhei in het westen van de pastorietuin

Figuur 3.3-16: Perken met beplanting aan de parochiekerk

Bodembedekker: V_3_(1/10)

Naast beplanting en gras is de bodem vaak ingericht met een bodembedekker. Dit is vooral toegepast tussen de eikendreefbomen, tussen de lindedreefbomen en aan het dorpsplein. Het bestaat uit klimop, houtsnippers of sneeuwbes.

Figuur 3.3-17: Gebruik van bodembedekking binnen het visiegebied

Kaal: V_10_1

Sommige oppervlakten hebben geen beplanting, gras of bodembedekker en zijn gewoon kaal. Dit is op enkele perken aan het dorpsplein het geval.

Figuur 3.3-18: Kale perken op het dorpsplein

Moestuin: V_11_1

Ten noorden van de pastorietuin en ten westen van de lindedreef ligt een moestuin. Deze wordt bewerkt door plaatselijke omwonenden. De moestuin is begrensd met een haag van haagbeuk in het oosten en haagliguster in het noorden en het westen.

Figuur 3.3-19: Omhaagde moestuin ten noorden van pastorietuin

Spontane houtopslag: V_15_(1/6)

De pastorietuin is omgeven door een gracht waarvan de wallen spontaan beplant zijn door een variatie aan bomen (naald- en loofhout) en struikgewas. Dit gedeelte wordt niet beheerd.

Figuur 3.3-20: Spontane houtopslag langs gracht

Figuur 3.3-21: Beplanting voorkant Pastorie, 1920 (via Heemkundige kring Scilla)

Toestand

De aanwezige terreintypologieën zijn in het algemeen in goede toestand.

3.3.4 Houtig erfgoed

3.3.4.1 Dreven

Binnen het plangebied liggen twee toegangsdreven: een lindedreef aan de pastorie en een eikendreef ten oosten van de parochiekerk, aan de begraafplaats. Beide waardevolle erfgoedelementen door hun historisch voorkomen op kaarten en foto's.

Figuur 3.3-22: Overzicht dreefbomen binnen visiegebied

Lindedreef

Beschrijving

De toegang naar de pastorie wordt begeleid door 18 geknotte lindebomen, 9 langs elke zijde.

Figuur 3.3-23: Lindedreef, toegang pastorie

Toestand

Dendrologisch onderzoek (2014) wees aan dat de bomen reeds 157 jaar oud zijn en zo dateren van voor 1857. Verder gaf het onderzoek aan dat sommige bomen hol zijn. Een natuurlijk fenomeen bij lindes op oudere leeftijd. Sommige lindebomen zijn recent vervangen en dienen goed opgevolgd te worden voor optimale groei.

Eikendreef

Beschrijving

De toegang tot de begraafplaats wordt begeleid door 9 vrij uitgroeïende eikenbomen. Op basis van hun omtrek en oude foto's kunnen we schatten dat deze dateren van vóór 1910. Reeds enkele bomen zijn uit de dreef weggevallen. Dit is zichtbaar door de grote spaties tussen de bomen en geen constante opvolging.

Figuur 3.3-24: Eikendreef, toegang begraafplaats

Figuur 3.3-25: Dode eik binnen de eikendreef

Figuur 3.3-26: postkaart met opschrift '5 mei 1904' (via Heemkundige kring Scilla)

Toestand

De dreefbomen zijn reeds zeer oud en verkeren niet allemaal in even goede toestand. Verder onderzoek is aangewezen.

3.3.4.2

Leilindes

Beschrijving

In het westen van de begraafplaats staat een monument omring door 10 winterlindes gesnoeid als leiboom en een ligusterhaag. Het geheel zorgt voor een afgezonderde rustplek op de begraafplaats. Het werd aangelegd na 1972.

Figuur 3.3-27: leilindes aan monument in het westen (links) en historische foto met beeld (Kik, De Vijlder, Antoon, 1972)

Figuur 3.3-28: Overzichtsfoto Sint-Guibertuskerk met monument Oud-strijders (datum onbekend, mogelijk daterend rond 1970)

Figuur 3.3-29: Overzicht leibomen binnen visiegebied

Toestand

De leilindes zijn in goede staat.

3.3.4.3

Bomenrij

Binnen het visiegebied komen vier bomenrijen voor.

Figuur 3.3-30: Overzicht bomenrijen binnen visiegebied

Ierse Taxussen

Beschrijving

De Oost-Westas ten zuiden van de parochiekerk wordt langs zuidelijke zijde begeleid door een bomenrij van 5 ierse taxussen (*Taxus baccata fastigiata*). Deze dateren volgens de geschriften en foto's van 1943. Langs de westelijke grens van de begraafplaats staat een bomenrij van vier Ierse taxussen daterend van 1970 (Figuur 3.3-28).

Taxussen worden vaak omwille van hun symboliek, groenblijvende eigenschap (onsterfelijkheid van de ziel) aangeplant op begraafplaatsen.

Figuur 3.3-31: Bomenrij van Ierse taxus ten zuiden van oude kerkhof

Figuur 3.3-32: Bomenrij langs westelijke grens visiegebied

Toestand

De bomen zijn in goede toestand.

Winterlindes

Beschrijving

In de zuidwestelijk punt van de begraafplaats, aan de urnen staat een bomenrij van vier vrij uitgroeiende winterlinde. Deze hebben een gemiddelde omtrek van 190 cm en kunnen zo geschat worden op een gemiddelde leeftijd van 95 jaar. Ook oude luchtfoto's tonen aan dat deze dateren van vóór 1971.

Ook lindebomen zijn geregeld te vinden op begraafplaatsen. Symbolisch worden ze aanzien als de boom van de liefde.

Figuur 3.3-33: Bomenrij van 4 lindes

Figuur 3.3-34: Foto vanuit kerk, 1946 (via Heemkundige kring Scilla)

Toestand

De bomen zijn in goede toestand.

Cipressen

Beschrijving

In de parochietuin staat in de noordoostelijke hoek een bomenrij van vier jonge Lawson cipressen.

Figuur 3.3-35: Bomenrij van Lawson cipressen in pastorietauin

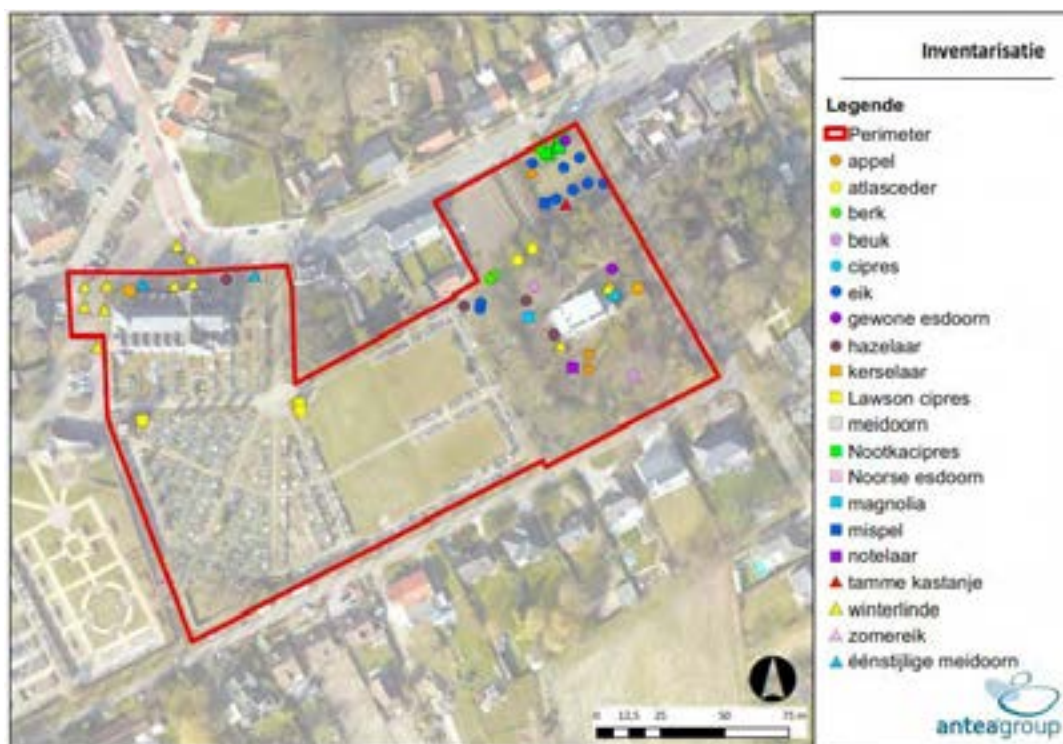
Toestand

De bomen zijn in goede toestand.

3.3.4.4

Solitaire bomen

Naast dreven en bomenrijen komen er ook verschillende solitaire bomen voor op de begraafplaats.

Figuur 3.3-36: Overzicht solitaire bomen binnen visiegebied

Begraafplaats

Beschrijving

Binnen de begraafplaats zijn drie **lawsoncypressen** terug te vinden. Twee staan aan het splitsingspunt van het padennetwerk, in het centrum van de begraafplaats. Deze zijn restanten van de dreef van Ierse taxussen (Figuur 3.3-38). De derde is te vinden aan de westelijke ingang van de begraafplaats. De bomen zijn na 1971 aangeplant en zijn zichtbaar op de luchtfoto van 1979-1990 (Figuur 2.1-12).

Figuur 3.3-37: Lawsoncypressen aan westelijke ingang en aan splitsingspunt van het padennetwerk

Figuur 3.3-38: Overzichtsfoto Schilde (datum onbekend, mogelijk daterend van 2008)

Naast een lawsoncipres staat er ook een **meidoorn**soort (*Crataegus sp.*) aan de westelijke ingang. Vermoedelijk is dit een ‘Crataegus Lavalleei’.

Figuur 3.3-39: Meidoorn soort mogelijk “Crataegus lavalleei”

In zuidwestelijk hoek, op de grens van de begraafplaats staan twee solitaire **zomereiken**, niet ouder dan 90 jaar. Ze dateren van voor 1971 (Figuur 2.1-12).

Figuur 3.3-40: Twee solitaire eiken aan westelijke grens

Toestand

De solitaire bomen op de begraafplaats hebben in het algemeen een goede conditie, met uitzondering voor de lawsoncipres aan de westelijke ingang.

Pastorietuin

Beschrijving

Enkele opmerkelijke solitaire bomen binnen en rond de pastorietuin worden verder weergegeven.

In de vroegere boomgaard staat een **oude tamme kastanje, mispel en kerselaar**. Deze zijn een herinnering aan de vroegere boomgaard. De overige **eiken** zijn niet lang geleden aangeplant. De kapel is omgeven door meerdere **Nootkacipressen** en een enkele **gewone esdoorn**.

Figuur 3.3-41: Tamme kastanje, Noorse esdoorn en mispel in vroeger boomgaard

In de pastorietuin staat een magnolia, twee hazelaars, drie winterlindes, een notelaar, twee appelbomen, een kerselaar en verschillende cipressen. Deze zijn niet gedocumenteerd en hebben door hun jonge leeftijd weinig erfgoedwaarde.

Figuur 3.3-42: Solitaire bomen binnen de pastorietuin: twee appelbomen met op de achtergrond de notenboom, de levensboom en magnolia

Opmerkelijk zijn de twee oude **beuken** (*Fagus sylvatica*) in de voortuin en de achtertuin van de pastorie. Op basis van hun omtrek kan de leeftijd geschat worden op 125 en 90 jaar. Ze staan niet gedocumenteerd maar door hun ouderdom en beeldwaarde hebben ze een hoge erfgoedwaarde.

Figuur 3.3-43: Oude beuken op het voorplein van de pastorie en in de tuin

Toestand

De solitaire bomen in de omgeving van de pastorie verkeren algemeen in goede toestand.

3.3.4.5

Hagen

Binnen het visiegebied komen verschillende hagen voor. Figuur 3.3-44 geeft een overzicht.

Figuur 3.3-44: Aanduiding verschillende hagen binnen visiegebied

Begraafplaats

Beschrijving

Geheel de begraafplaats is omhaagd, met uitzondering van het noordelijk deel langs de parochiekerk. Hier is de haag vervangen door een lage kerkhofmuur.

De hagen zijn aangelegd in 1942 (plan 1942, Figuur 2.2-53). In het westen is de haag recentelijk vervangen door een nieuwe beukenhaag. Deze loopt door langs zuidelijke grens tot einde columbarium (Figuur 3.3-45). Vanaf daar wordt de begraafplaats begrensd door een haag van haagliguster (mogelijks originele) die doorloopt tot en met oostelijke zijde (Figuur 3.3-46).

Figuur 3.3-45: Geschoren beukenhaag langs westelijke grens van de begraafplaats

Figuur 3.3-46: Geschoren haagliguster langs de oostelijke en zuidelijke grens van de begraafplaats

In het noordwesten wordt de grens visueel afgesloten van de achterliggende woningen door van West naar Oost: klimop, Ionicera en cipres (Figuur 3.3-46).

Figuur 3.3-47: Haag langs noordoostelijke grens

Binnen de begraafplaats zijn ook enkele haagstructuren gelegen. Zo worden de perken in het oosten begeleid door geschoren hagen van beuk. Deze zijn parallel aangelegd ten opzichte van elkaar (Figuur 3.3-48). Langs zuidelijke grens staan twee taxushagen: één parallel met de haagligusterhaag en één in boogvorm (Figuur 3.3-49).

Figuur 3.3-48: Begeleidende, geschoren haag van haagbeuk, oostelijke perken

Figuur 3.3-49: Taxushagen langs zuidelijke zijde Begraafplaats

Toestand

Nabij het pad naar de pastorietuin is de haagliguster in slechtere toestand en is er inmenging van bramen en haagwinde (Figuur 3.3-45).

Figuur 3.3-50: Inmenging van bramen en haagwinde in haagliguster oostelijke grens begraafplaats

De taxushagen langs zuidelijke zijde van de begraafplaats zijn niet geheel in goede staat en ook de haag in het noordwesten die de achterliggende woningen visueel afschermt, vertoont verschillende gaten.

Pastorij

Beschrijving

De pastorie inclusief gracht is omhaagd met een beukenhaag en in het westen met een ligusterhaag. Mogelijks was de pastorie altijd al omhaagd, zie Figuur 3.3-51.

Figuur 3.3-51: Pastorijdreef met rechts de haag van de Pastorie, onbekende datum (via Heemkundige kring Scilla)

De vroegere boomgaard is begrensd met een haag van haagbeuk (in het westen en het oosten) en haagliguster (in het noorden). De moestuin heeft ligusterhaag. Oude foto's geven aan dat de boomgaard en de moestuin steeds omhaagd waren (Figuur 3.3-52).

Figuur 3.3-52: Omhaagde boomgaard rechts op de foto, datum onbekend (via Heemkundige kring Scilla)

Figuur 3.3-53: Hagen langs zijden van lindedreef, 1903 (via Heemkundige kring Scilla)

Toestand

De hagen van de pastorie verkeren algemeen in goede toestand.

3.3.5 Infrastructuurelementen

3.3.5.1 Verhardingen

Verschillende soorten verhardingen komen voor binnen het visiegebied.

Figuur 3.3-54: Overzicht hagen binnen visiegebied

Begraafplaats

Beschrijving

De paden op de begraafplaats zijn opgebouwd uit langwerpige rechthoekige, grijswitte klinkers, aangelegd volgens halfsteenverband (Figuur 3.3-55 en Figuur 3.3-56). Ook de eikendreef is opgebouwd uit deze verharding, maar recenter.

Figuur 3.3-55: Paden binnen het kerkhof

Figuur 3.3-56: Verharding eikendreef

In het noorden is het oude kerkhofgedeelte toegankelijk via de Puttenhoflaan doorheen een uitsparing in de lage kerkhofmuur. De verharding van dit pad gaat over van rode baksteen naar vierkante tegels en betonnen mozaïek tegels.

Figuur 3.3-57: Verharding pad naar oud kerkhofgedeelte

Toestand

De klinkerpaden verkeren algemeen in goede staat, maar vertonen veel tussengroei van mos en onkruid. Dit geldt ook voor de klinkersverharding ten noorden van de kerk (Figuur 3.3-58).

Figuur 3.3-58: Tussengroei en overgroei van mossen

Pastorie

Beschrijving

De pastorie is verbonden met de begraafplaats via een onverhard pad (Figuur 3.3-59). De toegangsdreef is aangelegd met kasseien zoals de historische aanleg (Figuur 3.3-60, Figuur 3.3-61).

Figuur 3.3-59: Onverhard pad is connectie tussen begraafplaats en pastorie

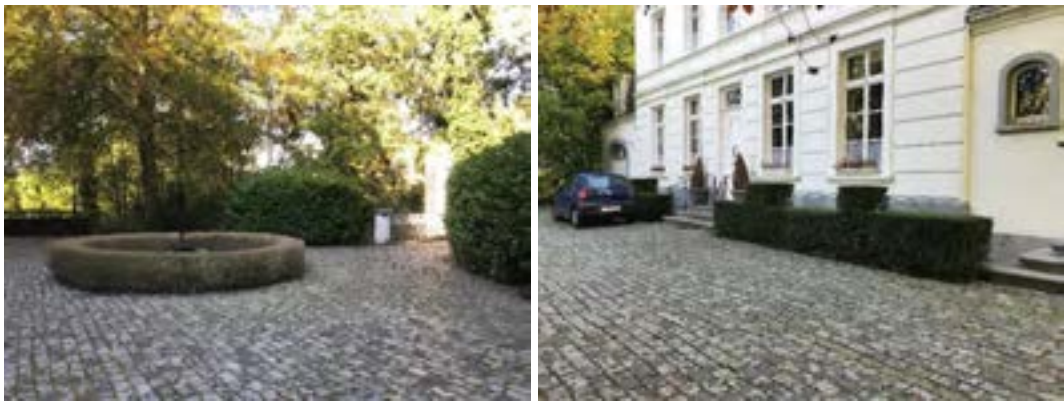

Figuur 3.3-60: Toegangsweg Pastorie vanaf Puttenhoflaan

Figuur 3.3-61: Toegangsdreef Pastorij , datum onbekend (via Heemkundige kring Scilla)

Ook het voorplein van de pastorie is opgebouwd uit vierkante en rechthoekige kasseien volgens halfsteenverhand (Figuur 3.3-62).

Figuur 3.3-62: Voorplein pastorie.

Figuur 3.3-63: Voorplein Pastorie, datum onbekend (via Heemkundige kring Scilla)

Omheen de pastorietauin loopt een pad van dolomiet. Het begint aan de houten trappen in het westen van de pastorie en eindigt aan oostelijke zijde van de pastorie (Figuur 3.3-64). Het pad loopt geheel achter het grasveld en de laurierkers. Het loopt langs de oude, verborgen, vervallen brug over de gracht in het zuiden van de pastorie.

Figuur 3.3-64: Houten trappen, begin van pad omheen pastorietauin

Toestand

De kasseiverharding is algemeen gezien nog in goede toestand. Het pad omheen de pastorietauin is slecht onderhouden en niet direct zichtbaar.

3.3.5.2

Banken

Beschrijving

Binnen het plangebied staan ook verschillende houten banken: in zuidoostelijke en –westelijk hoek, twee aan de taxushaag, twee aan het monument en twee op het plein.

Figuur 3.3-65: Aanduiding banken binnen visiegebied

Figuur 3.3-66: Banken binnen het plangebied

Toestand

De banken zijn in goede staat.

3.3.5.3

Fietsenstalling

Beschrijving

Een grote fietsenstalling is te vinden op het plein en een kleinere op de begraafplaats, aan de westelijke ingang.

Figuur 3.3-67: Fietsenstalling aan westelijke ingang

Toestand

De fietsenstalling is in goede staat

3.4 Beschrijving van het funerair erfgoed

3.4.1.1 Inventarisatietraject

De opmaak van de inventaris van het funerair erfgoed te Schilde kwam op een participatieve manier tot stand, in samenwerking met vrijwilligers. Om te komen tot een lijst van te inventariseren grafmonumenten werd een traject op maat uitgewerkt. Dit bestond uit volgende onderdelen:

- Een startvergadering met informatie voor potentiële vrijwilligers (21/09/2018) met opstart van een werkgroep funerair erfgoed.
 - In deze werkgroep zetelden vrijwilligers vanuit zowel gemeentelijke/aanbestedende diensten als de cultuur- of erfgoedraden, lokale heemkringen, erfgoedverenigingen, projectverenigingen, archief- en begraafplaatsdiensten enz.
 - Het belang van deze werkgroep bestaat erin maatschappelijke draagkracht en lokale betrokkenheid te genereren.
- Een plaatsbezoek met de vrijwilligers van de werkgroep, met aandacht voor het landschap, de typologie van de verschillende delen van de begraafplaats en de graven die in aanmerking konden komen voor inventarisatie (24/10/2018). Enkele vrijwilligers volgden ook de andere plaatsbezoeken te Wuustwezel (15/10/2018) en te Zoersel (18/10/2018)
 - Voor Schilde werd in overleg met de vrijwilligers en de stuurgroep besloten de graven op het oudste deel van het kerkhof te inventariseren (rond het koor), vermits de concessietermijnen voor deze graven in de periode van het beheerplan zullen verlopen – of reeds verlopen zijn. De toestand van deze graven dient ook nauwer te worden opgevolgd, vooral met het oog op beheersmaatregelen. Elders op de begraafplaats zijn enkele graven interessant om te bewaren, maar hier werd besloten om de graven nog niet te inventariseren, vermits de concessies recenter zijn en de graven in een goede staat verkeren.
- Het uitwerken van (veldwerk)fiches die door de vrijwilligers konden worden ingevuld
 - Van elk graf werden volgende gegevens reeds ingevoerd: een werkfoto, een liggingsplan, de nummer op het liggingsplan (en dus concessienummer)
- Het invullen van de veldwerkfiches door de vrijwilligers (omwille van de winterse weersomstandigheden werd de inventarisatie in januari en later april tot 20 mei uitgevoerd). De vrijwilligers werkten in groepjes (meestal per 2). Voor elk team van vrijwilligers werd door de IOED een 'toolkit' samengesteld, met fiches, een schrijfplankje, potloden, borstels enz.
- Er werd in samenspraak met de heemkring Scilla een inventarisatiedag georganiseerd op 4 mei 2019.
- Verwerking van de fiches door de onderzoekers, met bijkomende controle op onder meer de inschatting door de vrijwilligers van de staat van de grafmonumenten, materiaalgebruik, stijlen, symboliek en epigrafie, ...

Er werd voor gekozen om de graven rond de kerk, exhaustief te inventariseren omwille van de goed te volgen historiek, het monumentaal karakter en de personaliteiten die er begraven liggen. In het 'oude' nieuwe gedeelte (de ganzenpoot) werden door de vrijwilligers een aantal graven geselecteerd, meer om aan te geven dat er ook hier interessante graven nog aanwezig zijn. In het beheersplan wordt aangegeven dat opvolging bij eventuele ruiming van dit deel nodig is en raadpleging van de heemkring een sterke meerwaarde is. De opgenomen graven zijn eerder exemplarisch te noemen en verdere verbreding en verruiming zijn nodig wanneer ruimingsplannen zouden opgemaakt worden.

3.4.1.2 *Inventarisfiche*

Elke inventarisfiche kreeg de onderstaande opmaak. Gegevens werden zo verzameld over de grootte, het shadebeeld, de epigrafie, het graftype, de materialen, de aanwezige funeraire symboliek en sculptuur. Aanvullend werd door vrijwilligers soms extra informatie aangeleverd over de hier begraven personen. Deze informatie werd waar mogelijk als bijlage toegevoegd aan de fiche/aan de inventarisatie. Elke fiche werd verder voorzien van een overzicht van de werkfoto's waarmee de vrijwilligers en de onderzoekers deze verschillende velden documenteerden.

Schildre Gemeentelijke begraafplaats		Naam monument: onbekend		NR. 1	Fiche geregeld door:	Datum veldwerk:		
				Ligging : Park-01				
Zichtbaarheid:								
Afmetingen (cm)		H	B	D				
Toestand		Goed	Redelijk	slecht				
Shadebeeld:								
EPIGRAFIE & kentekens								
Tekstuele weergave				Verdiept		Verheven		
				Opegelegde letters				
				Materiaal :				
				Foto:				
Kenteken(s) / eretekens								
Oud strijdersgraf WO I / WOII								
Registratiefiche grafteken © Spilaeaf vzw				SCHILDE monument nr PARK-01 – Veldwerkfiche 1				

Visuele kenmerken									
Type					Materialen				
Gravplaat	Stile	Zerk	Kruis	Sarcofag	Blauwe hardsteen	Kalksteen	Marmer	Graniet	Bolsteen
Zuil	Portiek	Ros	Kapel	Baldakijn	Beton	Gesteent	Marbreer	Metaal	
Perk	Biscambak	Ombeweg	Andere:		Gesteent	Hout	Andere:		
Signatuur van grafmaker:					Stijl		Beploeting:		
Symbolen en decoraties									
Voorwerpen	Kruis	Oronsbeeld	Lieve	Falkiel	Zen	Doodshoofd	Tuba	Voorpot	
	Hart	Anker	Handen	Korsen	Zandloper	Andere:			
Vegetatieve	Klansop	Eik-blad	Palmtak	Acaanthus	Doomkroon	Beemstrook	Immersiedolkrans		
	Ros	Vissige	Papaver	Geant(anon)	Lilie	Andere:			
Dierlijk	Draif (sluip)	Fynis	Slang (Doodhoorn)	Uil	Acrod	Be	Hoed	Lam	Ranslop
	Levensloop	Vicennus (sluip)	Andere:						
Letters	o l	P/X	D.O.M.	R.I.P.	IN.R.I.	Andere:			
Besopen	Panser/Draehook/Schierlood (Architect)			Slang & kalf (resculap) (groenboon/apotheken)		Kalk & hoorn (potenre)		Andere:	
Sculptuur					Klein sculptuur / Looze decoratiestukken				
Materiaal:					Omschrijving (signatuur)				
Gesigneerd:					Materiaal				
Beschrijving:									
H	B	D							
Regionele grafiken © Epitaal vzw					Waarswaal Veldwerkfiche 21				

Figuur 3.4-1: Opmaak inventarisatiefiche

3.4.1.3 Inventaris

In totaal werden in Schilde 99 fiches ingevuld door een groep van 15 vrijwilligers van Heemkring Scilla. Een selectie van graven werd gemaakt op basis van stijlen, materialen, graftypes (ook enkele typische regionale graftypes, eigen aan de streek, de provincie), personaliteiten, oud-strijders, enz. Op die manier werd een doorsnede gemaakt van graven die het kerkhof typeren en karakteriseren. Er werd dus een beperkt – maar representatief – aantal graven voor inventarisatie weerhouden.

Schilde – het kerkhof vandaag

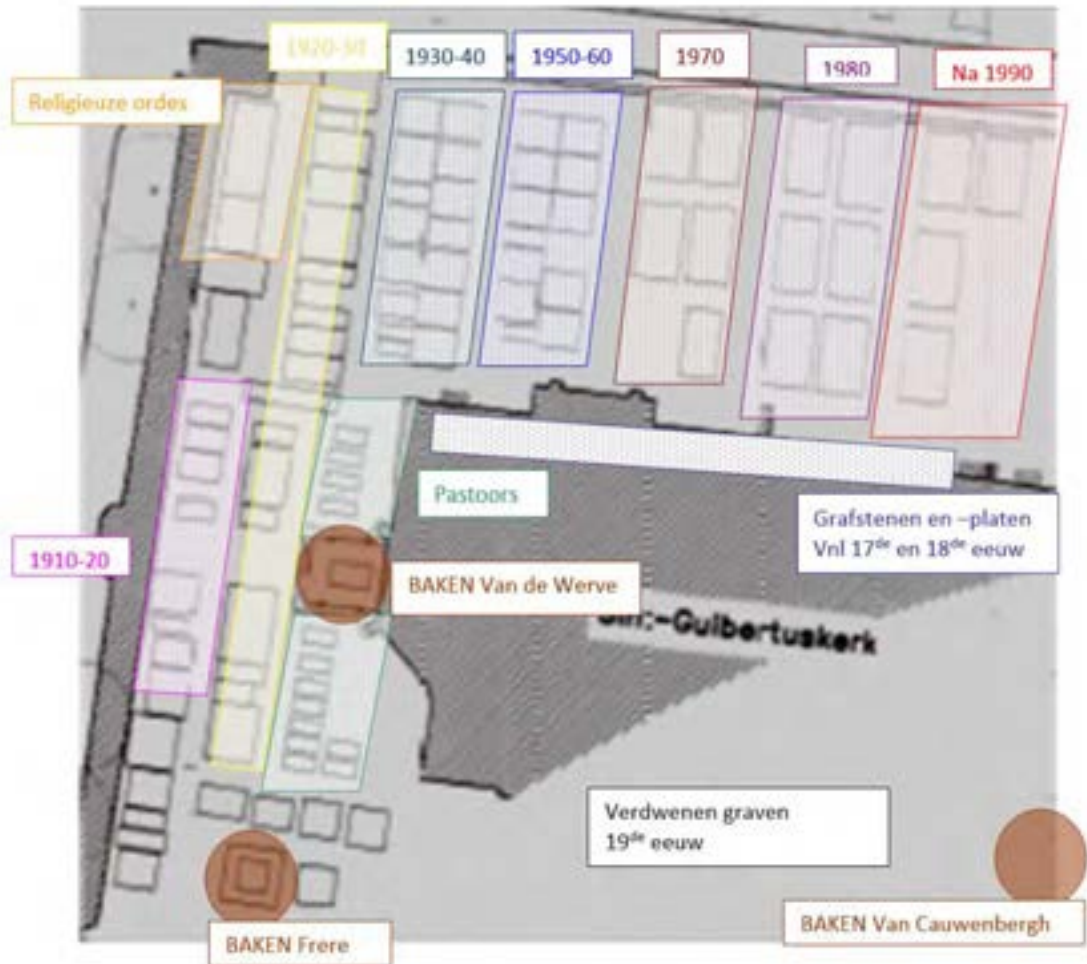
De begraafplaats van Schilde kent drie grotere gehelen, zoals aangegeven op het plan. Het plan geeft goed de diverse uitbreidingen weer.

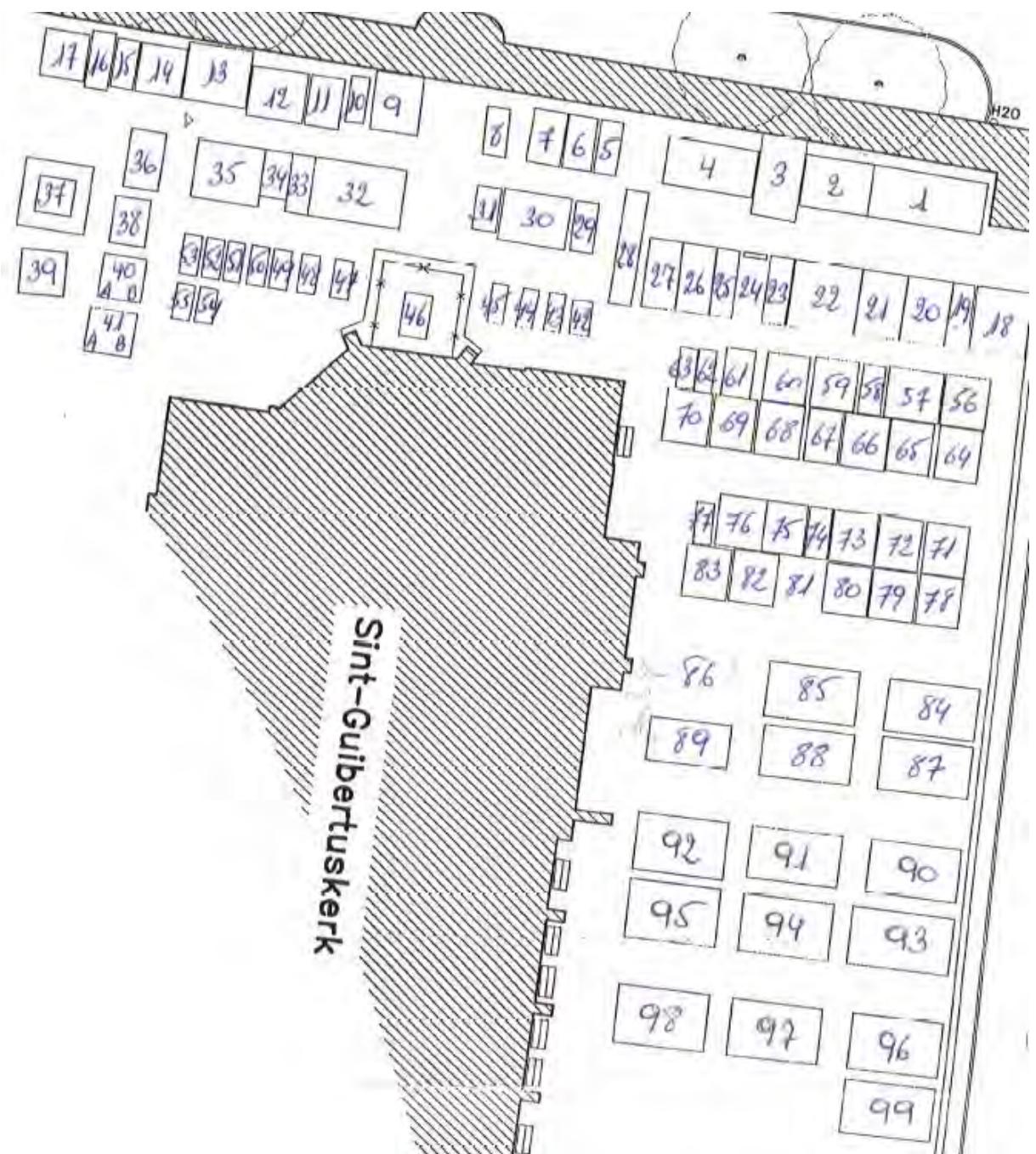
Het oudste gedeelte (op plan aangeduid als oude kerkhof) werd exhaustief geïnventariseerd. Voor de begraafplaats, welke groen ingekleurd werd, werden een aantal graven geselecteerd welke een potentieel hebben om op een lijst van lokaal historisch belangrijke graven opgenomen te worden. Voor de beeldvorming van het kerkhof / de begraafplaats, wordt eerst ingezoomd op het oude kerkhof, vervolgens op de begraafplaats.

Oude kerkhof

Het oude kerkhof en de aanwezige grafmonumenten weerspiegelen in belangrijke mate de historiek van het kerkhof of beter de verschillende fases in het begraven.

Op onderstaand plan worden de graven als te behouden historisch gedeelte genummerd. De nummers stemmen overeen met de graffichenummers.

Figuur 3.4-2: Aanduiding fichenummers per graf voor het historisch gedeelte

Opvallend is dat er op het oude kerkhof weinig sporen terug te vinden zijn van 19de eeuwse graven. Deels is dit te verklaren door de verschuiving van de plaats van begraven. Van begraven in het Noorden en het Westen van de begraafplaats gaat men geleidelijk Oostelijk en Zuidelijk van de kerk begraven. In de geschiedenis van het kerkhof werd aangegeven dat er voor 1942 (aanpassing kerkplein en kerkhof) sporen van graven waren aan de ingang van de kerk (westen) en het noorden. Het betreft hier vooral 19de eeuwse graven.

Het oude kerkhof wordt gekenmerkt door een aantal bakens (visueel sterk aanwezig) in het funerair landschap.

- Aan de zuidwestelijke zijde van het kerkhof ligt een monument ter herdenking van WOII. Dit wordt omzoomd door een aparte haag en bomenrij.

Figuur 3.4-3: Monument ter herdenking van WOII

- Er is een klein afgezonderd perk met afsluiting aan de noordzijde van de ingang van de kerk. Dit monument werd in 1880 opgericht door de gebroeders Van Cauwenberghs.

Figuur 3.4-4: monument gebroeders van Cauwenbergh

Aan de oostzijde van de kerk zijn er 3 visueel sterk aanwezige bakens op het oude kerkhof te zien.

1. Calvarie, grafmonument, crypte van de familie Van de Werve en van Schilde

2. Familiegraf Frere – Foulon (19de eeuw)

3. Pastoorsgraven (nabij koor van de kerk)

Deze bakens worden gedocumenteerd in de inventarisatiefiches.

In de kerkmuur aan de noord- en zuidzijde zijn er over de gehele lengte grafstenen ingemetseld. Het betreft veelal graven van pastoors en kapellanen.

Noordzijde

Grafsteen 1

D.O.M.
MONUMENTUM
RDI ADM DOMINI
D JOANNIS VAN MIERDE
CAPELLANI SCHILDE
OBIIT 13 DECEMBRIS 1714
ENDE SYNEN COSYN
JOANNIS JACOBUS MASEN
STERFT DEN 2 JULY 1784
MET SYN HUYSVROUWE
JOANNA MARIA SCHILLEMANS
STERFT DEN 31 OCTOBER 1806
RIP

Grafsteen 2

D.O.M.
SEPULTURA
REVDE ADMODUM DNE ANTHONII
GHYSELS QUONDAM
PASTORIS IN MERXEM
ENDE IN SCHILDE, AETATIS
SUAE 75 OBIIT ANTVERPIAE
7 NOVEMBRIS A° 1671
REQUIESCAT IN PACE

Grafsteen 3

Niet leesbaar

Grafsteen 4

Niet leesbaar

Grafsteen 5

Niet leesbaar

Zuidzijde

Gravsteen 6
D.O.M.
SEPULTURE
VAN DEN EERW HEER
IOES BAPT CLAESSENS
CAPELLAEN ALHIER
STERFT DEN 4 JUNY
1739
RIP

Gravsteen 7
D.O.M.
SEPULTURE
VAN DEN EERW HEER
JOANNES NUYTS
PASTOOR VAN SCHILDE
50 JAEREN, OUT 83
STERFT DEN 12 FEB 1738
ENDE
SYN MOEDER ANNA JORIS
OUDT 93 JAEREN
STERFT DEN 5 IUNII 1719
R.I.P.

Gravsteen 8
D.O.M.
MONUMENTUM
A.R.D. JACOBUS SPYCKET
PASTOOR DESER PAROCHIE
STERF 16 JUNII 1759
OUT 57 JAER
R.I.P.

Grafsteen 9

SEPULTURE
VAN DEN
EERW HEERE ADAM
VAN DEN WYNGAERT
CAPPELAEN ALHIER
STIRF DEN 11 FEBRUARY
A° 1778
OUDT 77 JAEREN
RIP

Grafsteen 10

D.O.M
PROAVO JOANNI STYNEN 1726
CONJUGI ANNE STYNEN 1711
AVO JOANNI 1777
AVIE MARIE BESSELEERS 1773
PATRUOQUE ADRIANO 1826
UXORI MARIAE BRESSELEERS 1823
ET PETRO ADRIANI FRATRE 1798
ET CATH. MARG. CUYLITS 1805
PETRUS JOANNES 1826
ANGELINA ISABELLA
ET ELIZABETH MARIA VIDUA 18 ?7
JOSEPHUS SERV VAN HONSEM ANT 1823
ISABELLA VAN HONSEM UXOR 1834
PETRI H. HEIRMAN 1880
PETRUS JOSEPHUS VAN HONSEM OUD SCHEPENE VAN ANTW.
OVERLEDEN 15 NOV 1885 IN DEN OUDERDOM VAN 89 JAER
R I P

Betreft diverse leden van familie Stynen Besseleers,
sterfdata tussen 1711 en 1826.

Grafsteen 11

TER NAGEDACHTENIS
VAN DEN ZEER EERWEERDEN HEER
PAULUS AMBROOS, GEDURENDE 28 JAREN
PASTOOR VAN SCHILDE
IN DEN OUDERDOM VAN 72 JAREN
OVERLEDEN DEN 30 NOVEMBER 1849
IJVERIG VOOR DE ZALIGHEID DER ZIELEN
MILDDADIG VOOR DE BEHOEFTIGEN
OOTMOEDIG EN ZACHTMOEDIG IN GOEDE WERKEN
AAN GOD ONDERWORPEN IN KWELLINGEN
HEEFT HIJ ONS EEN SCHOON VOORBEELD NAGELATEN
DAT HIJ RUSTE IN VREDE

[Grafsteen opgericht door barones Van de Werve, Bousse A., Geschiedenis van Schilde, pag. 409]

Grafsteen 12

Moeilijk leesbaar
FAMILIE MASEN

Interessante symboliek: doodshoofd met vleugels

[Familie Masen: waarvan Johannes Masen brouwer en burgemeester van Schilde was van 1800 tot 1849.]

Rondom de kerk werden (resten van) oude grafplaten (hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de kerkvloer) gelegd, als een looppad langs de buitenzijde van de kerkmuur. Deze stenen werden hier mogelijk geplaatst bij de heropbouw van de kerk, waarbij de kerkvloer volledig werd vernieuwd. Dit looppad is op het vlak van funerair erfgoed een ernstig probleem. De stenen dateren – daar waar data nog leesbaar zijn – grotendeels uit de 17de en 18de eeuw en bevatten hier en daar nog interessante symboliek en personengegevens. Deze stenen zijn vandaag de oudste grafstenen die nog op het kerkhof aanwezig zijn.

Grafplaat 1 (nabij ingang kerk)

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAMEN JAN
GYSENS STERFT DEN
3 JUNII 1667
ENDE
MAEYKEN BUSCOPS
SIJN HUYSVROUWE
STERFT DEN _ _ _

BIDT VOOR DE SIELE

Grafplaat 2

HIER LEET BEGRAVEN
JAN DE BEUCKELEER OUDT
SIJNDE OMTRENT HONDERD
JAREN STERF DEN 19
AUGUSTI 1650
ENDE MARGARITA DAEMS
SIJN HUYSVROUW STERFT
DEN 23 OCTOBER 162_

BIDT VOOR DE SIELEN

Grafplaat 3

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAMEN JAN WYNS
STERFT DEN 11 AUGUSTI
A° 1665
ENDE TANNEKEN DILIS
SIJN HUYSVROUW STERF _ _ _

BIDT VOOR DE SIELE

Grafplaat 4
HIER LEYT BEGRAVEN DEN
EERSAMEN PEETER
DAELEMANS OUT __ JAREN
STERFT DEN _____
ENDE
DE EERBARE ANNA GYSELS
SIJNE HUYSVROUW STERFT
DEN 30 AUGUSTUS 1716
OUT 68 JAEREN
MET HUNNE KINDEREN

BIDT VOOR DE SIELEN

Grafplaat 5
Moeilijk leesbaar

Grafplaat 6
Moeilijk leesbaar

Gravplaat 7

HIER LEET BEGRAVEN DEN EERSAEMEN
ADRIAAN VAN RAECK
ENDE DE EERBARE CATTELIJN
GIJSELS SIJNE HUYSVROUW
ADRIAENS DOCHTER STERF
DEN 28 NOVEMBER 1685
ENDE
HAERE KINDERS

BIDT VOOR DE SIELEN

Gravplaat 8

D.O.M.
HIER LIGHT BEGRAEVEN
DEN EERSAEMEN
GHERAERDT VAN BOUWEL
STERFT DEN _ _ _
ENDE
DE EERBARE
MARIA STIJNEN
SYNE HUYSVROUW
STERFT DEN 15 SEPTEMBER 1719
BIDT VOOR DE SIELEN

[Bijzondere symboliek]

Gravplaat 9

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAMEN HENRICK
SEGERS
ENDE ABBA GHYSELS SIJN
DOCHTER
HUYSVROUWE OUDT 32 JAREN
STERFT DEN 10 SEPTEMBER
ANNO MDCLIII

Gravplaat 10

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAEMEN JAN DIELIS
STERF ____
ENDE MARIA WIJNS
SIJN HUYSVROUW
STERF DEN 27 FEBRUARI 1651

Gravplaat 11

Moelijk leesbaar

Grafplaat 12
Moeilijk leesbaar

In de publicatie van A. Bousse, *De geschiedenis van Schilde*, wordt verwezen naar de epigrafie van een aantal grafplaten. De vindplaats of de connectie naar de grafplaat kon niet meer achterhaald worden.

1. Carolus De Beuckelaer (+ 1650) en Anna Mertens (+ 1655)
2. Jan De Winter (+ 1658)
3. Catelijjn Coppens (+ 1667)
4. Jan Segers (+ 1674) en Maeyken Feyens (+ ?)
5. Andries Sebereghs (+ 1680)
6. Jan Mertens (+ 1680) en Maria de Jonghe (+ 1699)
7. Guillame de Wolf (+1681) en Adriana Peeters (+ ?)
8. Jan Cornelis Peeters (+ 1688) en Maeken Segers (+ ?)
9. Thomas Peemans (+ 1653)
10. Jan Bogaerts (+ 1695) en Jenneken Seghers (+ ?)
11. Hendrik van Raeck (+ 1698)
12. Antoon Bogaerts (+ 1708) en Maria Papen (+ ?)
13. Peeter de Pooter (+1711) en Anna Daems (+ ?)
14. Caerel de Beuckelaer (+ 1729) en Anna de Beuckelaer (+ ?)
15. Cornelis Marissens (+ ?) en Maria Wils (+ ?)

Aan de ingang van het oude kerkhof (na het monument herdenking WOII), zijn in het zuidelijk gedeelte veel grote familiegraven (concessies) te vinden. Eén van de grootste (en meest recente) is dat van de familie Van de Werve de Schilde. Deze graven zijn uiteraard nog te jong om al op te nemen op een beschermlijst, maar er zijn rechtstreekse linkers met de families die op de begraafplaats ook op andere plaatsen begraven liggen (context). Dit maakt het interessant om de graven wel te inventariseren, maar nog niet mee te nemen in verdere acties voor bescherming.

Verder ten zuiden en ten oosten zijn graven te vinden van vroegere periode. Inventarisatie wijst uit dat een groot aantal graven dateren uit de periode 1940-1970. Het meest voorkomend type grafmonumenten zijn stèles (met perk) en zerken. Op vlak van materiaalgebruik vinden we hier nog veel 'grijs': blauwe hardsteen. Qua stijl komt Art Deco zeer veel voor. Deze zone werd exhaustief geïnventariseerd.

Begraafplaats

De hoofdingang van de begraafplaats (groen ingekleurd op plan, uitbreiding van de jaren 1940) loopt uit op een straalvormige padenstructuur (ganzenpoot). Langs deze paden liggen enkele graven die mogelijk in de toekomst interessant kunnen zijn voor verdere studie (zie erfgoedwaardestelling graven met een potentieel). Er werd echter ook al veel geruimd, waardoor veel oorspronkelijke contexten al verloren gingen. Dit levert ook lege plaatsen op langs deze hoofdwegen.

De graven op de begraafplaats zijn veel jonger, veel concessies lopen nog (of werden mogelijk recent verlengd). Ook het materiaalgebruik is veel meer verscheiden: van blauwe hardsteen tot graniet, marmer, hout en glas. Vermits veel concessies nog lopen (en er mogelijk nog zal worden bijbegraven) is de nood voor inventarisatie hier veel minder acuut. In het beheerplan kan er voor dit gedeelte mogelijk beter een optie voorzien worden om jaarlijks een oefening te maken rond inventarisatie en bewaring na beëindiging van concessie-termijnen.

Op de begraafplaats werd in het verleden reeds drastisch geruimd. (vier volledige perken, op opmetingsplan rood ingekleurd, zie infra met toegevoegde foto). Bij het aanleggen van de grasvelden na de ontruiming bleven delen van padenstructuren liggen, maar deze paden leiden nu nergens meer naartoe. Dit geeft een vreemd beeld en roept de vraag op of er reeds plannen zijn voor heraanleg van dit deel van de site.

Verder zijn er op de begraafplaats een aantal visuele bakens die beeldbepalend kunnen genoemd worden voor de begraafplaats: monument oorlogsslachtoffers, kinderperk, centrale as (met een zekere uniformiteit) en het vroegere dodenhuis.

Figuur 3.4-5: Foto geruimde zone begraafplaats (rood ingekleurd op plan)

Figuur 3.4-6: Dodenhuis (links) en kinderperk (rechts)

Figuur 3.4-7: oorlogsslachtoffers (links) en centrale as (rechts)

Het nieuwste deel van de begraafplaats (grijs ingekleurd op kaart) behoort niet tot het cultuurhistorisch beschermd landschap. Hier werd reeds een heel nieuw ontwerpschema toegepast, met veel aandacht voor beheersvriendelijke maatregelen en een aansluiting van de beplantingen bij het grotere geheel van kleuren en boom/struiksoorten op de rest van de dodenakker. Hier werd rekening gehouden met het creëren van intiemere ruimtes voor rouwenden. Deze nieuwe ruimte wordt vanaf het Kerkplein afgeschermd door het oude dodenhuis (nu Den Bieshof) en een grote parking.

Er werden een aantal graven geselecteerd die mogelijks in de toekomst potentieel hebben om mee opgenomen te worden in de lijst van lokaal historisch belangrijke graven. Deze graven bevinden zich in de eerste uitbreidingszone van de begraafplaats van Schilde. De fiches werden slechts gedeeltelijk gedocumenteerd en voor deze nota beperken we ons tot de hoofdzaak waarom het graf(monument) geselecteerd werd.

1. Houten kruis

Herdenkingsmonument voor een tijdelijke begraaf van Poolse soldaten, die zowel aan Duitse als Engelse zijde vochten tijdens de bevrijding van 20-25 september 1944. Monument sterk verweerd en weinig stabiel (H: 302cm, B: 200 cm, D: 9cm).

2. Grafmonument Nooteboom-Van den Haak

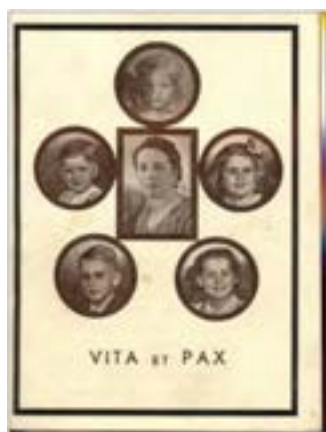

Adriana Van den Haak en haar 5 kinderen komen op 21 september 1945 om in een auto-ongeval. Vader Urias Gerardus Nooteboom blijft alleen over.

FAMILIE	NOOTEBOOM
ADRIANA VAN DEN HAAK	VAN DEN HAAK
1905-1945	OPIE 1938-1945
ANNIE 1934-1945	WIMMIE 1941-1945
TINNIE 1936-1945	JEANTJE 1943-1945
LAAT DE KLEINEN TOT MIJ	MIJN VROUW LEEFT IN
KOMENWANT HUN BEHOORT	GOD EN BID VOOR MIJ
HET RIJK DER HEMELEN	ZO LANG IK LEEF

Het monument (H: 139cm, B: 297cm, D: 226cm) vertoont schade.

Doodsprentje Adriana Van den Haak en 5 kinderen

3. Grafmonument Theunis-Thijs

GILBERTE THEUNIS-THIJS

6-5-1932 ---- 3-11-1977

Rechts naast monument 2 graven van familie Theunis (Jozef en Clementine)

Het monument (H: 100cm, B: 120cm, D: 200cm) werd geselecteerd omwille van de aanwezige sculptuur. Deze is van de hand van Albert POELS. Albert Poels (Berchem, 7 april 1903 – Borgerhout, 23 augustus 1984) was een Antwerpse beeldhouwer, medailleur en juwelenontwerper. Hij stamde uit een kunstenaarsfamilie. Poels leerde het vak bij zijn vader Jan Poels die ornamentist was in de Statiestraat in Berchem. Hij studeerde aan de academiën van Berchem en Antwerpen en aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen. Van hem zijn talrijke dierenbeelden bekend, uilenspiegels, figuren uit de literatuur en de folklore, portretten van kunstenaars (onder andere portretreliëfs van Cyriel Verschaeve en Joris Van Severen), heiligenbeelden, grafstenen en monumenten. In het Antwerpse centrum zijn vele Mariabeelden te bewonderen die gevels van huizen sieren, onder andere op de Grote Steenweg te Berchem en op het Antwerpse Sint-Jansplein. (Bron: Wikipedia).

4. Grafmonument notaris Hendrickx

NOTARIS
PAUL HENDRICKX
1901-1960

THERESIA VAN DEN BOSCH

1910-2001

Het monument (H: 120cm, B: 99cm, D: 226cm) werd geselecteerd omwille van het beeldhouwwerk, piëta in hardsteen. Ontwerper en/of vervaardiger zijn niet bekend.

5. Grafmonument Broeder Jan

BROEDER JAN

1982

FRIEDA VAN TROYEN

1935-2003

Het monument (H: 104cm, B: 90cm, D: 202cm) werd geselecteerd omwille van de persoon. Broeder Jan was kluizenaar in Puttenhof. Ook zijn verzorgster Frieda van Troyen ligt hier begraven.

6. Grafmonument Van Dijck

ALBERT VAN DYCK
KUNSTSCHILDER
25-V-1902 - 27-III-1951

Het monument (H: 148cm, B: 500cm, D: 226cm) werd geselecteerd omwille van persoon en de uitvoerder van het monument: Jonckheer uit Hoboken.

7. Grafmonument Baelemans

Het grafmonument (H: 92, B: 300cm, D: 220cm) werd geselecteerd omwille van familie Baelemans als brouwersfamilie in Schilde.

3.5 Beschrijving van het archeologisch erfgoed

De Sint-Guibertuskerk en de pastorie staan aangeduid op de Centrale Archeologische Inventaris. Dit geeft aan dat er archeologische sporen kunnen teruggevonden worden zoals vroeger pastorie, voorlopers van de kerk, etc.

Het beschermd landschap is gelegen langs de rand van een vroegere beekvallei, zichtbaar aan de geologie (Figuur 3.3-4, Figuur 3.3-6 en Figuur 3.3-7). Op basis van deze landschappelijke ligging heeft het visiegebied een groot potentieel voor het aantreffen van archeologische resten. Deze kunnen kenniswinst opleveren over het ontstaan en de ontwikkeling van de site (aanvulling op de bovengronds bewaarde erfgoedwaarden) en de voorgeschiedenis (periodes vóór de oprichting van de kerk en de pastorie).

Volgende inhoudelijke aandachtspunten op vlak van archeologie zijn relevant voor het visiegebied:

- Kerk gaat terug tot minstens de 14^e eeuw
- Begraafplaats gaat terug tot minstens de 16^e eeuw (zone rond de kerk)
- Omgrachte pastorie is mogelijks gelegen op een voormalige mottesite (cf. DTM, landschappelijke ligging, zie Figuur 3.3-4)
- Visiegebied heeft een interessante landschappelijke ligging voor oudere periodes (ligging nabij beekvallei)
- Mogelijk zijn er ondergrondse resten bewaard van structuren die nu verdwenen of verschoven zijn
 - Voorloper van de kerk
 - Muur, wal en/of gracht rond kerkhof en pastorie (eventueel meerdere fasen)
 - Motte in de zone van de pastorie (gracht, heuvellichaam, constructies)
 - (houten) brug(gen) en beschoeiing
 - Constructies die niet bekend zijn uit de bronnen, of verkeerd ingetekend zijn op historische kaarten
 - Middeleeuwse nederzetting
 - Oudere periodes

Figuur 3.5-1: Aanduiding op de Centrale Archeologische Inventaris

3.6 Knelpunten en kansen

3.6.1 Bouwkundig

3.6.1.1 *Kerk* Knelpunten

Er is redelijk veel biologische aantasting waardoor sommige graftekens niet goed meer leesbaar zijn en er mos en andere plantengroei een kans krijgen. Dit is in de toekomst schadelijk voor de baksteen en het metselwerk.

Kansen

Structureel is de kerk in orde. De kerk is een baken in het landschap en valt op door de neo-gotische stijlkenmerken. Het zou beter zijn dat de knelpunten aangepakt worden, zo wordt het uitzicht op de gevels homogener.

3.6.1.2 *Pastorij* Knelpunten

De gevels van de pastorie zijn plaatselijk sterkt bevuild en het meeste houtwerk aan de dakkapellen is rot (vooral oostkant). De brug ten zuidoosten van de pastorie is vervallen en daarmee is de verbinding tussen pastorijs tuin en pastorijs dreef verdwenen.

Kansen

Het zou goed zijn dat de knelpunten aangepakt worden, zo kunnen de dakkapellen behouden worden en door reiniging van de gevels wordt het uitzicht op de gevels homogener.

De verbinding tussen de tuin en de dreef zou voor een betere toegankelijkheid kunnen leiden.

3.6.1.3 *Kapel* Knelpunten

De afwerking van de zuilen en rond de toegangsdeur is verdwenen en dit stoort het uitzicht op de kapel. De tekst boven de toegang is moeilijk leesbaar door afbladdering.

Kansen

De kapel zou in eer kunnen worden hersteld door de aanpak van de knelpunten.

3.6.1.4 *Monumentale kerkhofmuur (oostelijk deel kerkhof)* Knelpunten

De toestand van de gehele muur is slecht, ook de poorten/deuren zijn beide erg verweerd. Van binnen is er veel vochtinfiltratie geconstateerd. Delen zijn niet toegankelijk.

Kansen

Over het ontstaan en de evolutie van de muur en het gangenstelsel is weinig geweten, bij eventueel verder onderzoek zouden oude delen aan het licht kunnen komen. De ruimte zou beter toegankelijk zijn als de knelpunten aangepakt zouden worden.

3.6.1.5 *Muur*
Knelpunten

De muur is onderhevig aan biologische aantasting en voegt niet veel toe aan de belevingswaarde of erfgoedwaarde van het geheel.

3.6.1.6 *Ijzeren hekken*

De hekken zijn functioneel, maar zouden regelmatig onderhouden moeten worden.

3.6.2 **Landschappelijk**

3.6.2.1 *Begraafplaats*
Knelpunten

In de eikendreef staan twee afvalcontainers zeer zichtbaar tussen de bomen. Deze doen afbreuk aan de toegang en de beleving van de begraafplaats.

De nieuwe beukenhaag op de grens in het westen verkeerd in slechte toestand. Deze aanplant moet goed opgevolgd worden, net als buxushagen binnen de begraafplaats. Vele hebben last van de buxusmot.

De ligusterhaag op de oostelijke grens tussen de begraafplaats en de pastorie is naar het onverhard pad toe in slechte staat. Hier is de haag dunner, vertoont het gaten en komen andere planten voor ten opzichte van de overige delen van de haag.

Dit geldt ook voor de ligusterhaag op de noordelijke grens met de huizen en de ligusterhaag aan de vroegere boomgaard.

De verharding ten noorden van de kerk vertoont veel mosgroei.

Kansen

De begraafplaats vormt een groene plek van rust. Door de knelpunten aan te pakken wordt het een onderhouden, toegankelijke rustzone in de omgeving.

3.6.2.2

Pastorie Knelpunten

Het pad omheen de pastorietuin is slecht onderhouden en niet zichtbaar.

Figuur 3.6-1: Houten trappen, begin van pad omheen pastorietuin

Kansen

Door herstel van het pad in de pastorietuin wordt de toegankelijkheid van de pastorietuin verhoogt. Dit in combinatie met herstel van de brug over de gracht zorgt ervoor dat de begraafplaats en de pastorie verbonden worden met de pastorijsdreef.

3.6.3

Funerair

Knelpunten

- De oudste grafstenen op de begraafplaats zijn momenteel verwerkt in een pad rondom de kerk. De leesbaarheid en bewaringstoestand van deze stenen gaat met rasse schreden achteruit. Verwijdering van de huidige locatie en onderbrengen in een minder invasieve omgeving (evt. in de vorm van een lapidarium) is absoluut wenselijk. => dit is ook een kans!
- De monumentale kerkhofmuur is in slechte toestand. De onderliggende ruimtes (ook onder de kerk en het kerkhof) staan grotendeels onder water. Instandhoudingswerken (en op termijn grondige restauratiewerken) dringen zich op.

Kansen

- De monumentale muur en de onderliggende ruimtes vormen een bouwkundig unicum dat veel potentieel voor ontsluiting bezit.
- De aanwezigheid van graven in een groene omgeving geeft deze site het karakter van een rust- en stiltegebied.
- De begraafplaats kent enkele markante delen, die telkens getuigen van een andere omgang met de grafcultuur in Schilde. Op deze manier documenteert de site de geschiedenis van begraven en funerair erfgoed in Schilde (en de ruimere omgeving)
- De aanwezigheid van monumentale graven (adel en elite) geeft aan de site een bijzonder monumentaal karakter, met een rijke funeraire symboliek en een grote diversiteit aan stijlen en stijkenmerken (naast enkele opvallende unicums)

3.6.4

Archeologie

Knelpunten

- Er kunnen archeologische sporen teruggevonden worden zoals vroeger pastorie, voorlopers van de kerk, etc. Bij ruimen van grotere zones en/of bouwen van diepe constructies wordt een prospectie uitgevoerd. Toevalvondsten worden steeds gemeld.

Kansen

- Er kunnen archeologische sporen teruggevonden worden zoals vroeger pastorie, voorlopers van de kerk, etc. Deze kunnen kenniswinst opleveren over het ontstaan en de ontwikkeling van de site (aanvulling op de bovengronds bewaarde erfgoedwaarden) en de voorgeschiedenis (periodes vóór de oprichting van de kerk en de pastorie).

4 Beschrijving erfgoedwaarden

4.1 Beschermingsbesluit

Beschermingsbesluit nr. 1048⁴⁴

- Beschermd Cultuurhistorisch landschap “Pastorie en parochiekerk Sint-Guibertus met omgeving”
 - Parochiekerk Sint-Guibertus, Pastorie Sint-Guibertusparochie, kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand en begraafplaats
 - Beschermd omwille van het **algemeen belang**

4.1.1 Pastorie en parochiekerk Sint-Guibertus met omgeving

Het geheel is beschermd als cultuurhistorisch landschap sinds 14/10/1976. “De bescherming omvat de neoclassicistische pastorie, met inbegrip van het omhaagd domein met brede omwalling, gekasseide lindendreef, omhaagde boomgaard en moestuin. Tot de afbakening als landschap behoort ook de neogotische Sint-Guibertuskerk en het gebied tussen kerk en pastorie dat in gebruik is als kerkhof. Aan de Puttenhoflaan, links van de toegang naar de pastorie, is de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand eveneens gelegen in het beschermde landschap.”⁴⁴

De Pastorie en omgeving zijn beschermd als landschap omwille van het algemeen belang.

4.1.1.1 *Parochiekerk Sint-Guibertus*

“Neogotische georiënteerde kruiskerk van 1921-1923 met westtoren, op ommuurd en omhaagd terrein met kerkhof aan zuid- en oostzijde.”⁴⁵

De kerk is een baken in de omgeving en een herkenningspunt. Het is een typisch voorbeeld van de neogotische bouwstijl. Het geheel is daarom van architectureel historische waarde en draagt bij tot een artistiek geheel vanwege kunstzinnig vervaardigde bouwelementen. De vergroting van de kerk liep parallel met het groeiende aantal gelovigen in de tijd. Het geeft dus een sociaal-maatschappelijke beweging weer.

4.1.1.2 *Pastorie Sint-Guibertusparochie*

“Alleenstaand rechthoekig neoclassicistisch herenhuis, grotendeels uit de 19de eeuw, gelegen binnen omhaagd domein en vierkante brede omwalling. Gekasseide lindendreef leidt naar toegang; aan weerszijden omhaagde boomgaard en moestuin.”⁴⁶

De pastorie is een typisch voorbeeld van de neoclassicistische bouwstijl. De aanbouwen zijn niet storend omdat er een gelijkaardige bouwstijl is gehanteerd. Het geheel, met tuin, toegangsweg en boomgaard, draagt bij tot het karakter van de begraafplaats. De pastorie is in combinatie met andere erfgoedelementen zoals de kerk, niet weg te denken uit de omgeving.

⁴⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/7158>

⁴⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Guibertus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/14128>

⁴⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Pastorie Sint-Guibertusparochie [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/14141>

4.1.1.3 *Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand*

“Gelegen aan de rooilijn in de noordoostelijke hoek van het pastoriedomain. Klein rechthoekig bakstenen gebouwtje onder zadeldak (leien), uit het tweede kwart van de 20ste eeuw (?). Beschilderde portiek op zuilen.”⁴⁷

De kapel draagt tot het historisch dorpszicht en kerkelijk/parochiaal geheel en of leven. Het heeft een beeldversterkend karakter.

4.1.1.4 *Begraafplaats*

Het oude kerkhof geeft zeer goed weer welke de evolutie was in begraven. Zoals aangegeven zijn de verschillende fases van begraven sinds de 19de eeuw, en bij uitbreiding sinds de 17de eeuw (grafstenen rond de kerk), goed leesbaar. Doordat in het verleden chronologisch begraven werd kunnen evoluties op het vlak van architectuur en vormgeving goed gevolgd worden. Hierdoor vormt het oude kerkhof een unieke inkijk in evoluties in stijlen en artistieke voorkeuren.

De ganzenpootstructuur van de uitbreiding naar het zuiden in 1942-1946 is vandaag nog steeds goed zichtbaar. De graven op de centrale assen van deze structuur vormen een historisch ensemble, zowel qua tijd (jaren 1950-1970) als qua gebruik van materialen (arduin). De centrale assen herbergen volkskundig interessante personen (bijvoorbeeld kunstschilder Van Dijk).

De monumentale kerkhofmuur bepaald sterk het landschap van het kerkhof aan de oostelijke zijde van de kerk. Het dateert mogelijks van voor WO1 en herbergt een onderaards gangenstelsel tot onder de sacristieën en verschaft toegang aan de grafkapel van de familie Van de Werve (gelegen onder het koor van de kerk). De muur draagt bij tot het artistieke geheel van de begraafplaats. Tevens is het archeologisch waardevol vanwege het ondergrondse gangenstelsel, deze manier van begraven en herdenken heeft ook een sociale waarde vanwege het overgeleverd sociaal gebruik.

4.2 **Beschermd landschap**

Figuur 4.2 1 geeft een overzicht van de waarde per aanwezig groenelement binnen het plangebied.

Binnen de groenvlakken heeft het originele kerkhof rondom de parochiekerk de hoogste erfgoedwaarden ten opzichte van de uitbreidingen in het zuiden en het oosten.

Op vlak van beplanting hebben de dreefbomen en de solitaire bomen met hoge ouderdom en/of hoge betekeniswaarde een hoge erfgoedwaarden. De bomen die later zijn toegevoegd zijn waardevol omwille van hun landschapsvormend karakter en link met het landschap.

De historische hagen hebben een hogere erfgoedwaarden dan degene die recent vervangen zijn. De kasseiwegen en het dolomieten pad van de pastorie zijn mogelijks nog de originele aanleg.

⁴⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/14142>

Figuur 4.2-1: Overzicht erfgoedwaarde per element landschappelijk en bouwkundig erfgoed binnen plangebied. Er wordt geen uitspraak gedaan over archeologisch erfgoed.

4.3 Funeraire erfgoedwaarden

Op basis van de inventarisatie en het historisch onderzoek wordt vervolgens het onderdeel van erfgoedwaarden aangevat. In eerste instantie wordt nagegaan welk kader gebruikt wordt om te waarderen, vervolgens wordt dit kader getoetst aan de praktijk op de begraafplaatsen. Omdat dit onderzoek sterk de nadruk legt op de 'ruimtelijke' component van het funerair erfgoed wordt bij het beoordelen van de waarde niet enkel gekeken naar de waarde van het object maar ook de relatie gelegd met de historische omgeving. Een ruimtelijke waardering biedt de mogelijkheid om contexten beter tot zijn recht te laten komen.

Documentaire waarde	De opschriften leren ons iets over de overleden persoon of personen.
Historische waarde	Interessant als documentatie van het verleden: de ouderdom, representativiteit, zeldzaamheid en uniciteit.
Symboliek	De symboliek vertelt iets over de overleden persoon of is sprekend voor een bepaalde periode / levensbeschouwing / religie
Volkskundig	het graf is de laatste rustplaats van een lokaal of bovenlokaal belangrijk persoon (politici, schrijvers, architecten, muzikanten, geestelijken, sportlui, volksfiguren...).
Architecturaal	Het grafmonument werd ontworpen door een lokaal of bovenlokaal belangrijk architect of grafontwerper. Daarnaast is deze waarde ook van toepassing als het grafmonument op zich van architecturaal belang is.
Artistiek	Het graf is representatief voor het oeuvre van een kunstenaar Het graf heeft een bijzondere artistieke, esthetische of stilistische afwerking
Socio-cultureel	Het graf is representatief voor een bepaalde bevolkingsgroep of het graf bevindt zich in een familiale context (andere familiegraven in de onmiddellijke nabijheid)
Beeldbepalend	Het beeldbepalend karakter komt overeen met de mate waarin het funerair relict de grotere ruimtelijke structuur ondersteunt of een bepalend deel is van een groter kwalitatief geheel. Deze waarde moet noodzakelijk in relatie met de omgeving worden geëvalueerd. De beeldbepalend karakter kan verder gespecificeerd worden als volgt 1. Structuur van de begraafplaats a) Ondersteunt het funerair relict de structuur / Versterkt het deze? b) Welke is het belang van funeraire relictten die zich op een hoek bevinden en als scharnier kunnen beschouwd worden? c) Is de begraafplaats homogeen samengesteld? d) Is de begraafplaats heterogeen samengesteld? 2. Nabuurschap a) Zijn er grote schaalverschillen vast te stellen? b) Bevindt het funerair relict zich in een omgeving van (andere) funeraire monumenten? c) Bevindt het funerair relict zich in een bepaalde context (familiaal, beroepsgroep...)? 3. iv. Bestaat er een interactie met de publieke ruimte?

Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
1	Park_01	FRANCISCANESSEN				x			x	x	Connectie Franciscanessen Wuustwezel, regionaal
2	Park_02	DOMINICANEN				x			x	x	Connectie parochie O.-L.-Vrouw-ten-Hemel-Opgenomen
3	Park_04	DE BEUKELEER-DENS-MARIEN				x					Familie graf
4	Park_05	ANTHONIS-SMITS		x							Concessie verlopen 2008
5	Park_06	GABRIELS		x							
6	Park_07	DE BACKER-SMITS		x							
7	Park_08	MEYVIS-VAN GERWEN		x							
8	Park_09	DE VOCHT-JANSSENS-LAMOT-MOERINCX		x							
9	Park_10	CELIS-VERYEN					x	x			
10	Park_11	VERELST-VERIS		x		x					Deel van grond afgestaan voor uitbreiding kerkhof
11	Park_12	VAN DEN BERGH - DANIELS					x				
12	Park_13	JANSSENS									
13	Park_14	ANTHONI-BAUM									
14	Park_15	DANIELS-VAN DEN SANDE									
15	Park_16	JANSSENS-VAN HOYDONCK									
16	Park_17	JACOBS - VERHAEGEN									
17	Park_18	MALOTAUX									

Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
18	Park_19	BAILLEUL-SCHOYMANS									
19	Park_20	DANIELS-MAES									
20	Park_21	GRIMON-SIMONTS									
21	Park_22	DE RAUW – DE WAEL									
22	Park_23	PHILIPSEN - VERIS									
23	Park_24	BREUGELMANS									
24	Park_25	TESKENS									
25	Park_26	DE ROP - VAN DYCK									
26	Park_27	MARIEN - SIMONTS									
27	Park_28	SOMERS									
28	Park_29	JACOBS-QUAEYHAGENS									
29	Park_31	BOGAERTS									
30	Park_32	CALUWAERTS-MARIEN-VEKEMANS									
31	Park_33	EVERS-JACOBS									
32	Park_34	NESTERS - GOVAERTS				x			x		Voorzitter kerkraad en schepenen
33	Park_35	DIERCKX-SMITS									
34	Park_36	SCHUTZ-CAMPINATO-VANDERVEKEN									
35	Park_37	FRERE	x	x	x	x	x	x	x	x	
36	Park_38	GUILLAUME-VEECKMANS					x				
37	Park_39	MAES-VAN DEN SANDE					x				
38	Park_40	DE BRUYN									
39	Park_41	JACOBS									
40	Park_41A	CRAEN									

Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
41	Park_41B	AUGUSTIJNEN									
42	Park_42	BOON				x			x	x	Rector Regina Pacis
43	Park_43	VAES				x			x	x	Bestuurder Regina Pacis
44	Park_44	DE WAEL				x			x	x	ZEH
45	Park_45	VAN DEN WIJNGAERT				x			x	x	Onderpastoor Schilde
46	Park_46	BARON VAN SCHILDE EN VAN DE WERVE	x	x	x	x	x	x	x	x	
47	Park_47	VAN DYCK				x			x	x	Pastoor Schilde
48	Park_48	VERLINDEN				x			x	x	Pastoor Schilde
49	Park_49	MARIEN				x			x	x	ZEH
50	Park_50	VAN DER VOORT				x			x	x	ZEH
51	Park_51	VAN CAUWENBERGHS				x			x	x	ZEH
52	Park_52	DILLEN				x			x	x	ZEH
53	Park_53	MUES				x			x	x	ZEH
54	Park_54	DE WIT				x			x	x	Pastoor Schilde, afwijkend graf
55	Park_55	VAN DONINCK				x			x	x	Pastoor Schilde
56	Park_56	LEMINEUR - TROQUET					x			x	
57	Park_57	COERTJENS-GABRIELS					x	x		x	Art Deco
58	Park_58	VAN WINCKEL					x	x		x	Art Deco
59	Park_59	DE WOLF – TEUNEN					x	x		x	Art Deco
60	Park_60	SIMONS – WUSTENBERGHS			x		x	x		x	Art Deco
61	Park_61	GYSEBRECHTS – VAN DE VELDE					x				Enkel zerk
62	Park_62	SNELDERS					x				

Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
63	Park_63	DONS					x				62 en 63 zijn echtgenoten, wel aparte stèles .
64	Park_64	HERMANS – VAN STAHEY				x	x		x	x	Art Deco
65	Park_65	VAN MAROEY – VAN STAHEY				x	x		x	x	Art Deco Familie zie ook 64
66	Park_66	VAN DEN BOSCH – VAN STAHEY				x	x		x	x	Art Deco Familie zie ook 64 en 65
67	Park_67	MEYVISCH – VAN DER ELST					x	x		x	Art Deco
38	Park_68	HELLEMANS – BUYLINCKX					x	x		x	Art Deco
39	Park_69	SEGERS - WOUTERS					x	x		x	Art Deco
70	Park_70	DE RIDDER – GEERTS					x	x		x	Art Deco
71	Park_71	DEWITTE-VERSCHUEREN					x	x		x	Art Deco
72	Park_72	VAN DYCK – VERSCHUEREN				x				x	Art Deco Familie, zie 71
73	Park_73	VAN CRAEYNEST – VAN DEN BROECK					x				
74	Park_74	CARPENTIER								x	Onleesbaar maar past in context
75	Park_75	FAIGNAERT – SIMONS					x			x	Art Deco
76	Park_76	HERMANS – VAN OECKEL					x			x	Art Deco
77	Park_77	BOGAERTS		x		x					Oud-strijder
78	Park_78	FLORUS					x	x		x	

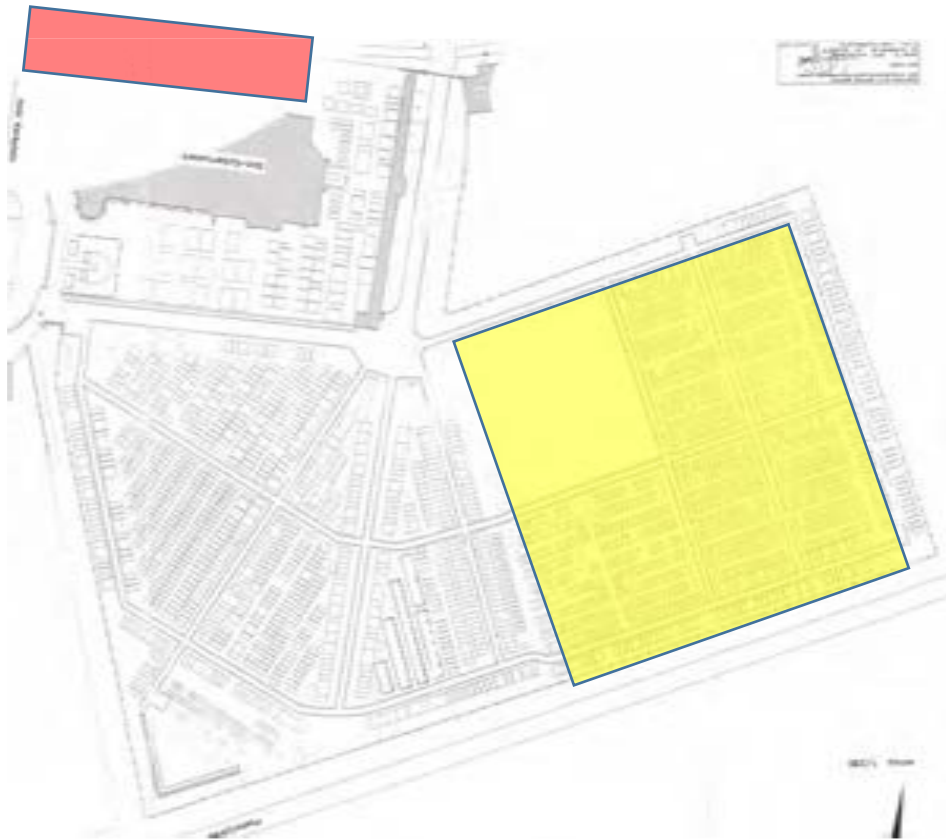
Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
79	Park_79	DIGNEF – HERTOGS – VAN DEN SANDE					x			x	Art Deco Concessie verlopen 2008, met vermelding niet verlengen
80	Park_80	DANIELS					x			x	Art Deco
81	Park_82	GEERAERTS - SCHOENMAKERS				x	x			x	Familie, zie 82
82	Park_83	DIERCKX – GEERAERTS				x	x			x	Familie, zie 81
83	Park_84	MONNOYEUR					x			x	Concessie verlopen 2008
84	Park_85	MEEUS – PAUWELS - VERSCHUEREN					x			x	Concessie verloopt in 2058
85	Park_87	BERTRANDS – CAMMAERTS – VAN CAILLIE					x			x	Concessie verloopt in 2061
86	Park_88	DE WAEL					x			x	
87	Park_89	JOREN – LOOTS – SCHEURWEGHS					x			x	Concessie verloopt in 2047
88	Park_90	LUYCKX					x			x	
89	Park_91	DE GRAEF					x			x	Concessie verloopt in 2031
90	Park_92	DE SMEDT – HOFKENS – LIGTVOET					x			x	Concessie verloopt in 2067
91	Park_93	DE JAEGERE – LAURENT					x			x	Concessie verloopt in 2065
92	Park_94	VAN BREEDAM – VAN EYSEREN					x			x	Concessie verloopt in 2060
93	Park_95	BECKERS					x			x	

Fiche	Grafnummer	Naam monument	Documentair	Historisch	Symboliek	Volkkundig	Architecturaal	Artistiek	Socio-cultureel	Beeldwaarde	Toelichting
94	Park_96	PLATTEAU					x			x	Concessie verloopt in 2044
95	Park_97	TERNEVEN – WASSENAAR					x			x	Concessie verloopt in 2054
96	Park_98	ARJES					x			x	Concessie verloopt in 2042
97	Park_99	GOORDEN – REYMER					x			x	
98	Park_100	VERSTREPEN (VAN DE WERVE DE SCHILDE)		x		x	x			x	Concessie verloopt in 2052
99	Park_101	WUYTS				x	x			x	Concessie verloopt in 2046

4.4 Archeologische erfgoedwaarden

Het beschermd landschap is gelegen langs de rand van een vroegere beekvallei. Op basis van deze landschappelijke ligging heeft het visiegebied een groot potentieel voor het aantreffen van archeologische resten die kennis kunnen geven over het ontstaan en de ontwikkeling van de site en de voorgeschiedenis. Er kunnen archeologische sporen teruggevonden worden zoals vroeger pastorie, voorlopers van de kerk, etc. Verder kunnen er ook 13^e eeuwse begravingen onder de begraafplaats, inclusief binnen en naast de kerk liggen. Het landschap heeft hierdoor een hoge archeologische erfgoedwaarde.

In het verleden, rond 1940, zijn er vooral aan de noordzijde van de kerk ruiming geweest. Het oostelijke deel van de begraafplaats zijn recent geruimd (tussen 2000 en 2017).

Figuur 4.4-1: Geruimde zones (1940 (rood), 2000-2017 (geel))

4.5 **Samenvatting**

Het beschermd cultuurhistorisch landschap wordt gekenmerkt door

- de parochiekerk en het kerkhof,
- de monumentale muur
- de enkele monumentale eiken verwijzend naar de vroegere eikendreef,
- de ganzenpoot als basisstructuur voor de ontwikkeling van de oude begraafplaats,
- de begrenzende hagen,
- de pastorie met zijn gracht, verbindende bruggen en tuinpad,
- en de toegangsdreef van linden naar de pastorie tussen de vroegere boomgaard en moestuin.

De beleving van het beschermd landschap wordt versterkt door de ligging in de vroegere dorpskern en de connectie met de Pastorijdreef. De connectie tussen de oude begraafplaats en de pastorie via een onverhard pad maakt van het geheel een doorwaadbare groene rustzone.

Het beschermd landschap is door zijn verschillende erfgoed- en landschapselementen de moeite waard om te bewaren en is in het gemeenschapsleven integreerbaar als doorwaadbare, rustige groenzone met historische waarde en actieve begraafplaats.

5 Visie

5.1 Algemeen

De begraafplaats van Schilde is nog steeds een actieve begraafplaats waarbij de historiek en de evolutie zichtbaar is in verschillende elementen. Het is een doorwaadbare groene rust zone in de vroegere dorpskern van de gemeente. Via een onverhard pad is het verbonden met de pastorie en bijhorende moestuin en pastorietuin.

Het plangebied wordt aangepast aan een meer open en toegankelijke omgeving die respect en rust uitstraalt. Er worden mogelijkheden gecreëerd voor een eigentijdse invulling van het gebruik in combinatie met opwaardering van het historisch erfgoed en de bewaring van de erfgoedelementen.

De visie op de aanpak van de gebouwen (parochiekerk, pastorie en kapel) wordt ingegeven door een maximaal behoud van de erfgoedwaarden en -elementen en het versterken van deze die in verval zijn of in verval dreigen te geraken. Het beter zichtbaar maken van de erfgoedwaardes, zoals de ensemblewaarde van het geheel, kan mogelijk worden gemaakt door het verbeteren van de ontsluiting op de site. Verder is het wenselijk om regelmatig onderhoud te voorzien volgens een duurzaam beheer.

Op vlak van landschap blijft de aanwezige padenstructuur behouden net als de aanwezige solitaire bomen, bomenrijen en omgevende hagen. Een gepast beheer voor maximaal behoud van de eikendreef wordt uitgewerkt en toegepast.

De aanplakborden in het noorden worden verplaatst naar een locatie op het nabijgelegen plein om het zicht op het beschermd landschap te vrijwaren.

Ter verhoging van de doorwaadbaarheid van het beschermd landschap zal de pastorie bij wijziging van functie open gesteld worden door de brug ten zuiden van de pastorie te herstellen net als het pad doorheen de pastorietuin. Hierdoor wordt er een trage wegverbinding gerealiseerd met de achterliggende, monumentale Pastorijdreef.

Het oostelijk deel van de begraafplaats zal opnieuw gebruikt worden. De inrichting (toevoeging van paden en groenelementen) zal gebeuren met respect tot het omgevende landschap. Er wordt gebruik gemaakt van inheemse, streekgebonden boomsoorten en reeds aanwezige haagsoorten. Slechts de kruisverbindingen worden gerealiseerd met verharding. De paden tussen de perken en de ruimte tussen de graven zal bestaan uit gras en/of sedums.

De grafstenen in het gangpad rond de kerk zijn één van de oudste getuigen van funerair erfgoed in Schilde. Enkele hiervan zijn nog leesbaar. De grafstenen zijn direct gelinkt aan de geschiedenis van de kerk en de geschiedenis van Schilde. De huidige ligging van deze vlakke zerken (die ooit een kerkvloer waren) rond de buitenmuren van de kerk heeft veel stenen onleesbaar gemaakt en zwaar beschadigd door vorst, duivenpoep en het maaien van gras. De weinige stenen die leesbaar zijn (8) verdienen een plaats die de ouderdom en betekenis van dit funerair erfgoed weer helemaal in de kijker zet. Om dit te doen, is verplaatsing nodig. Vermits terugplaatsing in de kerk geen optie is, wordt geopteerd voor een verplaatsing naar de noordzijde van het kerkhof, waar in het verleden met zekerheid ook werd begraven (maar waar momenteel geen grafmonumenten meer staan – behalve de monumenten die ingemetseld werden in de kerkmuur).

De noordzijde is zichtbaar vanop de straat en het nabijgelegen plein, waar de zichtbaarheid van de grafstenen tegen de kerkmuur beeldversterkend kan werken voor de oudste – nog leesbare – grafstenen. Idealiter worden deze stenen in een perk verwerkt dat visueel betreding wil voorkomen (vb. door plaatsing op kiezels of achter kleine paaltjes), met aandacht voor stabiliteit van de zerken en het eventueel beschermen van de stenen voor duivenpoep en regen (erosie verhinderen). Het

plaatsen van de stenen op een klein verhoog kan schade door betreding en grasmaaiers voorkomen. Een voorbeeld van een gelijkaardig perk (waar helaas de stenen wel nog op de grond en ongelijk liggen, is de kerk van Broechem, waar de oudste stenen in een dergelijk perk werden ondergebracht. In een dergelijk perk kan ook extra duiding bij de grafstenen gegeven worden.

Figuur 5.1-1: Voorbeeld Broechem

Ook twee gietijzeren kruisen die zich momenteel in de kerk bevinden, kunnen op dit perk worden teruggeplaatst, aansluitend bij het voorgestelde erfgoedperk.

Op die manier wordt er tussen het grafmonument van Van Cauwenbergh en Frère een historisch perk gecreëerd dat de verhaallijn van de 17e tot de 19e eeuw weergeeft. Een landschappelijk ingepast, indicatief pad wordt toegevoegd om de zone te ontsluiten.

Voor het uitwerken van de museale presentatie op de noordzijde wordt beroep gedaan op de expertise van een ontwerpbureau dat zowel op vlak van landschap als op vlak van verplaatsing en stabilisering van de stenen over de nodige knowhow beschikt.

Het oude kerkhof (oostzijde van de kerk) geeft de historische verhaallijnen van de 20e eeuw (begin en midden) met betrekking tot de geschiedenis van Schilde weer. De monumentale muur en verbinding van de muur met het grafmonument van de familie Van de Werve zijn hier de structurerende onderdelen. Deze muur, die via een trappenhal onderaards toegang geeft tot de grafkapel van de familie Van de Werve en onderliggende ruimtes onder het kerkhof is ronduit uniek in Vlaanderen. Op het kerkhof – en eronder – wordt dus gestreefd om het beeld zo volledig mogelijk te bewaren, als tijdsopname van de omgang met funerair erfgoed in de 19de en (begin) 20ste eeuw – en de manier waarop de elite kerkhoven kon vormgeven in samenspraak met het kerkbestuur.

De eerste uitbreiding van de begraafplaats met de ganzenpoot structuur, waarvan een groot deel van de concessies nog lopen, biedt in de toekomst een soortgelijk potentieel.

In de nota met erfgoedwaarden worden de graven met potentieel aangeduid. Een jaarlijkse opvolging van de concessies is aan te raden. Door het geheel museaal (historische verhaallijnen begravingen) te ontsluiten en te duiden op de verschillende zones wordt zo de leesbaarheid verhoogd en biedt de begraafplaats een meerwaarde voor de lokale gemeenschap en de (toevallige) passanten.

Bij realisering van de visie wordt er rekening gehouden met de aanwezige archeologisch erfgoedwaarden. Bij ruimen van grotere zones en/of bouwen van diepe constructies wordt een prospectie uitgevoerd. Bij andere werken is het mogelijk dat er toevalvondsten bovenkomen. Deze moeten steeds gemeld worden. Volgende werken worden slechts uitgevoerd mits verlening toelating door het Agentschap (cfr. Beschermingsbesluit):

- Nieuwe constructies oprichten
- Bestaande gebouwen slopen, verbouwen en de ordonnantie of hun uitzicht ervan wijzigen
- Bepantingen wijzigen, de bestaande bomen meer dan normaal snoeien en struikgewas kappen of uit roeien
- Lucht- en grondgeleidingen plaatsen
- De wegenis verharderen
- De natuurlijke configuraties van het terreinen wijzigen door allerhande werken en allerhande mogelijke activiteiten of ingrepen

De visie wordt verder geduid door de opstelling van doelstellingen die betrekking hebben op het behoud, de verbetering en het herstel van de erfgoedwaarden, op het natuurbeeld en op het gebruik, de toegankelijkheid, beleving en verbinding van de site met de omgeving.

5.2 Doelstellingen

5.2.1 Bouwkundig erfgoed

5.2.1.1 *Hoofddoelstelling gebouw: Behoud architectuur historische waarde*

- Strategie 1.1: Behoud

De architecturale waarde van het bouwkundig erfgoed werd doorheen te tijd grotendeels behouden. Dit geldt voor de kerk, pastorie en monumentale muur. Van dit laatste is een degelijke restauratie nodig om het behoud van materiaal en architecturale kwaliteit te garanderen. Mocht dit gebeuren, dan biedt dit een mooie kans om ook een historische studie naar de monumentale muur en ondergronds gangenstelsel te laten uitvoeren.

Verder is de beste garantie op behoud, een goed gebruik. Zolang de pastorie, kapel en kerk in gebruik zijn en goed onderhouden worden, is de kans op verval klein. De twee gebouwen zijn in vrij goede staat en er dringt geen grote restauratie aan. Bij de pastorie zou wel op korte termijn gekeken moeten worden naar de verrotte, houten onderdelen. Deze zouden hersteld en eventueel vervangen moeten worden.

De kapel is goed onderhouden en dient dit ook te blijven.

Betreft de pastorie is het belangrijk dat het hoofdgebouw steeds een superpositie behoudt ten opzichte van de aanbouwen.

- Strategie 1.2: Verbeteren

Voor het behoud van de architecturale waarde is het van belang om de historische constructie en kwaliteiten/erfgoedelementen blijvend leesbaar te houden.

Brug ten zuiden van pastorie wordt hersteld in kader van de uitwerking van trage verbindingswegen.

- Strategie 1.3: Onderhoud

Door regelmatig op kleine schaal in te grijpen, kunnen kosten op grote schaal uitgesteld en zelfs vermeden worden. Maar in vele gevallen is dat voornemen gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het onderhoud van een historisch waardevol gebouw vergt immers heel wat specifieke kennis. Het nazicht en onderhoud zou dus door deskundigen uitgevoerd moeten worden. In dit licht is het aanbevolen om een meerjarenonderhoudsplan op te stellen en na te leven, waarvan de lijst van werkzaamheden in hoofdstuk 6 de basis vormt. Een regelmatige inspectie, zoals deze door Monumentenwacht, dient te blijven gebeuren om het beheer in goede banen te kunnen leiden de komende 24 jaar, samen met preventieve onderhoudswerken (zoals bv reinigen goten).

Bij het beheer wordt er respectvol omgegaan met de eigenheid van elke historische fase.

Onderhoud gaat verder dan bouwtechnische handelingen. Het behoud van het patrimonium gaat gepaard met het draagvlak bij de omgeving, eigenaars, gebruikers,...

5.2.2 Landschappelijk erfgoed

5.2.2.1 Pastorie

- Behoud van historische gracht door gepast onderhoudsbeheer
- Behoud van moestuin en vroegere boomgaard aan weerszijde van de lindedreef als relict van vroegere indeling voorhof pastorie door het huidig beheer voort te zetten.
- Behoud van overgebleven noten en fruitbomen in vroeger boomgaard pastorie door toepassen van gepast onderhoudsbeheer
- Behoud van Rododendron massieven in de pastorietuin door gepast onderhoudsbeheer
- Behoud omgevende hagen door gepast onderhoudsbeheer
- Behoud en opwaardering van het historisch pad in de pastorietuin door het pad vrij te maken, her aan te leggen en gepast onderhoudsbeheer toe te passen
- Behoud, restauratie en opwaardering van brug over de gracht in het zuiden door restauratie en gepast onderhoudsbeheer toe te passen. De brug zal een connectie vormen tussen de begraafplaats, de pastorie en de Pastorijdreef samen met het pad doorheen de pastorietuin.
- Behoud van de lindedreef door gepast onderhoudsbeheer toe te passen. Bij uitvallen van een dreefboom, wordt deze vervangen (inboeten).
- Behoud van de twee monumentale beuken in de (voor)tuin van de pastorie door gepast onderhoudsbeheer.

5.2.2.2 Begraafplaats

- Behoud van groene kerkomgeving door kwalitatief onderhoud huidige aanwezige groenelementen.
- Behoud en opwaardering omhaagd aspect van de begraafplaats door zieke en dode planten te vervangen, ontbrekende hagen aan te planten en gepast onderhoudsbeheer toe te passen.
- Bij herinrichting van het oostelijk deel wordt voldaan aan volgende voorwaarde:
 - Gebruik van inheemse, streekgebonden en symbolische (bijvoorbeeld linde en taxus) soorten worden vooropgesteld.
 - Slechts hoofdpaden (kruisgewijs) worden verhard. Deze verharding is gelijkend op de reeds aanwezige padenverharding binnen de begraafplaats en sluit aan op de aanwezige padenstructuur.
 - De ruimte tussen de graven en perken wordt aangelegd met gras zoals van toepassing bij de overige perken.
- Behoud en opwaardering aanwezige padenstructuur door herstel en gepast onderhoudsbeheer.
- Behoud en opwaardering van de ganzenpoot als relict van vroegere indeling begraafplaats door gepast onderhoudsbeheer toe te passen. Informatie aan de inkom van de begraafplaats zorgt voor verhoogde beleefbaarheid en draagvlakcreatie bij gebruikers en omwonenden.
- Behoud leilindes rond monument door toepassen van gepast onderhoudsbeheer
- Verwijderen of verplaatsen van afvalcontainers naar westelijke toegang. Bij verplaatsing naar westelijke ingang worden deze landschappelijk ingepast door visuele afscherming door muur of haag.

- Verwijderen (verplaatsen naar nabijgelegen plein) van aanplakborden om zicht op het beschermd landschap te vrijwaren
- Herwaardering toegangen, verbindingen en circulatie op de site en met de omgeving door een gepaste ontsluiting (Themadagen, onderdeel van wandellus doorheen Schilde, infoborden historiek toevoegen,..)
- Toevoegen van landschappelijk geïntegreerd pad langs noordelijke zijde kerk als onderdeel van de museale ontsluiting kerkhof

Dreven

- Behoud en verbetering van vitale toestand van de eikendreef. De dreef is het oudste landschappelijke relict nog aanwezig. De bomen hebben een hoge monumentale, wetenschappelijke en ecologische waarde. Bij uitvallen van alle eiken wordt een nieuwe eikendreef aangelegd.

Bomenrijen

- Behoud bomenrij van winterlinde in zuidwestelijke hoek en twee bomenrijen van Ierse taxus langs perken door toepassen van gepast onderhoudsbeheer.

Solitaire bomen

- Behoud van de lindebomen in zuidwestelijke hoek door toepassen van gepast onderhoudsbeheer.

5.2.3

Funerair erfgoed

- Inzetten op volledig behoud van het oude kerkhof
- Restauratie en reiniging van grafmonumenten op oude kerkhof
- Concessionarissen aansporen tot duurzaam onderhoud van de grafmonumenten (die nog in concessie zijn)
- Verplaatsing grafplaten zuidelijke zijde kerk naar noordelijke zijde

Figuur 5.2-1: Visie funerair erfgoed (rode cirkel = volledig behoud oude kerkhof, gele cirkel = behoud grafmonumenten + nieuwe begravingen mogelijk, groene cirkel : herbegraven mogelijk)

5.2.4 Archeologisch erfgoed

Bij realisering van de visie wordt er rekening gehouden met de aanwezige archeologisch erfgoedwaarden. Bij ruimen van grotere zones en/of bouwen van diepe constructies wordt een prospectie uitgevoerd. Toevalvondsten worden steeds gemeld. Volgende werken worden slechts uitgevoerd mits verlening toelating door het Agentschap (cfr. Beschermingsbesluit):

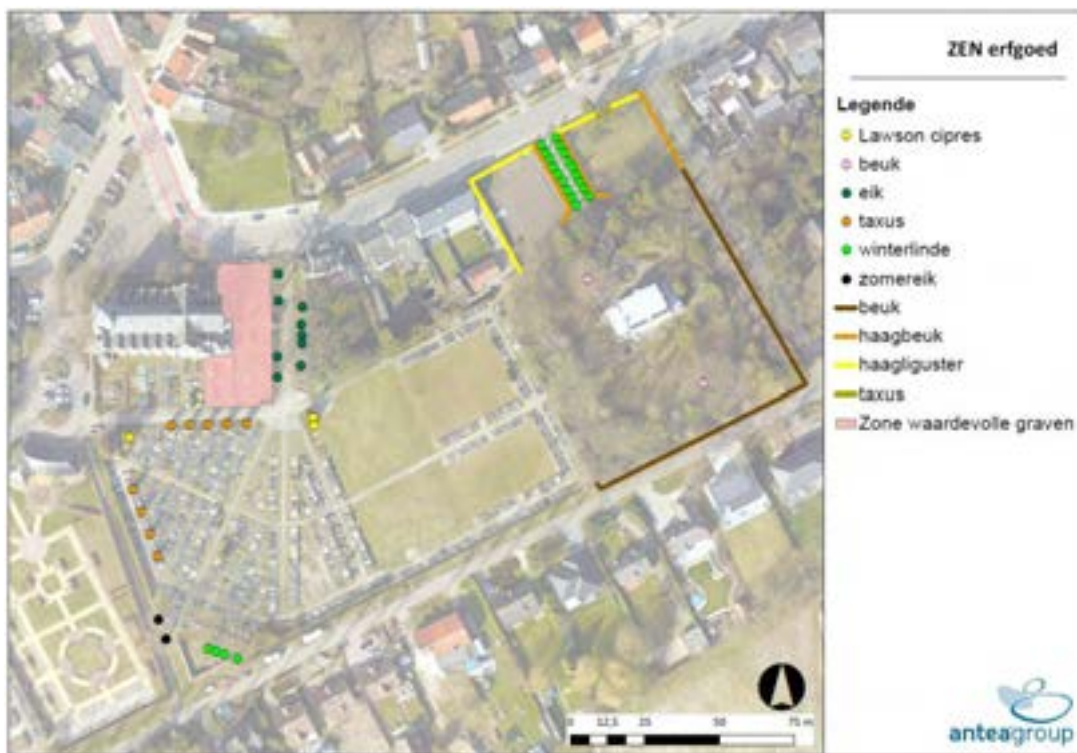
- Nieuwe constructies oprichten
- Bestaande gebouwen slopen, verbouwen en de ordonnantie of hun uitzicht ervan wijzigen
- Beplantingen wijzigen, de bestaande bomen meer dan normaal snoeien en struikgewas kappen of uit roeien
- Lucht- en grondgeleidingen plaatsen
- De wegenis verharderen
- De natuurlijke configuraties van het terreinen wijzigen door allerhande werken en allerhande mogelijke activiteiten of ingrepen

5.3 ZEN erfgoed

ZEN erfgoed is de aanduiding van beschermd erfgoed 'Zonder Economisch Nut'. Er worden geen opbrengsten gegenereerd bij het gebruik en beheer ervan. Voor het beheer hiervan kan men een verhoogde premie verkrijgen.

Binnen het plangebied worden volgende elementen vastgesteld als ZEN-erfgoed. Zij vormen belangrijke erfgoedelementen binnen het plangebied en dienen bewaard te blijven. Hiervoor is een actief onderhoudsbeheer nodig dat geen opbrengsten oplevert.

- Monumentale eikendreef
- Monumentale lindendreef
- Historische bomenrijen van Ierse taxus en winterlinde
- Monumentale solitaire bomen: 3 lawsoncipressen, 2 zomereiken en 2 beuken
- Hagen pastorij, boomgaard en moestuin
- Monumentale muur
- Waardevolle graven

Figuur 5.3-1: Aanduiding ZEN erfgoed

5.3.1

Monumentale eikendreef

De monumentale eikendreef begeleidt de noordelijke toegang tot de begraafplaats. De dreef bestaat nog uit 9 vrij uitgroeïende eikenbomen. Op basis van hun omtrek en oude foto's kunnen we schatten dat deze dateren van vóór 1910. Reeds enkele bomen zijn uit de dreef weggevallen. Dit is zichtbaar door de grote spaties tussen de bomen en geen constante opvolging.

Figuur 5.3-2: Eikendreef, toegang begraafplaats

Figuur 5.3-3: Postkaart met opschrift '5 mei 1904' (via Heemkundige kring Scilla)

5.3.2

Monumentale lindendreef

De toegang naar de pastorie wordt begeleid door 18 geknotte lindebomen, 9 langs elke zijde. Dendrologisch onderzoek (2014) wees aan dat de bomen reeds 157 jaar oud zijn en zo dateren van voor 1857.

Figuur 5.3-4: Lindendreef, toegang pastorie

Figuur 5.3-5: Toegangsreef Pastorie, 1903 (via Heemkundige kring Scilla)

5.3.3

Bomenrij

5.3.3.1

Taxussen

De Oost-Westas ten zuiden van de parochiekerk wordt langs zuidelijke zijde begeleid door een bomenrij van 5 lerse taxussen (*Taxus baccata fastigiata*). Deze dateren volgens de geschriften en foto's van 1943. Langs de westelijke grens van de begraafplaats staat een bomenrij van vier taxussen daterend van 1970 (Figuur 5.3-9).

Taxussen worden vaak omwille van hun symboliek en groenblijvende eigenschap (onsterfelijkheid van de ziel) aangeplant op begraafplaatsen.

Figuur 5.3-6: Bomenrij van lerse taxus ten zuiden van oude kerkhof

Figuur 5.3-7: Bomenrij langs westelijke grens visiegebied

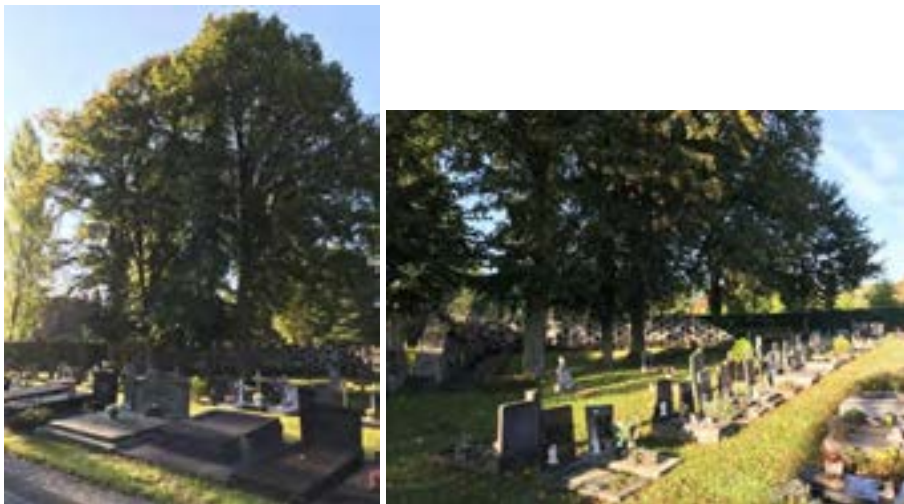

Figuur 5.3-8: Overzichtsfoto Sint-Guibertuskerk met bomenrij van taxussen (datum onbekend, mogelijks daterend rond 1970)

5.3.3.2

Winterlindes

In de zuidwestelijk punt van de begraafplaats, aan de urnen staat een bomenrij van vier vrij uitgroeiende winterlinde. Deze hebben een gemiddelde omtrek van 190 cm en kunnen zo geschat worden op een gemiddelde leeftijd van 95 jaar. Ook oude luchtfoto's tonen aan dat deze dateren van vóór 1971. Lindes zijn geregeld terug te vinden op begraafplaatsen. Symbolisch worden ze aanzien als de boom van de liefde.

Figuur 5.3-9: Bomenrij van 4 lindes

Figuur 5.3-10: Foto vanuit kerk, 1946 (via Heemkundige kring Scilla)

5.3.4 Monumentale solitaire bomen

5.3.4.1 3 Lawsoncipressen

Binnen de begraafplaats zijn drie lawsoncipressen terug te vinden. Twee staan aan het splitsingspunt van het padennetwerk, in het centrum van de begraafplaats. Deze zijn restanten van de dreef van taxussen (Figuur 5.3-12). De derde is te vinden aan de westelijke ingang van de begraafplaats. De bomen zijn na 1971 aangeplant en zijn zichtbaar op de luchtfoto van 1979-1990 (Figuur 5.3-13).

Figuur 5.3-11: Lawsoncipressen aan westelijke ingang en aan splitsingspunt van het padennetwerk

Figuur 5.3-12: Overzichtsfoto Schilde (datum onbekend, mogelijks daterend van 2008)

Figuur 5.3-13: Luchtfoto zomer 1979-1990 - geopunt.be

5.3.4.2

Twee zomereiken

In zuidwestelijk hoek, op de grens van de begraafplaats staan twee solitaire **zomereiken**, niet ouder dan 90 jaar. Ze dateren van voor 1971 (Figuur 5.3-13).

Figuur 5.3-14: Twee solitaire eiken aan westelijke grens

5.3.4.3

Twee monumentale beuken

In de voortuin en de achtertuin van de pastorie staan twee oude **beuken** (*Fagus sylvatica*). Op basis van hun omtrek kan de leeftijd geschat worden op 125 en 90 jaar. Ze staan niet gedocumenteerd maar door hun ouderdom en beeldwaarde hebben ze een hoge erfgoedwaarde.

Figuur 5.3-15: Oude beuken op het voorplein van de pastorie en in de tuin

5.3.5

Omhaagde pastorie, boomgaard en moestuin

De pastorie inclusief gracht is omhaagd met een beukenhaag en in het westen met een ligusterhaag. Mogelijks was de pastorie altijd al omhaagd, zie Figuur 5.3-16.

Figuur 5.3-16: Pastorijdreef met rechts de haag van de Pastorie, onbekende datum (via Heemkundige kring Scilla)

De vroegere boomgaard is begrensd met een haag van haagbeuk (in het westen en het oosten) en haagliguster (in het noorden). De moestuin heeft ligusterhaag. Oude foto's geven aan dat de boomgaard en de moestuin steeds omhaagd waren (Figuur 5.3-17, Figuur 5.3-18).

Figuur 5.3-17: Omhaagde boomgaard rechts op de foto, datum onbekend (via Heemkundige kring Scilla)

Figuur 5.3-18: Hagen langs zijden van lindedreef, 1903 (via Heemkundige kring Scilla)

5.3.6

Monumentale muur

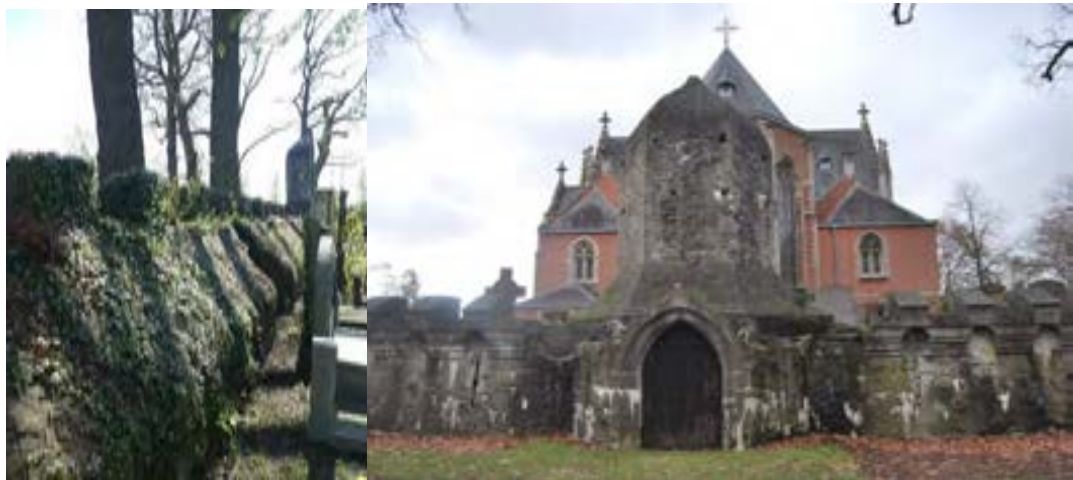
De monumentale muur is gelegen aan de oostelijke zijde van de kerk. Het verschaft toegang aan de grafkapel van de familie Van de Werve (onder het koor van de kerk).

In archivalische bronnen zijn geen sporen terug te vinden van plannen rekeningen, beschrijvingen, vermeldingen. Ook via literatuurstudie en bevraging bij Heemkring Scilla is er geen verdere informatie te vinden.

Er valt enkel met zekerheid vast te stellen dat de muur aanwezig was in de 20e eeuw. Uit de onderzoeken naar het bouwkundig en funerair erfgoed blijkt uit fotomateriaal dat de muur voor WO I bestond. Op plannen uit 1940 staat de onderaardse gang ingetekend.

Gezien het onderaardse gangenstelsel tot onder de sacristieën reikt, en deze bijgebouwen in 1885 werden gebouwd, zou het mogelijk zijn dat de monumentale muur in deze periode gerealiseerd werd.

De heemkundige kring Scilla vzw wist hier nog aan toe te voegen dat de kerkkelder tijdens WO II als schuilkelder heeft gediend voor de buurtbewoners. Het deel van de muur met de gang was het oorspronkelijke werkhuisje, werkplaats en magazijn van de grafdelver. De schouw was dan ook voor de stoof (duveltje) dat er stond. Dit heeft gediend tot ongeveer 1990 en vanaf 1956 in combinatie met het dodenhuisje. De bitumen (asfalt) diende om de zaak min of meer waterdicht te maken.

Figuur 5.3-19: Westelijke en oostelijke zijde monumentale muur (2018 en 2019) – Julie Conradi

De zuidelijke toegang geeft doorgang tot een gang, die echter volledig onder water staat en bijgevolg niet kon geïnspecteerd worden. Het is niet duidelijk of deze toegang ook een ingang is tot het ondergrondse gangenstelsel, of een apart deel is voor bijvoorbeeld opslag.

De oostelijke toegang verleent via een eenvoudige, houten poort rechtstreeks toegang tot de grafkapel van de familie Van de Werve en tot het gangenstelsel.

Het gangencomplex is opgebouwd uit natuur- en bakstenen en voorzien van een pleisterlaag en deels witgeschilderd. De gangen hebben een licht getoogd plafond gemaakt van baksteen met plaatselijk ijzeren liggers. Dit – samen met de bouwgeschiedenis van de kerk – duidt erop dat het gangenstelsel in 1885 ontworpen werd. Tot slot is het merendeel van de gangen en de ruimtes voorzien van moderne elektrische voorzieningen voor verlichting.

Figuur 5.3-20: Zuidelijke (links) en oostelijke (rechts) toegang

Figuur 5.3-21: buitenkant (links) en binnenkant (rechts) monumentale muur

5.3.7 Waardevolle graven

5.3.7.1 De oudste graven

Rondom de kerk werden (resten van) oude grafplaten (hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de kerkvloer) gelegd, als een looppad langs de buitenzijde van de kerkmuur. Deze stenen werden hier mogelijk geplaatst bij de heropbouw van de kerk, waarbij de kerkvloer volledig werd vernieuwd. Dit looppad is op het vlak van funerair erfgoed een ernstig probleem. De stenen dateren – daar waar data nog leesbaar zijn – grotendeels uit de 17de en 18de eeuw en bevatten hier en daar nog interessante symboliek en personengegevens. Deze stenen zijn vandaag de oudste grafstenen die nog op het kerkhof aanwezig zijn.

Grafplaat 1 (nabij ingang kerk)

HIER LEET BEGRAVEN
 DEN EERSAMEN JAN
 GYSENS STERFT DEN
 3 JUNII 1667
 ENDE
 MAEYKEN BUSCOPS
 SIJN HUYSVROUWE
 STERFT DEN ___
 BIDT VOOR DE SIELE

Grafplaat 2

HIER LEET BEGRAVEN
JAN DE BEUCKELEER OUDT
SIJNDE OMTRENT HONDERD
JAREN STERF DEN 19
AUGUSTI 1650
ENDE MARGARITA DAEMS
SIJN HUYSVROUW STERFT
DEN 23 OCTOBER 162_
BIDT VOOR DE SIELEN

Grafplaat 3

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAMEN JAN WYNS
STERFT DEN 11 AUGUSTI
A° 1665
ENDE TANNEKEN DILIS
SIJN HUYSVROUW STERF ___
BIDT VOOR DE SIELE

Grafplaat 4

HIER LEYT BEGRAVEN DEN
EERSAMEN PEETER
DAELEMANS OUT __ JAREN
STERFT DEN _____
ENDE
DE EERBARE ANNA GYSELS
SIJNE HUYSVROUW STERFT
DEN 30 AUGUSTUS 1716
OUT 68 JAEREN
MET HUNNE KINDEREN
BIDT VOOR DE SIELEN

Grafplaat 5
Moeilijk leesbaar

Grafplaat 6
Moeilijk leesbaar

Grafplaat 7
HIER LEET BEGRAVEN DEN EERSAEMEN
ADRIAAN VAN RAECK
ENDE DE EERBARE CATTELIJN
GIJSELS SIJNE HUYSVROUW
ADRIAENS DOCHTER STERF
DEN 28 NOVEMBER 1685
ENDE
HAERE KINDERS
BIDT VOOR DE SIELEN

Grafplaat 8

D.O.M.
HIER LIGHT BEGRAEVEN
DEN EERSAEMEN
GHERAERDT VAN BOUWEL
STERFT DEN _ _ _
ENDE
DE EERBARE
MARIA STIJNEN
SYNE HUYSVROUW
STERFT DEN 15 SEPTEMBER 1719
BIDT VOOR DE SIELEN

[Bijzondere symboliek]

Grafplaat 9

HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAMEN HENRICK
SEGRS
ENDE ABBA GHYSELS SIJN
DOCHTER
HUYSVROUWE OUDT 32 JAREN
STERFT DEN 10 SEPTEMBER
ANNO MDCLIII

Grafplaat 10
HIER LEET BEGRAVEN
DEN EERSAEMEN JAN DIELIS
STERF ____
ENDE MARIA WIJNS
SIJN HUYSVROUW
STERF DEN 27 FEBRUARI 1651

Grafplaat 11
Moeilijk leesbaar

Grafplaat 12
Moeilijk leesbaar

In de publicatie van A. Bousse, *De geschiedenis van Schilde*, wordt verwezen naar de epigrafie van een aantal grafplaten. De vindplaats of de connectie naar de grafplaat kon niet meer achterhaald worden.

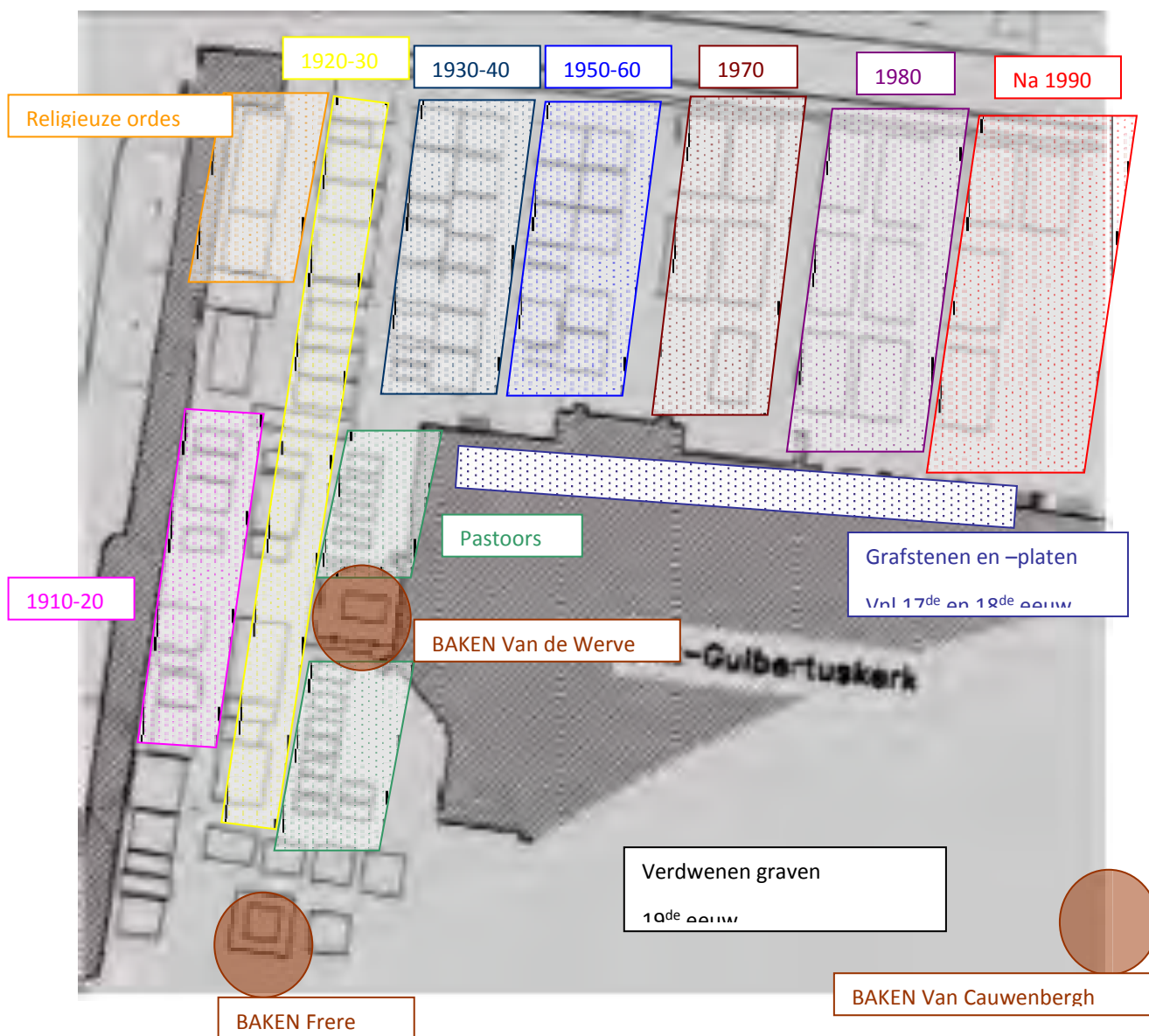
1. Carolus De Beuckelaer (+ 1650) en Anna Mertens (+ 1655)

2. Jan De Winter (+ 1658)
3. Catelijjn Coppens (+ 1667)
4. Jan Segers (+ 1674) en Maeyken Feyens (+ ?)
5. Andries Sebereghs (+ 1680)
6. Jan Mertens (+ 1680) en Maria de Jonghe (+ 1699)
7. Guillame de Wolf (+1681) en Adriana Peeters (+ ?)
8. Jan Cornelis Peeters (+ 1688) en Maeken Segers (+ ?)
9. Thomas Peemans (+ 1653)
10. Jan Bogaerts (+ 1695) en Jenneken Seghers (+ ?)
11. Hendrik van Raeck (+ 1698)
12. Antoon Bogaerts (+ 1708) en Maria Papen (+ ?)
13. Peeter de Pooter (+1711) en Anna Daems (+ ?)
14. Caerel de Beuckelaer (+ 1729) en Anna de Beuckelaer (+ ?)
15. Cornelis Marissens (+ ?) en Maria Wils (+ ?)

5.3.7.2

Oud kerkhof

Het oude kerkhof en de aanwezige grafmonumenten weerspiegelen in belangrijke mate de historiek van het kerkhof of beter de verschillende fases in het begraven.

Opvallend is dat er op het oude kerkhof weinig sporen terug te vinden zijn van 19de eeuwse graven. Deels is dit te verklaren door de verschuiving van de plaats van begraven. Van begraven in het Noorden en het Westen van de begraafplaats gaat men geleidelijk Oostelijk en Zuidelijk van de kerk begraven. In de geschiedenis van het kerkhof werd aangegeven dat er voor 1942 (aanpassing kerkplein en kerkhof) sporen van graven waren aan de ingang van de kerk (westen) en het noorden. Het betreft hier vooral 19de eeuwse graven.

Het oude kerkhof wordt gekenmerkt door een aantal bakens (visueel sterk aanwezig) in het funerair landschap.

Aan de zuidwestelijke zijde van het kerkhof ligt een monument ter herdenking van WOII. Dit wordt omzoomd door een aparte haag en bomenrij.

Er is een klein afgezonderd perk met afsluiting aan de noordzijde van de ingang van de kerk. Dit moment werd in 1880 opgericht door de gebroeders Van Cauwenberghs.

Aan de oostzijde van de kerk zijn er 3 visueel sterk aanwezige bakens op het oude kerkhof te zien.

1. Calvarie, grafmonument, crypte van de familie Van de Werve en van Schilde

2. Familiegraf Frere – Foulon (19de eeuw)

3. Pastoorsgraven (nabij koor van de kerk)

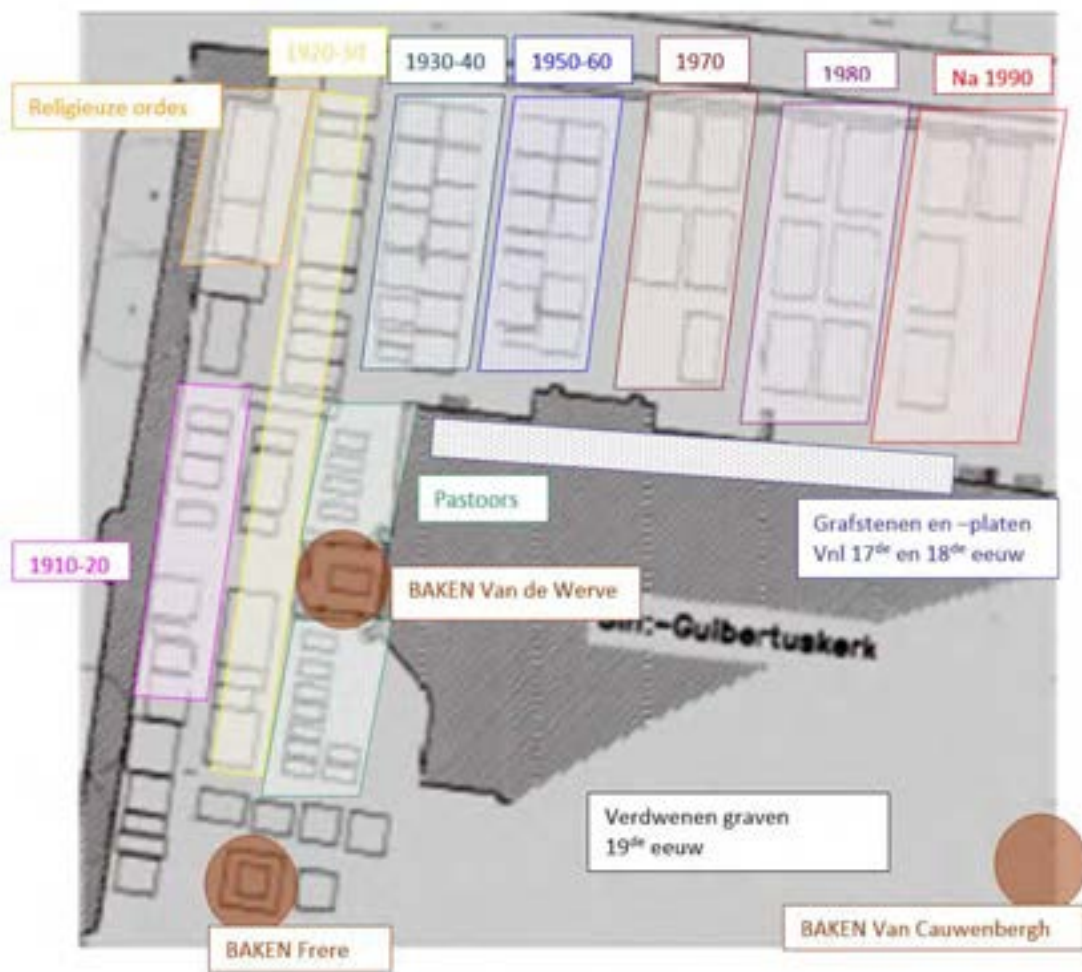
Deze bakens worden gedocumenteerd in de inventarisatiefiches.

De graven van het oud kerkhof illustreren de grafcultuur van de 17de tot de 19de eeuw. De graven liggen nog in hun oorspronkelijke context en in hun oorspronkelijke oriëntatie: vlakbij (en tegen) de kerk, waarmee ze op die manier onlosmakelijk verbonden zijn. Verschillende stijlen en graftypes zijn hier goed gedocumenteerd.

Fiche	Grafnummer	Naam monument	ZEN ERFGOED	Opmerkingen
1	Park_01	FRANCISCANESSEN	Ja	Connectie Franciscanessen Wuustwezel, regionaal
2	Park_02	DOMINICANEN	Ja	Connectie parochie O.-L.-Vrouw-ten- Hemel-Opgenomen
3	Park_04	DE BEUKELEER-DENS-MARIEN	Ja	Familie graf
4	Park_05	ANTHONIS-SMITS	Ja	
5	Park_06	GABRIELS	Ja	
6	Park_07	DE BACKER-SMITS	Ja	
7	Park_08	MEYVIS-VAN GERWEN	Ja	
8	Park_09	DE VOCHT-JANSSENS-LAMOT-MOERINCX	Ja	
9	Park_10	CELIS-VERYEN	Ja	
10	Park_11	VERELST-VERIS	Ja	Deel van grond afgestaan voor uitbreiding kerkhof
11	Park_12	VAN DEN BERGH - DANIELS	Ja	
12	Park_13	JANSSENS	Ja	

Fiche	Grafnummer	Naam monument	ZEN ERFGOED	Opmerkingen
13	Park_14	ANTHONI-BAUM	Ja	
14	Park_15	DANIELS-VAN DEN SANDE	Ja	
15	Park_16	JANSSENS-VAN HOYDONCK	Ja	
16	Park_17	JACOBS - VERHAEGEN	Ja	
17	Park_18	MALOTAUX	Ja	
18	Park_19	BAILLEUL-SCHOYMANS	Ja	
19	Park_20	DANIELS-MAES	Ja	
20	Park_21	GRIMON-SIMONTS	Ja	
21	Park_22	DE RAUW – DE WAEL	Ja	Familiëgraf 1953-2009
22	Park_23	PHILIPSEN - VERIS	Ja	
23	Park_24	BREUGELMANS	Ja	
24	Park_25	TESKENS	Ja	
25	Park_26	DE ROP - VAN DYCK	Ja	
26	Park_27	MARIEN - SIMONTS	Ja	
27	Park_28	SOMERS	Ja	
28	Park_29	JACOBS-QUAEYHAGENS	Ja	
29	Park_31	BOGAERTS	Ja	
30	Park_32	CALUWAERTS-MARIEN-VEKEMANS	Ja	
31	Park_33	EVERS-JACOBS	Ja	
32	Park_34	NESTERS - GOVAERTS	Ja	
33	Park_35	DIERCKX-SMITS	Ja	
34	Park_36	SCHUTZ-CAMPINATO-VANDERVEKEN	Ja	
35	Park_37	FRERE	Ja	
36	Park_38	GUILLAUME-VEECKMANS	Ja	
37	Park_39	MAES-VAN DEN SANDE	Ja	
38	Park_40	DE BRUYN	Ja	
39	Park_41	JACOBS	Ja	
40	Park_41A	CRAEN	Ja	
41	Park_41B	AUGUSTIJNEN	Ja	
42	Park_42	BOON	Ja	
43	Park_43	VAES	Ja	
44	Park_44	DE WAEL	Ja	
45	Park_45	VAN DEN WIJNGAERT	Ja	
46	Park_46	BARON VAN SCHILDE EN VAN DE WERVE	Ja	
47	Park_47	VAN DYCK	Ja	
48	Park_48	VERLINDEN	Ja	
49	Park_49	MARIEN	Ja	
50	Park_50	VAN DER VOORT	Ja	
51	Park_51	VAN CAUWENBERGHS	Ja	
52	Park_52	DILLEN	Ja	
53	Park_53	MUES	Ja	
54	Park_54	DE WIT	Ja	Na 1976
55	Park_55	VAN DONINCK	Ja	
56	Park_56	LEMINEUR - TROQUET	Ja	1931 eerste begraafing (2004 laatste begraafing)
57	Park_57	COERTJENS-GABRIELS	Ja	
58	Park_58	VAN WINCKEL	Ja	
59	Park_59	DE WOLF – TEUNEN	Ja	
60	Park_60	SIMONS – WUSTENBERGHS	Ja	
61	Park_61	GYSEBRECHTS – VAN DE VELDE	Ja	
62	Park_62	SNELDERS	Ja	
63	Park_63	DONS	Ja	

Fiche	Grafnummer	Naam monument	ZEN ERFGOED	Opmerkingen
64	Park_64	HERMANS – VAN STAEY	Ja	
65	Park_65	VAN MAROEY – VAN STAEY	Ja	
66	Park_66	VAN DEN BOSCH – VAN STAEY	Ja	Begraven van 1968-1995
67	Park_67	MEYVISCH – VAN DER ELST	Ja	
68	Park_68	HELLEMANS – BUYLINCKX	Ja	
69	Park_69	SEGERS - WOUTERS	Ja	
70	Park_70	DE RIDDER – GEERTS	Ja	
71	Park_71	DEWITTE-VERSCHUEREN	Ja	
72	Park_72	VAN DYCK – VERSCHUEREN	Ja	
73	Park_73	VAN CRAEYNEST – VAN DEN BROECK	Ja	
74	Park_74	CARPENTIER	Ja	Onleesbaar, graf van voor 1976
75	Park_75	FAIGNAERT – SIMONS	Ja	
76	Park_76	HERMANS – VAN OECKEL	Ja	
77	Park_77	BOGAERTS	Ja	
78	Park_78	FLORUS	Ja	Interbellum
79	Park_79	DIGNEF – HERTOGS – VAN DEN SANDE	Ja	
80	Park_80	DANIELS	Ja	
81	Park_82	GEERAERTS - SCHOENMAKERS	Ja	
82	Park_83	DIERCKX – GEERAERTS	Ja	
83	Park_84	MONNOYEUR	Neen	
84	Park_85	MEEUS – PAUWELS - VERSCHUEREN	Neen	
85	Park_87	BERTRANDS – CAMMAERTS – VAN CAILLIE	Neen	Begraven van 1944 tot 2011
86	Park_88	DE WAEL	Neen	Begraven van 1972-1991
87	Park_89	JOREN – LOOTS – SCHEURWEGHS	Neen	Begraven van 1942-1997
88	Park_90	LUYCKX	Neen	1984 (neen)
89	Park_91	DE GRAEF	Neen	1981 (neen)
90	Park_92	DE SMEDT – HOFKENS – LIGTVOET	Neen	Recent graf (1979-2017)
91	Park_93	DE JAEGERE – LAURENT	Neen	Nee, recent graf
92	Park_94	VAN BREEDAM – VAN EYSEREN	Neen	Nee, recent graf
93	Park_95	BECKERS	Neen	1953 – MAAR grafteken vernieuwd
94	Park_96	PLATTEAU	Neen	1994 (nee)
95	Park_97	TERNEVEN – WASSENAAR	Neen	1983 (nee)
96	Park_98	ARJES	Neen	Recent
97	Park_99	GOORDEN – REYMER	Neen	Recent
98	Park_100	VERSTREPEN (VAN DE WERVE DE SCHILDE)	Neen	Recent
99	Park_101	WUYTS	Neen	Recent

Figuur 5.3-22: Aanduiding perken oud kerkhof

Verder ten zuiden en ten oosten zijn graven te vinden van vroegere periode. Inventarisatie wijst uit dat een groot aantal graven dateren uit de periode 1940-1970. Het meest voorkomend type grafmonumenten zijn stèles (met perk) en zerken. Op vlak van materiaalgebruik vinden we hier nog veel 'grijs': blauwe hardsteen. Qua stijl komt Art Deco zeer veel voor. Deze zone werd exhaustief geïnventariseerd.

6 Beheersmaatregelen

In de volgende paragrafen wordt de site opgedeeld in verschillende beheereenheden om een overzicht te creëren voor welk element welke maatregel geldt. Er worden beheersmaatregelen uitgewerkt en gekoppeld aan de doelstellingen en de beheereenheden.

Bij de uitvoering van inrichtingswerken dient rekening gehouden te worden met een zo efficiënt mogelijk gebruik van materiaal.

De tabellen geven een globaal overzicht van welke maatregelen wanneer en waar toegepast moeten worden op de site. De maatregelen zijn van toepassing gedurende geheel de beheerperiode van het beheersplan, 24 jaar.

6.1 Indeling in beheereenheden

Het huidige landschap wordt ingedeeld in vlakvormige, lijnvormige en puntvormige beheereenheden. De indeling is weergegeven op onderstaande kaarten met afzonderlijk een overzichtstabel toegevoegd (Figuur 6.1-1, Tabel 6.1-1, Figuur 6.1-2, Tabel 6.1-2, Figuur 6.1-3 en Tabel 6.1-3)

6.1.1.1 Puntvormige terreineenheden

Figuur 6.1-1: Overzicht puntvormige terreineenheden

Tabel 6.1-1: overzicht puntvormige terreineenheden

Einheid	Type	Soort	Waarde
P_1_1	bank	hout	Geen waarde
P_1_2	bank	hout	Geen waarde
P_1_3	bank	hout	Geen waarde
P_1_4	bank	hout	Geen waarde
P_1_5	bank		Geen waarde
P_1_6	bank		Geen waarde
P_1_7	bank		Geen waarde
P_1_8	bank		Geen waarde
P_1_9	bank		Geen waarde
P_1_10	bank		Geen waarde
P_1_11	bank	hout	Geen waarde
P_2_1	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_2	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_3	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_4	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_5	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_6	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_7	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_8	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_9	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_10	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_11	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_12	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_13	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_14	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_15	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_16	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_17	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_18	dreefboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_2_19	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_20	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_21	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_22	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_23	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_24	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_25	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_26	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_2_27	dreefboom	eik	Zeer waardevol
P_3_1	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_2	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_3	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_4	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_5	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_6	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_7	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_8	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_9	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_3_10	leiboom	winterlinde	Zeer waardevol
P_4_1	solitaire boom	Lawson cipres	Zeer waardevol
P_4_2	solitaire boom	winterlinde	Zeer waardevol
P_4_3	solitaire boom	winterlinde	Zeer waardevol
P_4_4	solitaire boom	winterlinde	Zeer waardevol
P_4_5	solitaire boom	winterlinde	Zeer waardevol
P_4_6	solitaire boom	zomereik	Zeer waardevol
P_4_7	solitaire boom	zomereik	Zeer waardevol
P_4_70	solitaire boom	notelaar	Waardevol

P_4_71	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_72	solitaire boom	hazelaar	Waardevol
P_4_73	solitaire boom	Lawson cipres	Waardevol
P_4_74	solitaire boom	Lawson cipres	Waardevol
P_4_75	solitaire boom	Lawson cipres	Waardevol
P_4_76	solitaire boom	Lawson cipres	Waardevol
P_4_77	solitaire boom	magnolia	Waardevol
P_4_78	solitaire boom	beuk	Zeer waardevol
P_4_79	solitaire boom	hazelaar	Waardevol
P_4_8	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_80	solitaire boom	beuk	Zeer waardevol
P_4_9	solitaire boom	Lawson cipres	Zeer waardevol
P_4_10	solitaire boom	Lawson cipres	Zeer waardevol
P_4_11	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_12	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_13	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_14	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_15	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_16	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_17	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_18	solitaire boom	hazelaar	Waardevol
P_4_19	solitaire boom	winterlinde	Geen waarde
P_4_20	solitaire boom	winterlinde	Geen waarde
P_4_21	solitaire boom	winterlinde	Geen waarde
P_4_22	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_23	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_24	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_25	solitaire boom	kerselaar	Waardevol
P_4_26	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_27	solitaire boom	Noorse esdoorn	Geen waarde
P_4_28	solitaire boom	éénstijlige meidoorn	Waardevol
P_4_29	solitaire boom	winterlinde	Geen waarde
P_4_30	solitaire boom	winterlinde	Geen waarde
P_4_31	solitaire boom	éénstijlige meidoorn	Waardevol
P_4_32	solitaire boom	taxus	Zeer waardevol
P_4_33	solitaire boom	Lawson cipres	Zeer waardevol
P_4_34	solitaire boom	hazelaar	Waardevol
P_4_35	solitaire boom	eik	Zeer waardevol
P_4_36	solitaire boom	eik	Zeer waardevol
P_4_37	solitaire boom	berk	Waardevol
P_4_38	solitaire boom	berk	Waardevol
P_4_39	solitaire boom	berk	Waardevol
P_4_40	solitaire boom	atlasceder	Waardevol
P_4_41	solitaire boom	atlasceder	Waardevol
P_4_42	solitaire boom	tamme kastanje	Zeer waardevol
P_4_43	solitaire boom	mispel	Zeer waardevol
P_4_44	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_45	solitaire boom	appel	Zeer waardevol
P_4_46	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_47	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_48	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_49	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_50	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_51	solitaire boom	eik	Waardevol
P_4_52	solitaire boom		Waardevol
P_4_53	solitaire boom		Waardevol
P_4_54	solitaire boom		Waardevol
P_4_55	solitaire boom		Waardevol
P_4_56	solitaire boom		Waardevol

P_4_57	solitaire boom		Waardevol
P_4_58	solitaire boom		Waardevol
P_4_59	solitaire boom		Waardevol
P_4_60	solitaire boom		Waardevol
P_4_61	solitaire boom	gewone esdoorn	Waardevol
P_4_62	solitaire boom	gewone esdoorn	Waardevol
P_4_63	solitaire boom	cipres	Waardevol
P_4_64	solitaire boom	cipres	Waardevol
P_4_65	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_66	solitaire boom	winterlinde	Waardevol
P_4_67	solitaire boom	kerselaar	Waardevol
P_4_68	solitaire boom	appel	Waardevol
P_4_69	solitaire boom	appel	Waardevol
P_5_1	struik	wollige sneeuwbes	Waardevol
P_5_2	struik	aalbes	Waardevol
P_6_1	Informatiebord	hout	Geen waarde
P_7_1	lantaarnpaal		Geen waarde
P_8_1	poort	smeedijzer	Zeer waardevol
P_8_2	poort	smeedijzer	Waardevol
P_8_3	poort	smeedijzer	Zeer waardevol
P_8_4	poort		Geen waarde
P_9_1	toegangspoort	smeedijzer	Zeer waardevol
P_10_1	vuilbak		Geen waarde
P_10_2	vuilbak		Geen waarde
P_10_3	vuilbak		Geen waarde
P_10_4	vuilbak		Geen waarde
P_11_1	Brug	Baksteen	Waardevol

6.1.1.2 Lijnvormige terreineenheden

Figuur 6.1-2: Overzicht lijnvormige terreineenheden

Tabel 6.1-2: Overzicht lijnvormige terreineenheden

Einheid	Type	soort	toestand	Waarde
L_1_1	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_2	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_3	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_4	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_5	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_6	geschoren haag	beuk		Waardevol
L_1_7	geschoren haag	buxus		Geen waarde
L_1_8	geschoren haag	haagliguster	goed	Zeer waardevol
L_1_9	geschoren haag	haagliguster	inmenging taxus	Zeer waardevol
L_1_10	geschoren haag	taxus		Waardevol
L_1_11	geschoren haag	taxus		Zeer waardevol
L_1_12	geschoren haag	buxus	slecht	Zeer waardevol
L_1_13	geschoren haag	buxus	slecht	Waardevol
L_1_14	geschoren haag	haagliguster		Zeer waardevol
L_1_15	geschoren haag	taxus		Waardevol
L_1_16	geschoren haag	taxus		Waardevol
L_1_17	geschoren haag	buxus		Geen waarde
L_1_18	geschoren haag	buxus	slecht	Waardevol
L_1_19	geschoren haag	haagliguster	inmenging klimop en hazelaar	Waardevol
L_1_20	geschoren haag	klimop		Waardevol
L_1_21	geschoren haag	klimop met inmenging bamboe en haagbeuk		Waardevol
L_1_22	geschoren haag	lonicera		Waardevol
L_1_23	geschoren haag	cipres		Waardevol
L_1_24	geschoren haag	haagliguster met inmenging	slecht	Zeer waardevol
L_1_25	geschoren haag	haagliguster	slecht	Zeer waardevol
L_1_27	geschoren haag	buxus		Zeer waardevol
L_1_28	geschoren haag			Zeer waardevol
L_1_29	geschoren haag	haagbeuk	goed	Zeer waardevol
L_1_30	geschoren haag	haagbeuk		Zeer waardevol
L_1_31	geschoren haag			Zeer waardevol
L_1_32	geschoren haag	haagbeuk		Zeer waardevol
L_1_33	geschoren haag	beuk		Zeer waardevol
L_1_34	geschoren haag	taxus		Zeer waardevol
L_1_35	geschoren haag	taxus		Zeer waardevol
L_1_36	geschoren haag			Zeer waardevol
L_1_37	geschoren haag	haagbeuk		Waardevol
L_1_38	geschoren haag	haagbeuk		Waardevol
L_1_39	geschoren haag	buxus	slecht	Waardevol
L_1_40	geschoren haag	buxus	slecht	Waardevol
L_1_41	geschoren haag	haagbeuk		Waardevol
L_1_42	geschoren haag	haagbeuk		Waardevol
L_1_43	geschoren haag	taxus		Waardevol
L_1_44	geschoren haag	buxus	slecht	Waardevol
L_1_45	geschoren haag	haagliguster		Geen waarde
L_2_1	haag	beuk		Waardevol
L_3_1	hekwerk			Zeer waardevol
L_4_1	muur	baksteen		Geen waarde
L_4_2	muur	baksteen		Zeer waardevol
L_4_3	muur	baksteen		Zeer waardevol
L_4_4	muur			Zeer waardevol
L_4_5	muur	rode baksteen		Zeer waardevol
L_5_1	vervallen brug		nood aan restauratie	Zeer waardevol

6.1.1.3 Vlakvormige terreineenheden

Figuur 6.1-3: Overzicht vlakvormige terreineenheden

Tabel 6.1-3: Overzicht vlakvormige terreineenheden

Einheid	Type	detail	waarde
V_1_1	afvalcontainer	groenafval	Geen waarde
V_1_2	afvalcontainer	restafval	Geen waarde
V_2_1	beplanting	klimop	Geen waarde
V_2_2	beplanting	sierbeplanting	Zeervaardevol
V_2_3	beplanting	sierbeplanting	Zeervaardevol
V_2_4	beplanting	sierbeplanting	Geen waarde
V_2_5	beplanting		Geen waarde
V_2_6	beplanting	cotoneaster	Geen waarde
V_2_7	beplanting	rozen	Geen waarde
V_2_8	beplanting	heide	Waardevol
V_2_9	beplanting		Waardevol
V_2_10	beplanting		Waardevol
V_2_11	beplanting	bamboe	Geen waarde
V_2_12	beplanting		Geen waarde
V_2_13	beplanting		Zeervaardevol
V_2_14	beplanting	heide	Waardevol
V_3_1	bodembedekker	klimop	Geen waarde
V_3_2	bodembedekker	klimop	Geen waarde
V_3_3	bodembedekker	klimop	Waardevol
V_3_4	bodembedekker	klimop	Waardevol
V_3_5	bodembedekker	houtsnippen	Geen waarde
V_3_6	bodembedekker	houtsnippen	Geen waarde
V_3_7	bodembedekker	houtsnippen	Geen waarde
V_3_8	bodembedekker	sneeuwbes	Waardevol
V_3_9	bodembedekker		Zeervaardevol
V_3_10	bodembedekker		Zeervaardevol

V_4_1	fietsenstalling		Geen waarde
V_5_1	gebouw	pastorij	Geen waarde
V_5_2	gebouw	bijgebouw	Geen waarde
V_5_3	gebouw	pastorij	Zeer waardevol
V_5_4	Gebouw	parochiekerk	Zeer waardevol
V_6_1	geschoren haag	Kapel	Zeer waardevol
V_6_2	geschoren haag		Waardevol
V_6_3	geschoren haag	taxus	Geen waarde
V_6_4	geschoren haag	taxus	Zeer waardevol
V_7_1	gracht	taxus	Zeer waardevol
V_8_1	gras		Zeer waardevol
V_8_2	gras		Waardevol
V_8_3	gras		Waardevol
V_8_4	gras		Geen waarde
V_8_5	gras		Geen waarde
V_8_6	gras		Geen waarde
V_8_7	gras		Waardevol
V_8_8	gras		Waardevol
V_8_9	gras		Geen waarde
V_8_10	gras		Geen waarde
V_8_11	gras		Waardevol
V_8_12	gras		Waardevol
V_8_13	gras		Waardevol
V_8_14	gras		Waardevol
V_8_15	gras		Waardevol
V_8_16	gras		Waardevol
V_8_17	gras		Waardevol
V_8_18	gras		Waardevol
V_8_19	gras		Waardevol
V_8_20	gras		Waardevol
V_8_21	gras		Zeer waardevol
V_9_1	kaal		Geen waarde
V_10_1	moestuin		Zeer waardevol
V_11_1	oorlogsmonument		Zeer waardevol
V_12_1	pad	dolomiet	Zeer waardevol
V_12_2	pad	dolomiet	Zeer waardevol
V_12_3	pad	dolomiet	Waardevol
V_12_4	pad		Geen waarde
V_12_5	pad	onverhard	Geen waarde
V_13_1	struik	Rhododendron	Zeer waardevol
V_13_2	struik	laurierkers	Geen waarde
V_13_3	struik		Zeer waardevol
V_13_4	struik		Zeer waardevol
V_13_5	struik		Zeer waardevol
V_14_1	park		Waardevol
V_14_2	park		Waardevol
V_14_3	park		Geen waarde
V_14_4	park		Waardevol
V_14_5	park		Waardevol
V_14_6	park		Waardevol
V_15_1	vijver		Waardevol
V_16_1	verharding	kasseien	Zeer waardevol
V_16_2	verharding	klinkers	Geen waarde
V_16_3	verharding	klinkers	Geen waarde
V_16_4	verharding	klinkers	Zeer waardevol
V_16_5	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_6	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_7	verharding	trapje	Zeer waardevol

V_16_8	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_9	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_10	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_11	verharding	trapje	Zeer waardevol
V_16_12	verharding		Zeer waardevol
V_16_13	verharding	pad	Zeer waardevol
V_16_14	verharding	pad	Waardevol
V_16_15	verharding	pad	Waardevol
V_16_16	verharding	pad	Waardevol

6.2 Beheersmaatregelen bouwkundig erfgoed

6.2.1 Parochiekerk

6.2.1.1 Daken

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
1. <i>Verwijderen van begroeiing daken parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
2. <i>Reinigen van de goten, regenwaterafvoeren vrijhouden van puin daken parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (jaarlijks)
3. <i>Vervangen van gebroken leien parochiekerk waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien.</i>	V_5_3		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
4. <i>Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen en goten parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
5. <i>Eventuele verzakte of weggevallen slabben en loketten herbevestigen, vervangen parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
6. <i>Onderhoudsschilderwerk aan boordplanken, luiken, ... parochiekerk</i>	V_5_3		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)

6.2.1.2

Gevels

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
7. <i>Verwijderen van begroeiing gevels parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
8. <i>Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen parochiekerk</i>	V_5_3		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
9. <i>Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) parochiekerk</i>	V_5_3		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
10. <i>Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) parochiekerk</i>	V_5_3		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)

6.2.2

Pastorie

6.2.2.1

Daken

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
11. Verwijderen van begroeiing daken pastorie	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
12. Reinigen van de goten, regenwaterafvoeren vrijhouden van puin daken pastorie	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Jaarlijks
13. Vervangen van gebroken leien waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien pastorie	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
14. Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen van de dakbedekking en goten pastorie	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
15. Eventuele verzakte of weggevalen slabben en loketten herbevestigen, vervangen daken pastorie	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
16. Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) pastorie	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)

17. <i>Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren, boorplanken, ...) daken pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
--	------------	--	---	---	---

6.2.2.2

Gevels

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
18. <i>Herstel pleisterwerk pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
19. <i>Herschilderen gevels pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
20. <i>Verwijderen van begroeiing gevels pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
21. <i>Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
22. <i>Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) gevels pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
23. <i>Vervangen van verrot schrijnwerk pastorie</i>	V_5_(1, 2)	X		X	Eenmalig
24. <i>Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) pastorie</i>	V_5_(1, 2)		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)

6.2.3

Kapel

6.2.3.1

Dak

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
25. <i>Verwijderen van begroeiing dak kapel</i>	P_11_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
26. <i>Vervangen van gebroken leien waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien kapel</i>	P_11_1		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
27. <i>Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen van de dakbedekking en goten kapel</i>	P_11_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
28. <i>Eventuele verzakte of weggevallen slabben en loketten herbevestigen, vervangen kapel</i>	P_11_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)

6.2.3.2

Gevels

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
29. <i>Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen gevels kapel</i>	P_11_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
30. <i>Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) gevels kapel</i>	P_11_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (Zesjaarlijks)

6.2.4

Vervallen brug

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
31. Verwijderen van begroeiing vervallen brug	L_5_1		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
32. Restauratie vervallen brug	L_5_1	X		X	Uit te voeren binnen eerste 10 jaar van het beheersplan
33. Onderhoudswerken vervallen brug	L_5_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks) na restauratie

6.2.5 Monumentale muur

6.2.5.1 Algemeen

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
34. <i>Historisch onderzoek monumentale muur in functie van conservering en restauratie</i>	L_4_4	X		Vrijgesteld	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan)
35. <i>Restauratie monumentale muur</i>	L_4_4	X		Vrijgesteld	Uit te voeren binnen eerste 5 jaar van het beheersplan

6.2.5.2 Gevels

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
36. <i>Verwijderen van begroeiing gevels monumentale muur</i>	L_4_4		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (driejaarlijks)
37. <i>Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen monumentale muur</i>	L_4_4		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)
38. <i>Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren, boorplanken, ...) monumentale muur</i>	L_4_4		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan (zesjaarlijks)

6.3 Beheersmaatregelen natuur en landschap

6.3.1 Pastorie

6.3.1.1 Monumentale beuken

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
39. Uitvoeren VTA analyse monumentale beuken pastorietuin	P_2_(1-18)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan
40. Snoei van monumentale beuken indien aangegeven door onderzoek	P_2_(1-18)	X		Vrijgesteld	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
41. Onderhoudssnoei monumentale beuken begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.	P_4_(78, 80)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.3.1.2 Bomenbestand

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
42. Uitvoeren VTA analyse bomen pastorie om conclusies naar maatregelen te kunnen maken	P_4_(42/80)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt
43. Rooien, verwijderen en vervangen van de bomen pastorie die in slechte staat verkeren en gevaar vormen voor de veiligheid op basis van het bijkomende onderzoek.	P_4_(42/80)	X		X	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
44. Snoei van bomen pastorie indien aangegeven door onderzoek	P_4_(42/80)	X		Vrijgesteld	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek

45. <i>Onderhouds-, begeleidings snoei en eventuele aanplantingen pastorie begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.</i>	P_4_(42/80)	X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
---	-------------	---	-------------	--

6.3.1.3 *Onderhoud Pastorietuin*

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
46. <i>Regulier onderhoud beplantingen via snoei en schoffelen pastorietuin</i>	P_5_(1-2), L_1_(27-45) V_2_(7-14), V_3_(7-10) V_6_(1-4) V_13_1		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
47. <i>Heraanplant oude beplantingen bij uitval pastorietuin</i>	P_5_(1-2), L_1_(27-45) V_2_(7-14), V_3_(7-10) V_6_(1-4) V_13_1	X		X	Indien nodig
48. <i>Toevoeging van beplanting op kale plekken met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten pastorietuin</i>	P_5_(1-2), L_1_(27-45) V_2_(7-14), V_3_(7-10) V_6_(1-4) V_13_1	X		X	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt
49. <i>Regulier onderhoud gracht door slibruiming pastorietuin</i>	V_7_1		X	X	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan, indien nodig
50. <i>Regulier onderhoud gras pastorietuin</i>	V_8_(1,9,10)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
51. <i>Onderhoud vijvertje pastorietuin</i>	V_15_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

Onderhoud gras

Van begin maart tot eind oktober wordt het gras van de pastorietaan wekelijks gemaaid gemiddeld tussen de 3 en 4 cm. Tijdens droogteperiodes is het aangewezen om de maaifrequentie aan te passen bv. door om de twee weken te maaien. Het maaien wordt voorafgegaan door het verzamelen van het afval dat niet op de grasperken hoort (stenen, takken, papier, etc.). Na de maaibeurt wordt het afgemaaid gras verwijderd en de eventuele schade hersteld. Gezien het belang van de gazon voor recreatie en het feit dat de gazon ecologisch minder interessant is, wordt de gazon integraal gemaaid (dus niet gefaseerd) en wordt het maaisel direct afgevoerd.

Onderhoud hagen

Het snoeien van de hagen omvat het in vorm knippen, het schoffelen onder de hagen, het verwijderen van onkruid en snoeiafval en het reinigen van de oppervlakken rond de hagen. De eerste snoeibeurt vindt plaats tussen 15 juni en 15 juli, de tweede tussen 15 september en 15 oktober en de derde, als het nodig is, tussen 16 juli en 31 augustus. Afgestorven haagexemplaren worden vervangen, waarbij het aanplanten best gebeurt tijdens de maanden oktober-november of februari-maart.

6.3.1.4

Onderhoud moestuin en boomgaard

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
52. <i>Regulier onderhoud beplantingen via snoei en schoffelen moestuin en boomgaard</i>	V_10_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
53. <i>Regulier onderhoud gras moestuin en boomgaard</i>	V_8_8	X		n.v.t.	Indien nodig

Onderhoud hagen

Het snoeien van de hagen omvat het in vorm knippen, het schoffelen onder de hagen, het verwijderen van onkruid en snoeiafval en het reinigen van de oppervlakken rond de hagen. De eerste snoeibeurt vindt plaats tussen 15 juni en 15 juli, de tweede tussen 15 september en 15 oktober en de derde, als het nodig is, tussen 16 juli en 31 augustus. Afgestorven haagexemplaren worden vervangen, waarbij het aanplanten best gebeurt tijdens de maanden oktober-november of februari-maart.

Maaien gras

Van begin maart tot eind oktober wordt het gras van de vroegere boomgaard wekelijks gemaaid gemiddeld tussen de 3 en 4 cm. Tijdens droogteperiodes is het aangewezen om de maai frequentie aan te passen bv. Door om de twee weken te maaien. Het maaien wordt voorafgegaan door het verzamelen van het afval dat niet op de grasperken hoort (stenen, takken, papier, etc.). Na de maaibeurt wordt het afgemaaid gras verwijderd en de eventuele schade hersteld. Gezien het belang van de gazon voor recreatie en het feit dat de gazon ecologisch minder interessant is, wordt de gazon integraal gemaaid (dus niet gefaseerd) en wordt het maaisel direct afgevoerd.

6.3.1.5

Pad doorheen pastorietaan

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
54. <i>Heraanleg dolomietenpad pastorietaan volgens historische opbouw</i>	V_12_(1-5)	X		X	Uit te voeren binnen eerste 5 jaar van het beheersplan
55. <i>Regulier onderhoud dolomietenpad pastorietaan; proper houden van paden, onkruidbestrijding</i>	V_12_(1-5)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
56. <i>Jaarlijkse controle van de staat van het dolomietenpad pastorietaan</i>	V_12_(1-5)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
57. <i>Herstellen van schade bij het dolomietenpad pastorietaan</i>	V_12_(1-5)		X	Vrijgesteld	Indien nodig

6.3.1.6

Lindendreef

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
58. <i>Uitvoeren VTA analyse lindendreef</i>	P_2_(1-18)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan
59. <i>Snoei van bomen lindendreef indien aangegeven door onderzoek</i>	P_2_(1-18)	X		Vrijgesteld	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
60. <i>Onderhouds-, begeleidingssnoei en eventuele aanplantingen lindendreef begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.</i>	P_2_(1-18)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

Om de veiligheid te kunnen waarborgen, dient een VTA controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd te worden om eventuele zichtbare mechanische en biologische afwijkingen van de bomen vast te stellen. De uitkomsten en ontdekkingen uit deze controles dienen gerapporteerd te worden met als doel het vroegtijdig beperken van risico's op schade en ongevallen. Bij vaststelling van gebreken wordt direct actie ondernomen om ongevallen of schade te voorkomen. De VTA kan aanvullende nuttige informatie geven over de heraanleg van de dreef door het effect op de bomen te onderzoeken.

Tijdens de onderhoudssnoei wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen. De snoeifrequentie bedraagt gemiddeld 5 jaar.

Bij uitvallen van dreefbomen worden er nieuwe dreefbomen aangeplant van dezelfde soort, op dezelfde plantafstand, plantmateriaal van uitstekende kwaliteit en stamomtrek van minimaal 16/18 cm.

6.3.2 Begraafplaats

6.3.2.1 Behoud groene kerkomgeving

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
61. <i>Regulier onderhoud beplantingen begraafplaats via snoei en schoffelen</i>	V_2_(1-6), V_3_(1-7) V_9_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
62. <i>Heraanplant oude beplantingen begraafplaats bij uitval</i>	V_2_(1-6), V_3_(1-7)	X		X	Indien nodig
63. <i>Toevoeging van beplanting op kale plekken begraafplaats met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten</i>	V_2_(1-6), V_3_(1-7)	X		X	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt
64. <i>Regulier onderhoud gras begraafplaats</i>	V_8_(2-7,11-21)			n.v.t.	

Onderhoud gras

Van begin maart tot eind oktober wordt het gras van de begraafplaats wekelijks gemaaid gemiddeld tussen de 3 en 4 cm. Tijdens droogteperiodes is het aangewezen om de maaifrequentie aan te passen bv. Door om de twee weken te maaien. Het maaien wordt voorafgegaan door het verzamelen van het afval dat niet op de grasperken hoort (stenen, takken, papier, etc.). Na de maaibeurt wordt het afgemaaide gras verwijderd en de eventuele schade hersteld. Gezien het belang van de gazon voor recreatie en het feit dat de gazon ecologisch minder interessant is, wordt de gazon integraal gemaaid (dus niet gefaseerd) en wordt het maaisel direct afgevoerd.

6.3.2.2 Behoud omhaagd aspect

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
65. <i>Regulier onderhoud hagen via snoei en schoffelen</i>	L_1_(1-26), L_2_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
66. <i>Heraanplant oude haagbeplantingen bij uitval</i>	L_1_(1-26), L_2_1	X		Vrijgesteld	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt

Onderhoud hagen

Het snoeien van de hagen omvat het in vorm knippen, het schoffelen onder de hagen, het verwijderen van onkruid en snoeiafval en het reinigen van de oppervlakken rond de hagen. De eerste snoeibeurt vindt plaats tussen 15 juni en 15 juli, de tweede tussen 15 september en 15 oktober en de derde, als het nodig is, tussen 16 juli en 31 augustus. Afgestorven haagexemplaren worden vervangen, waarbij het aanplanten best gebeurt tijdens de maanden oktober-november of februari-maart.

6.3.2.3 *Inrichting oostelijk deel*

Bij herinrichting van het oostelijk deel wordt voldaan aan volgende voorwaarde:

- Gebruik van inheemse, streekgebonden en symbolische soorten worden vooropgesteld. Bij voorkeur deze die reeds voorkomen binnen het landschap: bijvoorbeeld Linde, eik, beuk, taxus,.. . Bij aanleg van nieuwe hagen kunnen de nog aanwezige beukenhagen doorgetrokken worden.
- Slechts hoofdpaden (kruisgewijs) worden verhard. Deze verharding is gelijkend op de reeds aanwezige padenverharding binnen de begraafplaats en sluit aan op de aanwezige padenstructuur.
- De ruimte tussen de graven en perken wordt aangelegd met gras zoals van toepassing bij de overige perken.

6.3.2.4 *Padenstructuur en ganzenpoot*

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
67. <i>Herstellen van schade bij paden begraafplaats</i>	V_16_(1-16)		X	X	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt
68. <i>Regulier onderhoud paden begraafplaats; proper houden van paden, onkruidbestrijding</i>	V_16_(1-16)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
69. <i>Jaarlijkse controle van de staat van de paden begraafplaats</i>	V_16_(1-16)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.3.2.5

Bomenbestand begraafplaats

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
70. <i>Uitvoeren VTA analyse bomen begraafplaats om conclusies naar maatregelen te kunnen maken door boomverzorger met ETW-certificaat</i>	P_2_(1-10), P_4_(1-42)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen 2 jaar en wanneer het noodzakelijk blijkt
71. <i>Rooien, verwijderen en vervangen van de bomen begraafplaats die in slechte staat verkeren en gevaar vormen voor de veiligheid op basis van het bijkomende onderzoek.</i>	P_2_(1-10), P_4_(1-42)	X		X	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
72. <i>Snoei van bomen begraafplaats indien aangegeven door onderzoek</i>	P_2_(1-10), P_4_(1-42)	X		Vrijgesteld	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
73. <i>Onderhouds-, begeleidingssnoei en eventuele aanplantingen bomenbestand begraafplaats begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.</i>	P_2_(1-10), P_4_(1-42)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.3.2.6

Afvalcontainers

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
74. <i>Afvalcontainers ter hoogte van de eikendreef worden verwijderd. Indien dit niet mogelijk is worden deze verplaatst naar westelijke ingang. Daar worden ze landschappelijk ingepast door deze te omhagen (inheems, streekgebonden soort)</i>	V_1_(1-2)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan

6.3.2.7

Eikendreef

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
75. <i>Uitvoeren VTA analyse eikendreef</i>	P_2_(18-27)	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan
76. <i>Snœi van bomen eikendreef indien aangegeven door onderzoek</i>	P_2_(18-27)	X		Vrijgesteld	Gedurende de eerste helft van het beheersplan, na uitvoeren van het onderzoek
77. <i>Onderhouds-, begeleidingsnoei en eventuele aanplantingen eikendreef begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.</i>	P_2_(18-27)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

Om de veiligheid te kunnen waarborgen, dient een VTA controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd te worden om eventuele zichtbare mechanische en biologische afwijkingen van de bomen vast te stellen. De uitkomsten en ontdekkingen uit deze controles dienen gerapporteerd te worden met als doel het vroegtijdig beperken van risico's op schade en ongevallen. Bij vaststelling van gebreken wordt direct actie ondernomen om ongevallen of schade te voorkomen.

Tijdens de onderhoudsnoei wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen.

Slechts bij volledig uitvallen van de dreef, wordt deze heraangelegd met bomen van dezelfde soort, op dezelfde plantafstand, plantmateriaal van uitstekende kwaliteit en stamomtrek van minimaal 16/18 cm.

6.3.2.8

Onderhoud recreatieve infrastructuur

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
78. <i>Regulier onderhoud; proper houden van infrastructuurelementen (zitbanken, vuilbakken en lantaarnpalen, infoborden)</i>	P_1_(1-11), P_6_1, P_7_1, P_10_(1-4)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
79. <i>Herstellen van schade infrastructuurelementen</i>	P_1_(1-11), P_6_1, P_7_1, P_10_(1-4)	X		Vrijgesteld	Indien nodig

De aanwezige zitbanken worden op regelmatige basis gecontroleerd. Wanneer blijkt dat er banken aan vernieuwing toe zijn of aanvulling noodzakelijk is, wordt er gekozen voor dezelfde type banken om de eenheid en samenhang binnen het domein te bewaren en versterken. De banken worden best 2 keer per jaar gewassen met behulp van een zeepoplossing en een harde borstel om vervolgens afgespoeld te worden met zuiver water. Eveneens dienen ze vrijgemaakt te worden van alle sterk woekerende vegetatie.

Vuilnisbakken dienen in de periode van 15 oktober tot 15 april eenmaal per week geledigd te worden. In het hoogseizoen, de periode van 15 april tot 15 oktober, kan deze frequentie opgedreven worden tot 2 maal per week, indien nodig ook een extra lediging in het weekend en na evenementen. Tijdens deze afvalronden wordt er ook uitgekeken naar sluikstorten, waarbij de locatie direct wordt gemeld, zodat dit afval zo snel mogelijk verwijderd kan worden. Drie tot vier keer per jaar wordt alle vuil op de paden, in de grachten en op de grasperken verwijderd.

Ter verhoging van de beleefbaarheid en creatie van draagvlak wordt een infobord toegevoegd met de evolutie van de begraafplaats, de waardevolle elementen en het vooropgesteld beheer. Hierdoor zijn de bezoekers op de hoogte van de historie en de waarde van het beschermde landschap.

6.3.2.9 (Toegangs)poorten

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
80. <i>Regulier onderhoud; proper houden van (toegangs)poorten</i>	P_8_(1-4) P_9_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
81. <i>Herstellen van schade (toegangs)poorten</i>	P_8_(1-4) P_9_1	X		Vrijgesteld	Indien nodig

6.3.2.10 Fietsenstalling

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
82. <i>Regulier onderhoud fietsenstalling; proper houden</i>	V_4_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
83. <i>Herstellen van schade fietsenstalling</i>	V_4_1	X		n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.3.2.11 Muur

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
Onderhoudswerken in functie van instandhouding					
84. <i>Verwijderen van begroeiing muur kerkhof</i>	L_4_(1-3/5)		X	Vrijgesteld	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
85. <i>Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen muur kerkhof</i>	L_4_(1-3/5)	X		X	Indien nodig

6.3.2.12*Aanplakborden*

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
<i>86. Verplaatsen aanplakborden naar nabijgelegen plein om zicht op beschermd landschap te vrijwaren</i>	V_3_1	X		n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.4 Beheersmaatregelen funerair erfgoed

6.4.1 Oorlogsmonument

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
87. <i>Regulier onderhoud oorlogsmonument; proper houden van monument</i>	V_11_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.4.2 Hekwerk graf Cauwenberghs

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
88. <i>Herstel en opkuisen van hekwerk graf Cauwenberghs</i>	L_5_1	X		X	Uit te voeren binnen eerste 3 jaar van het beheersplan
89. <i>Regulier onderhoud van hekwerk graf Cauwenberghs</i>	L_5_1		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.4.3

Begraafplaats

Aard der werken	Beheereenheid	Enmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
90. <i>Jaarlijkse controle van de graven (schade, stabiliteit, verwaarlozing...)</i>	V_8_6, V_8_7, V_8_(11-21)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
91. <i>Jaarlijkse opvolging concessiebeheer(verval en hernieuwing van concessies, vaststelling verwaarlozing (indien concessies nog geldig))</i>	V_8_6, V_8_7, V_8_(11-21)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan
92. <i>Herstel beschadigde grafmonumenten prioriteit aan graven met toestandsbeoordeling 'slecht' (enkel voor graven in eigendom van de gemeente)</i>	V_8_6, V_8_7, V_8_(11-21)	X		X	Indien nodig
93. <i>Regulier wegnemen organisch materiaal (bladeren, takken) en verwijderen van begroeiing (vb. mos, onkruid, klimop) (enkel voor graven in eigendom van de gemeente)</i>	V_8_6, V_8_7, V_8_(11-21)		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

Een hulpmiddel naar herstel van beschadigde grafmonumenten is de publicatie van Monumentenwacht m.b.t. onderhoud van funerair erfgoed, waarin praktische werkinstrumenten opgenomen zijn. Te downloaden op <https://www.monumentenwacht.be/publicaties/onderhoud-van-funerair-erfgoed>.

6.4.4 Oud kerkhof

Aard der werken	Beheereenheid	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht	Timing
94. Aanpassen reglement begraafplaats (in kader van behoud en onderhoud van de grafmonumenten op het oude kerkhof)	V_8_21	X		n.v.t.	Uit te voeren binnen eerste 5 jaar van het beheersplan
95. Visie, selectie van grafstenen en ontwikkelen concept plaatsing grafstenen naar Noordzijde	V_8_21	X		X	Uit te voeren binnen eerste 5 jaar van het beheersplan
96. Implementatie grafstenen, uitvoering werken	V_8_21	X		Vrijgesteld	Uit te voeren binnen eerste 5 jaar van het beheersplan
97. Onderhoud grafstenen	V_8_21		X	n.v.t.	Gedurende volledige looptijd van het beheersplan

6.5 Beheersmaatregelen archeologisch erfgoed

Bij ruimen van grotere zones en/of bouwen van diepe constructies wordt een prospectie uitgevoerd.

Toevalvondsten worden steeds gemeld.

Volgende werken worden slechts uitgevoerd mits verlening toelating door het Agentschap (cfr. Beschermingsbesluit):

- Nieuwe constructies oprichten
- Bestaande gebouwen slopen, verbouwen en de ordonnantie of hun uitzicht ervan wijzigen
- Beplantingen wijzigen, de bestaande bomen meer dan normaal snoeien en struikgewas kappen of uit roeien
- Lucht- en grondgeleidingen plaatsen
- De wegenis verharderen
- De natuurlijke configuraties van het terreinen wijzigen door allerhande werken en allerhande mogelijke activiteiten of ingrepen

6.6 Overzicht

Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de verschillende maatregelen met aanduiding van eenmalig, terugkerend en vrijstelling van toelating.

Nr.	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Toelatingsplicht
	Onderhoud gebouwen en kleine bouwkundige elementen			
	Regulier onderhoud aan gevels, daken, schrijnwerk en andere exterieurelementen van gebouwen			
1	Verwijderen van begroeiing daken parochiekerk		X	Vrijgesteld
2	Reinigen van de goten, regenwaterafvoeren vrijhouden van puin daken parochiekerk		X	Vrijgesteld
3	Vervangen van gebroken leien parochiekerk waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien.		X	X
4	Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen en goten parochiekerk		X	Vrijgesteld
5	Eventuele verzakte of weggevallen slabben en loketten herbevestigen, vervangen parochiekerk		X	Vrijgesteld
6	Onderhoudsschilderwerk aan boordplanken, luiken, ... parochiekerk		X	X
7	Verwijderen van begroeiing gevels parochiekerk		X	Vrijgesteld
8	Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen parochiekerk		X	Vrijgesteld
9	Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) parochiekerk		X	X
10	Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) parochiekerk		X	X
11	Verwijderen van begroeiing daken pastorie		X	Vrijgesteld
12	Reinigen van de goten, regenwaterafvoeren vrijhouden van puin daken pastorie		X	Vrijgesteld
13	Vervangen van gebroken leien waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien pastorie		X	X
14	Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen van de dakbedekking en goten pastorie		X	Vrijgesteld
15	Eventuele verzakte of weggevallen slabben en loketten herbevestigen, vervangen daken pastorie		X	Vrijgesteld
16	Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) pastorie		X	X
17	Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren, boorplanken, ...) daken pastorie		X	X
18	Herstel pleisterwerk pastorie		X	X
19	Herschilderen gevels pastorie		X	X
20	Verwijderen van begroeiing gevels pastorie		X	Vrijgesteld
21	Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen pastorie		X	Vrijgesteld
22	Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen (stampijpen, ankers, raambruggen, ...) gevels pastorie		X	X

24	Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) pastorie		X	X
Regulier onderhoud aan kleine bouwkundige elementen zoals de muur en de kapel				
25	Verwijderen van begroeiing dak kapel		X	Vrijgesteld
26	Vervangen van gebroken leien waar dit tot waterschade zou kunnen leiden, herbevestigen van scheefgezakte leien kapel		X	X
27	Dichten van scheuren en gaten in randaansluitingen van de dakbedekking en goten kapel		X	Vrijgesteld
28	Eventuele verzakte of weggevallen slabben en loketten herbevestigen, vervangen kapel		X	Vrijgesteld
29	Onderhoudsschilderwerk aan ijzeren elementen gevels kapel		X	Vrijgesteld
30	Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren) gevels kapel		X	Vrijgesteld
31	Verwijderen van begroeiing vervallen brug		X	X
33	Onderhoudswerken vervallen brug		X	Vrijgesteld
36	Verwijderen van begroeiing gevels monumentale muur		X	Vrijgesteld
37	Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen monumentale muur		X	Vrijgesteld
38	Onderhoudsschilderwerk aan houten elementen (poort, ramen, deuren, boorplanken, ...) monumentale muur		X	X
84	Verwijderen van begroeiing muur kerkhof		X	Vrijgesteld
85	Voegen, waar waterinfiltratie tot versnelde degradatie zou kunnen leiden, opvullen muur kerkhof	X		X
Restauratie gebouwen en kleine bouwkundige elementen				
Restauratiewerken aan gevels, daken, schrijnwerk en andere exterieurelementen van gebouwen				
23	Vervangen van verrot schrijnwerk pastorie		X	X
Restauratiewerken aan kleine bouwkundige elementen zoals bruggen of poorten				
32	Restauratie vervallen brug		X	X
35	Restauratie monumentale muur		X	X
Onderhoud vegetaties				
46	Regulier onderhoud beplantingen via snoei en schoffelen pastorietuin		X	Vrijgesteld
50	Regulier onderhoud gras pastorietuin		X	n.v.t.
52	Regulier onderhoud beplantingen via snoei en schoffelen moestuin en boomgaard		X	n.v.t.
53	Regulier onderhoud gras moestuin en boomgaard	X		n.v.t.
61	Regulier onderhoud beplantingen begraafplaats via snoei en schoffelen		X	n.v.t.
64	Regulier onderhoud gras begraafplaats			n.v.t.

Regulier kappen van hakhout, struwelen en dergelijke				
Omvormingsbeheer vegetaties				
Omvormingswerkzaamheden zoals kappen, ontwortelen, stronkenfrezen, maaien, strooisel harken en het afvoeren van het vrijgekomen organisch materiaal				
48	Toevoeging van beplanting op kale plekken met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten pastorietuin	X	X	
63	Toevoeging van beplanting op kale plekken begraafplaats met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten	X	X	
Onderhoud houtig erfgoed				
Onderhoudsbeheer van houtig erfgoed				
41	Onderhoudssnoei monumentale beuken pastorie begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat		X	Vrijgesteld
45	Onderhouds-, begeleidings-snoei en eventuele aanplantingen pastorie begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.		X	Vrijgesteld
60	Onderhouds-, begeleidings-snoei en eventuele aanplantingen lindendreef begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.		X	Vrijgesteld
65	Regulier onderhoud hagen via snoei en schoffelen		X	n.v.t.
66	Snoei van bomen begraafplaats indien aangegeven door onderzoek	X		X
73	Onderhouds-, begeleidings-snoei en eventuele aanplantingen bomenbestand begraafplaats begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.		X	Vrijgesteld
77	Onderhouds-, begeleidings-snoei en eventuele aanplantingen eikendreef begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.		X	Vrijgesteld
Herstelbeheer houtig erfgoed				
Herstelbeheer voor houtig erfgoed				
39	Uitvoeren VTA analyse monumentale beuken pastorietuin	X		n.v.t.
40	Snoei van monumentale beuken indien aangegeven door onderzoek	X		Vrijgesteld
42	Uitvoeren VTA analyse bomen pastorie om conclusies naar maatregelen te kunnen maken	X		n.v.t.
43	Rooien, verwijderen en vervangen van de bomen pastorie die in slechte staat verkeren en gevaar vormen voor de veiligheid op basis van het bijkomende onderzoek.	X		X
44	Snoei van bomen pastorie indien aangegeven door onderzoek	X		Vrijgesteld
47	Heraanplant oude beplantingen bij uitval pastorietuin	X		X
58	Uitvoeren VTA analyse lindendreef	X		n.v.t.
59	Snoei van bomen lindendreef indien aangegeven door onderzoek	X		Vrijgesteld
62	Heraanplant oude beplantingen begraafplaats bij uitval	X		X
66	Heraanplant oude haagbeplantingen bij uitval	X		Vrijgesteld

70	Uitvoeren VTA analyse bomen begraafplaats om conclusies naar maatregelen te kunnen maken door boomverzorger met ETW-certificaat	X		n.v.t.
71	Rooien, verwijderen en vervangen van de bomen begraafplaats die in slechte staat verkeren en gevaar vormen voor de veiligheid op basis van het bijkomende onderzoek.	X		X
72	Snoei van bomen begraafplaats indien aangegeven door onderzoek	X		Vrijgesteld
75	Uitvoeren VTA analyse eikendreef	X		n.v.t.
76	Snoei van bomen eikendreef indien aangegeven door onderzoek	X		Vrijgesteld
Beheer van wegen en paden				
regulier beheer zoals het maaien en vrijstellen van wegen en paden, inclusief de afvoer van de vrijgekomen materialen				
55	Regulier onderhoud dolomietenpad pastorietauin; proper houden van paden, onkruidbestrijding		X	n.v.t.
56	Jaarlijkse controle van de staat van het dolomietenpad pastorietauin		X	n.v.t.
68	Regulier onderhoud paden begraafplaats ; proper houden van paden, onkruidbestrijding		X	n.v.t.
69	Jaarlijkse controle van de staat van de paden begraafplaats		X	n.v.t.
Plaatselijk herstel van wegen en paden				
57	Herstellen van schade bij het dolomietenpad pastorietauin		X	Vrijgesteld
67	Herstellen van schade bij paden begraafplaats		X	X
Algemeen herstel van wegen en paden				
54	Heraanleg dolomietenpad pastorietauin volgens historische opbouw	X		X
Overige werken die de erfgoedwaarde ten goede komen				
Uitvoeren van beplantingen, beschermingsmaatregelen voor specifieke soorten en beplantingen, het verwijderen van afval en gebiedsvreemde materialen, parkherstel en dergelijke meer				
34	Historisch onderzoek monumentale muur in functie van conservering en restauratie	X		Vrijgesteld
49	Regulier onderhoud gracht door slibuiming pastorietauin		X	X
51	Onderhoud vijvertje pastorietauin		X	n.v.t.
74	Afvalcontainers ter hoogte van de eikendreef worden verwijderd. Indien dit niet mogelijk is worden deze verplaatst naar westelijke ingang. Daar worden ze landschappelijk ingepast door deze door een haag (inheems, streekgebonden soort) te omgeven.	X		n.v.t.
78	Regulier onderhoud; proper houden van infrastructuurelementen (zitbanken, vuilbakken en lantaarnpalen, infoborden)		X	N.v.t.
79	Herstellen van schade infrastructuurelementen		X	Vrijgesteld
80	Regulier onderhoud; proper houden van (toegangs)poorten		X	n.v.t.
81	Herstellen van schade (toegangs)poorten	X		Vrijgesteld

82	Regulier onderhoud fietsenstalling; proper houden		X	n.v.t.
83	Herstellen van schade fietsenstalling	X		n.v.t.
86	Verplaatsen aanplakborden om zicht op beschermd landschap te vrijwaren	X		n.v.t.
87	Regulier onderhoud oorlogsmonument; proper houden van oorlogsmonument		X	n.v.t.
88	Herstel en opkuisen van hekwerk graf Cauwenberghs	X		X
89	Regulier onderhoud van hekwerk graf Cauwenberghs		X	n.v.t.
90	Jaarlijkse controle van de graven (schade, stabiliteit, verwaarlozing...)		X	n.v.t.
91	Jaarlijkse opvolging concessiebeheer(verval en hernieuwing van concessies, vaststelling verwaarlozing (indien concessies nog geldig)		X	n.v.t.
92	Herstel beschadigde grafmonumentenprioriteit aan graven met toestandsbeoordeling 'slecht' (enkel voor graven in eigendom van de gemeente)	X		X
93	Regulier wegnemen organisch materiaal (bladeren, takken) en verwijderen van begroeiing (vb. mos, onkruid, klimop) (enkel voor graven in eigendom van de gemeente)		X	n.v.t.
94	Aanpassen reglement begraafplaats (in kader van behoud en onderhoud van de grafmonumenten op het oude kerkhof)	X		n.v.t.
95	Visie, selectie van grafstenen en ontwikkelen concept plaatsing grafstenen naar Noordzijde	X		X
96	Implementatie grafstenen, uitvoering werken	X		Vrijgesteld
97	Onderhoud grafstenen		X	n.v.t.

7 Voorstel van opvolging en evaluatie

7.1 Terugkerende maatregelen

Voor de terugkerende maatregelen wordt er tijdens de maand januari, jaarlijks een rapport opgemaakt voor de werken uitgevoerd in het vorige jaar.

De jaarlijkse rapportage aan Onroerend Erfgoed dient steeds per maatregel volgende elementen te bevatten:

- Wanneer is de maatregel uitgevoerd?
- Wie heeft de maatregel uitgevoerd (gemeentediensten of externen)?
- Werd het gewenste resultaat bereikt? Indien nee, waarom niet? Hoe kan dit in de toekomst verbeterd worden?

Er dient gestreefd te worden naar de uitgezette fasering voor het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen. Deze fasering is echter afhankelijk van het verkrijgen van premies. Wanneer blijkt dat de fasering niet haalbaar is, wordt dit gemeld (met verantwoording van de reden) aan Onroerend Erfgoed tijdens de jaarlijkse rapportage in januari.

7.2 Eénmalige maatregelen

Rapportage voor éénmalige ingrepen aan natuur en landschap en de gebouwen gebeurt eveneens in de maand januari van het jaar volgend op de uitvoering. Voor werken waarvan de looptijd gespreid zit over meerdere kalenderjaren wordt een stand van zaken gerapporteerd. De rapportage dient volgende elementen te bevatten:

- Wanneer is de maatregel uitgevoerd?
- Wie heeft de maatregel uitgevoerd (gemeentediensten of externen)?
- Werd het gewenste resultaat bereikt? Indien nee, waarom niet? Hoe kan dit in de toekomst verbeterd worden?

7.3 Onderhoudslogboek

Vanaf het begin van de looptijd van het beheersplan wordt er een onderhoudslogboek bijgehouden. Dit logboek wordt om de 6 jaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed bezorgd en houdt tevens een toestandrapport in (bijvoorbeeld van Monumentenwacht). Op die manier wordt goed onderhoud van het beschermd erfgoed aangetoond.

8 Bijlagen

	Niet van toepassing	Bijgevoegd
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)		Zie Bijlage 1
Lijst van geplande werkzaamheden		Zie 6.5
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		Zie 6.5
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart		Zie Bijlage 2
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	X	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	X	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is		Zie bijlage 3
Lijst van cultuurgoederen	X	
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	X	
Bibliografie (overzicht referenties)	X	
Extra bijlage (bvb. foto's, ...)		
Resultatenrapport bodem		Zie bijlage 4

Bijlage 1: Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)

Bijlage 2: Lijst van ZEN erfgoed met aanduiding op de kaart

- Monumentale eikendreef
- Monumentale lindendreef
- Historische bomenrijen van taxus en winterlinde
- Monumentale solitaire bomen: 3 lawsoncipressen, 2 winterlindes en 2 beuken
- Hagen pastorij, boomgaard en moestuin
- Monumentale muur
- Waardevolle graven

Bijlage 3: Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is

Nr.	Aard van werken	Eenmalig	Terugkerend
48	Toevoeging van beplanting op kale plekken met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten pastoretuin	X	
63	Toevoeging van beplanting op kale plekken begraafplaats met voorkeur tot streekeigen beplanting en bijenplanten	X	
66	Snoei van bomen begraafplaats indien aangegeven door onderzoek	X	
47	Heraanplant oude beplantingen bij uitval pastoretuin	X	
62	Heraanplant oude beplantingen begraafplaats bij uitval	X	

Bijlage 4: Resultatenrapport bodem